Theologia polemica.
Schismatici.

Skupieńskiego Kaspra Dom: Rusin albo Relatia Rozmowy dwóch Rusinów Schismatyka z Unitem. 4o Warsz. wdowa Jana Rossowskiego. 1634.

RVŚIN
álbo
RELLATIA
ROZMOWY DWOCH RVSINOW
SCHISMATYKA z VNITEM.

O Rozmnożęniu Wiáry Kátolickiey: O Pátryárchaćie Cárogrodzkim: O Schiſmatàch: O Soborách: O Vniey, y Chrzćie Ruśi: O Wolnośćiách Duchowienſtwâ Ruskiego, y inſze Miſcellanea.

Przez
KASPRA THOM: SKVPIENSKIEGO, Piſárzá Lawniczego, Stárey WARSZAWY, z piſána y wydána.

W WARSZAWIE,
V Wdowy Janà Roſſowskiego, Krolá J. M. Typográphá.
Roku Pánskiego, 1634.

Do Czytelniká.

ROzmowę / ktorą nie dawno v mnie dwáy Ruśinowie / y przy mnie czynili / in publicum podáię. Przywiodł mię do tego respons Vnitá nieprzygánny/y Synopſis Ruśi Schiſmátyckiey pod czás Conuocátiey Anni 1632. wydána/iákoby Wolnośći Relligiey Ruſkiey wyſtawiáiącá. Tę abowiem Synopſim / kto Hiſtoryey nie świádom czyta / á vdánia opácznego tego Synopſiſty w wielu nie poſtrzeże: bydź może / że tey da wiárę. Aby tedy Synopſis tá nie oſtrożnych nieobchodźiłá / odpowiedź tego Vnitá ná Synopſim przez Schiſmátyká állegowáne / w wielu mieyſcách z Piſm y Hiſtoryey (ile czáſu ná to mogłem mieć) podpárłem. Nie liß że ſię tedy / Czytelniku práwowierny / tey rellátiey przeććić. Rozumiem o tym / ieśliś rozſądny/że nie przygániß: gdyż tá rozmowá w miłośći miedzy Colloquentámi byłá / á ćiebie też do dálßego czytánia w tey mierze Hiſtoriey y Piſm / przywiedźie. A ieśli co przygánnego wyßperaß (iákoż non omnia poſſumus omnes, y difficile eſt placere omnibus) nie mnie Rellátorowi/ ále Colloquentom, álbo słábey moiey pámięći w tym przypiß. Wßákże chceśli ſię w tey mierze powiádomßym pokázáć / licet per me: nie będę záyrzał. rad ſię náuczę: wiedząc to iednák / iż łácna bárzo ieſt ſpráwom ludzkim przygániáć/y inuentis addere. Rzeczeß podobno / żem ſię nie rychło ozwał z tym / będąc do tego inßey Profeſſyey / ktoremu by ráczey w zwierćiedle ſię Száſkiem álbo Chełmińſkiem należáło przeglądáć / niż w Ruſkie mowy wglądáć. Ale wiedz o tym / że dawniey tá rozmowá piſána do Druku przyść niemogłá / dla przeßkody zábaw / y śmierći potym náßego Drukárzá / á Ieleniowi też dwá rogi nie ćiężą. Z łáſki Bożey / kiedy vtrũque bydź może/nieprzygánno ieſt. Rozumiey iednák/że nálazłbyś y co inßego do Praw náßych należącego / tylko ná Druk nie żáłuy. Vale. W Wárßáwie z mießkánia moiego / die 8. Auguſti. Anno Domini, 1634.

NA INSIGNE
MIASTA LWOWA
LWA.

LEW ieſt Primas zwierzęcy ogromny, y duży,
Wnim wſpániáłość , y męſtwo , tákże czuyność płuży.
Ma go zá Herb LWOW Miáſto: bo wnim Lwowe cnoty.
Niech wnich trwa długo z ſczerey życzę mu ochoty.

ZACNIE SLAWNYM PANOM

BVRMISTRZOWI Y RAYCOM MIASTA LWOWA.

W Wierze Kátolickiey pobożnym Zelatorom: w rządzie czuynym Præsidentom: w Rádzie mądrym Senatorom: w Sądách spráwiedliwym Sędziom: Rzeczyposp: swoiey gorącym miłośnikom: krzywd Miástá żarliwym/ á porządnym Propulsatorom: w wierności swoiey Naiáśnieyszych KROLOW Polskich/ y Koronie Polskiey nienáruszonym poddánym: niebespieczeństw Miástá mężnym y opátrznym zábieżyćielom: Osob do vsługi Miástu przygodnych chętliwym Promotorom: á prawie wszelkich cnot do rządzenia/ y spráwowánia Miástá przykłádny wizerunk ná sobie ponoszącym:

Tę Rellátią rozmowy Ruśinow:

JAKO TYM:

Ktorzy Cerkwie Oboygá Narodu Polskiego/y Ruskiego/w Mieśćie swym máią: á rozmáitych rożnic miedzy Ruśią Schismátycką y Vniácką Słucháczámi y Roziemcámi bywáią/y to/co bydź zdrowego do vspokoienia tych dissydiy należy/ mądrze spráwuią:

Z vprzeymey swoiey chęći:

Tey Rellátiey AVTOR, o wdzięczności ich nic nie wątpiący/ swym Mćiwym PP.

Dedicuie, y ofiáruie.

CENSVRA.

Ego Fr. FABIANVS BIRCOVIVS, S. Theologiæ Doctor Ordinis Prædicatorũ, & ex cõmissione Adm: Reuer: D. JOANNIS ZMIIEWSKI, Canonici & Officialis Varsauiensis librorum Censor, testor in hoc libro, cuius titulus est. **Rusin álbo Relácya Rozmowy dwu Rusinow Schismátyká y Vnitá ꝛc.** conscripto ab Honor. ac Prudenti viro Casparo Thomæ Skupinski Notario Veteris Ciuitatis Varsauiensis, nihil contra sanam & orthodoxam & CatholicamRomanam doctrinam scriptum esse: imó non male per eum Schismata Græca, & hæreses confutari: quæ his temporibus per insolentiam quorundam Schismaticorum sunt exortæ. Faxit DEVS, Opt: Max: vt redeant corda filiorum ad Patres, & dissidentes ad vnionem charitatis, in qua ceu in vero sole, Deus posuit tabernaculum suum, vt quantocius videamus vnum ouile & vnum pastorem in Ecclesijs Orientis & Occidentis. Varsauiæ in Conuentu Sancti HYACINTHI. Anno Domini, 1633. Die 4. Maij.

ROZMOWA DWOCH RVSINOW

Schizmàtyká z Vnitem.

Schizm. Czołem P. Brátenku / coß to czytaß?

Vnit. Co ſie działo bliſko przeßłych czáſow ná ziázdách Stanow Koronnych y W. X. L. w dyfferencyách miedzy Ruśią Schizmátycką y Vniácką.

Sch. Cożći ſie widzi / á zwłaßcżá vmitygowánie Ruśi w Exorbitáncyách zobopolnych. Myśmy contenći. Bo ná co ſie byli roſpáſáli Vniáći / áby nam imioná Cerkiewne poodeymowáli / y nás ſámych w máſſe zmiennośći ſwoiey záćiągnęli / ich roſpaſánie obuzdáne ieſt práwámi: á ták / iż w krotce mamy w Hoſpodym nádzieie że tá mániá ráczey / nie Vnia / iáko niedáwno wzniecona / ták nie długo ſámá vgáśnie. Bo co nie z Bogá ieſt / długo trwáć nie może. Actor. 5.

Vn: Choć mi to wßytko ſie nie podoba; muśi ſie podobáć. Wierzę ia że Schizmátycy contenći / że im przy ſwym Schizmaćie dobrá nie ktore Cerkiewne trzymáć popußczono ieſt: do ktorych nic nie należeli. Bo cokolwiek imion było y ieſt tych / tedy Duchownym Ruſkim / ktorzy w ſpołecznośći z zachodną Cerkwią byli / nádáne ſą. A my życzemy tego / ábyśmy w Kośćiele pochßechnym iedno corpus byli / iáko náśi dáwni przodkowie.

Sch: Dziwuięć ſie że ty bywßy náßyniec odſtąpiłeś od nas y dáleś

y dáleś

y dáleś śie pouńiacżyć / coś nie rozśadnie vczynił.

Vn: Dziwu twego to nie zásłużyło / żem śie wroćił z błedu do prawdy ktora dawna iest/z odszczepieństwá do społeczności wiáry y nauki z Kośćiołem zachodnim / ktora przez Greki y przodki náße záchowána byłá. Ráczey śie sámi sobie dziwuyćie / że nie ktorzy wáśi Cerkiewni Náuczyćiele náśláduiąc Gemusá złego/ od tey społeczności (ktora Vnia zowią pospolićie) oderwáli śie/ á nowośći nauki chwyćili śie. Zá to Hospod pochwalon niech bedźie / że mi śie dał obaczyć y ná droge prawdy mie nákierował.

Sch. Alboś nie czytał Xiążki Synopsys názwáney/ktora náßá Ruś pod czas conuocatiey Wárßáwskiey A. 1632. wydáłá. Tam prawe serdenko y treść dowodow náßych.

Vn. Czytałem ále prawde rzeke / że wiele opácznego vdánia/ błedow/potwarzy náskrobał/ y ták grzyby ná nić powtykał áby widziány był inter cœcos monoculus Rex. A kto nie ostrożny/ ábo pism y Historiy nie powiadam/ może śie dáć pobáłamućić / nie pomniąc ná ono / verte folium &c.

Propositio.

Sch. Vkaß mi coć śie nie podoba w tey Xiąßce.

Vn. Bárzo wiele / ále niechći nudno nie bedźie / ábyśmy sobie nieco z tey okázyey pomowili. O rozmnożeniu Cerkwie Chrystusowey: o Schizmátách: o Soborách: o Vniey: o Chrzćie Ruskim; y o wolnośćiách Ruskim Duchownym służących. Zkąd vznaß że społeczność Cerkwie Chrystusowey zachodney y wschodney dawno byłá / á wolnośći te Duchownym Ruskim Vnitom należą. A to wßytko dowodnie

Dowody zkąd Vnitowe.

powiem/choć nie po Theologicku/ále bárźiey po Historycku: tylko bądź ćierpliwy w słucháníu y w vważániu krociuchno/y álbo przyznay ieśliś wiadom / ábo ieśli nie wierzyß vday śie do tych Xiąg v ktorych ći mieysca dowodow moich bede miánował / á zwłaßczá Greckich: ktoremi śie wyßczyćićie / á to wßytko spráwmy w miłośći Chrześćiáńskiey.

Sch. Araśt Pobrátyme. Bede słuchał/ tylko prawdu práw-

O Ro-

O Rozmnożeniu Cerkwie Chrystusowey, á przytym, o przodkowániu w niey S. Piotrá Apostołá.

Vn. IEst w Historyách Kośćielnych. Iż [a] po zesłániu S. Duchá z Niebá przez Chrystusá Páná ná Apostoły [b] gdy sie wszyscy Apostołowie ná przepowiedánie S. Ewángeliey roześli [c] S. Piotr wedle władzy od Páná Chrystusá sobie dáney nád insze Apostoły przodkuiąc [d] o wszytkich Kośćiołách zawiádował [e] zostáwiwszy Iakobá Alpheyczyká Apostołá w Hieruzalem. [f] Euodiusá w Antyochiey. [g] Márká Ewángeliste w Alexándriey vczniow swoich Pátryárchámi postánowił: [h] á sam w Rzymie Stolice swoie Cerkwi Chrystusowey powszechney iáko Pásterz naywyższy zágruntował: [i] Kápłany ordynował y stánowił: Heretykom powstawáiącym onym [k] Magusom / [l] Ebionitom / [m] Cheryntom y inszym / silnym Oppugnatorem był: [n] Inszych wiernych wiáry y nauką stwierdzał: [o] Sobor Hierozolimski o zniesieniu obrzezánia z Chrześćian zkupił y decydował / y gdy iuż miał śmierć Męczeńską z S. Pawłem w Rzymie podiąć [p] testámentem swoim ná mieyscu pásterstwá swego Clemensá vczniá swego z zupełną władzą iáką sam od P. Chrystusá wziął / postánowił. Záczym Pátryárchowie od niego postánowieni y Biskupi y inszych potym świącili / á wiárá Kátolicka po wszytkiem práwie świecie mnożyłá sie. Heretycy iednák rozmáići Cerkiew Chrystusowa / á naywiecey ze wschodnych kráiow oppugnowáli / á zwłaszczá oni [q] Cerdoniani / [r] Gnostikowie [s] Walentiniani / [t] Donatistowie / [v] Montanistowie / [x] Nowátiani [y] Sámosetani / [z] Sábellian / [a] Mánicheowie / [b] Ariani / y inszy similis fecis, ták iż gdy sie Aryáńska sectá szerzyć poczełá / Pátryerchowie / Biskupowie / y inszy Duchowni Sobor w Nicei Bitynskiey zgromádźili / y to Aryáństwo zá przodkowániem iednák Sylwestrá Papieżá / iáko Namiestniká S. Piotráná Stolicy Rzymskiey Apostolskiey y insze Herezye

a. Act. 2. 1. b. Epiph. hær. 51. Barr. An. Eccl. 44. 45. c. Math. 10. 16. 28. Mar. 3. Luc. 6. 22. 24. Ioã. 20. 21 d. Act. 8. 9. e. Barr. An. 35. 45. 57. 68. e. Anic. & Anacl. Papæ in Epist. Bar. An. 31. 34. 167. 174 f. Act. 11. Bar. An. 39. 45. g. Euseb. lib. 1. cap. 14. Bar. 45. 51. h. Bar. A. 44 i. Act. 8. 9. k Act. 8 In vita SS. Nerei & Achil. Bar. A. 35 43. 51. 60. 61. 62. 120. 264 Clem. lib 10. recogn. l Bar. A. 74. m. Bar. A. 61 62. 120 264. n. Luc. 22. 24. Mat. 28. Marc. 6. Ioã. 20. 21. Act. 8. Bar. An. 255. o. Act. 15. Ad Gal. 1. Bar. A. 31. 45. 74. p. Clem. discl. S. Petri. Papa Epist. ad Iaco. Frat. Dñi.

Apol-

q. Bar. A. 146. 167. 183, 196 r. Bar. Añ 62. 120. ſ. Bar. A. 143. 167. t. Bar. A. 254. 314. v. Bar. A. 167. 176. 191. 205. 215. x. Bar. A. A. 254. 314. y. Bar. A. 167. 265. z. Bar. A. 260. 263. a Bar. A. 277. 336. 355. 410. 444. b Bar. A. 314. 315. 3. Cõcil. Nic. 1. A. 325. 523. 526. c Bar. A. 370. d. Bar. A. 410. 436. 492. e. Bar. A. 347. 383. 2. Concil. Cõſtã. Pol. 1. A. 381. f. Bar. A. 428. 430. 431. 3. Con. Ephes. An. 431. g Bar. A. 448. 451. 476.

[c] Apollinárystow / [d] Pelagianow / [e] Mácedonianow / [f] Neſtoryanow / [g] Eutychianow / [i] Obrazoborcow / y inſzych Soborámi wálnemi potępili.

Sch. Wſzytko to prawdá coś mowił / ále kiedy dowodziſz Hiſtorykiem Baroniuſem / nie we wſzytkiem wiárę dáie / bo to piſmiennik łáciński. á tym nim dowodziſz / by Cygan ſwemy dziećmi.

Vn. Baronius godźien wiáry. Bo on z rozmáitych Hiſtorykow Kośćielnych Swieckich / Pogáńſkich / Chrześćiáńſkich / Zydowſkich / Greckich / Láćińſkich / y inſzych Hiſtorye zbierał. Jeśli wczym nie wierzyſz / idźże do źrzodła Autorow / od ktorych Baronius wypiſał / naydźieſz to wſzytko.

O Pátryarchaćie Conſtantinopolskiem.

Sch. PRzałbymćie o Schizmatách zkąd vrosły / ále żeś námienił wyżey iákoby czterey tylko Pátryárchowie mieli bydź / á Synopſys mowi náſzá że Bárbária ná Niceńſkiem Soborze 1. Pátryárſze Cárogrodzkiemu w záwiádowánie dano; to znáć że też był Pátryárchá Conſtántynopolſki.

Vn. [k] Czterech tám tylko Pátryárchow miánowano. 1. Rzymſkiego / 2. Alexándryiſkiego / 3. Antyocheńſkiego / 4. Hierozolimſkiego / o piątym Pátryárſze Czárogrodzkiem nic táko. Bo Cárogrodzki Epiſkop pod Metropolitá Herácleyſkiem był: Toć tedy tá Synopſys poślizneła ſie w prawdźie.

483. 514. 532. 534. 4. Concil. Chalc. A. 451. 5 Conc. Cõſtan. 2. A. 546. h. Bar. A. 633. 638. 641. 658. 6 Conc. Cõſtã. Trull. A. 980. i. Bar. Añ. 711. 714. 726. 728. 732. 752. 757. 7. Conc. Nicen. 2. A. 787. k. Bar. Añ. 303. 325. 451. 492. 1. Conc. Nicen. 1. A. 325. in præfat. l Bar. A. 325.

Sch. Ale muſiſz przyznáć przećie / że ieſt Pátryárchát Cárogrodzki.

Bar. A. 324. Vn. Jeſt / ále nie w ten czás kiedy ten Synopſiſtá mowi: w kilká ſet lat po tym / tym ſpoſobem. Gdy Conſtántinus wielki

wielki Ceſarz Rzymſki [f] 30 ſtawßy Kátolikiem ná wſchod ſłońcá przeprowádził ſie/ á Bizáncyum miáſto zacnie wyſtáwił / Conſtántynopolem go od ſwego imienia názwawßy: ktore my Polacy Cárogrod zowiemy/ Biſkupi tez támteczni Cárogrodzcy przytomnośćią Ceſárza nádeći/ poczęli ſie wpyche wnośić y Pátryárchát ſobie przypiſuiąc/ Cárogrod nowem Rzymem názywáć. Abowiem gdy Sobory walne/ [b] Cárogrodzki 1. in A. 381. [c] potym Chálcedoński in A. 451. były/ w te czáſy wſchodni Biſkupi po Rzymſkiey Cerkwi Pátryárchát Cárogrodzkiey przypiſáli do Kanonow tych Soborow bez pozwolenia y wiádomośći Posłow Papieſkich. [d] Przećiw czemu ſie à prima noticia proteſtowáli/ á Papiezowie tego nie ſtwierdzili/ owßem ſie ſprzećiwili/ iż to było przećiw vſtáwem ſoboru. 1. Niceńſkiego. O co wielkie kłopoty y ná zdrowie náſtępowánie Papiezowie od Ceſárzow y Exárchuſow z inſtructiey tych miłych Pátriárchow miewáli/ o czym niżey będźie. Od tąd dopiero tytuł Pátryárſtwá Cárogrodzkiego, irrepſit. [e] Aż potym gdy Photius niejáki wáłach / láik/ łákomy/ ambitioſus zepchnąwßy z tego Biſkupſtwá Biſkupá świątobliwego Ignácyuſá ten ſtolec Cárogrodzki gwałtownie y nie canonicè oſiadł/ [f] á oſmem Cárogrodzkim Soborem z tego oddalony będący/ znowu po śmierći Ignácyuſá obiecniący być vnitem/ tytuł Pátryárſtwá od Janá 8. Papieżá in A. 879. otrzymał: y choć ten Caſtrat niedoſyć vczynił obietnicy/ przećie ſie tym Pátryárſtwem ßczyćił. A choć ten tytuł Cárogrodzki Biſkupi ſobie piſáli/ przećie Pátriárchowie obráni po Pallium Pátriárchálne do Papiezow ſłáli/ y bieráli/ áż zá żądániem Ceſárzá wſchodnego Conſtáncyuſá zá poniewoleniem Alberyká Tyranná ná ten czás Rzymſkiego [a] Ioannes 11. Papież Pallium Pátryárchálne Theophilaktowi Pátryárße Cárogrodzkiemu z przywileiem wolnośći vżywánia tákowego płáßczá bez pozwolenia ná potym Papiezow in A. 934. poſłał. A ták od tąd po pallium Pátryárchowie

a. Oroſ. lib. 7. cap. 28.
Euſeb. de Vita Côſtá l. 3. c. 7.
Zonara. tô. 3.
Socr. l. 1. c. 5.
Concil. Chalc. A. 451. act. 16.
Bar. A. 324. 330. 381.
b Côc. Côſt. 1. A. 381. can. 5.
c. Côc. Chalc. A. 451. act. 16.
d. Bar. A. 381. 451. 452.
Synod. Româ.
e. Barô. Añ. 858. 360. 861. 862.
f. Bar. A. 869.
a. Bar. A. 934.

nie ſłá-

b. Thom. Concil. Conc. Later. can. 5.

nie ſtáli. Potym ná b Soborze Láterániſkim wtorym in A. 1215. ten Pátryárchat przypiſano: ná ktorym Soborze byli Pátryárchowie Cárogrodzki y Hierozolimſki y Biſkupow 170. A toż maſz tego Pátryárchatu wywod prawdziwy / nie od Concilium Niceńſkiego. 1. iáko ten Synopſiſtá opácznie nápiſał.

Ieſli Hiſtoriey Baroniuſá ma być dana wiárá.

Sch. Przećie ty Baroniuſem dowodziſz / á inſzych Hiſtorykow mijaſz / ktoremu ia we wſzytkim nie wierzę.

Vn. Wſzákem ći powiedział wyżey / że Baronius z inſzych Hiſtorykow wybrał / á immenſum by to było opus káżdego Hiſtoryká / zá káżdym punctem dowodu w krotkim tym czáſie rozmowy naſzey præſentowáć onych Euzebiuſow / Sokráteſow / Soſomenow / Eugryuſow / Iordanow / Europálatow / y inſzych wielu. przewártuy ſobie powoli wedle Baroniuſá.

Sch. Ieſzcze to mnieyſza. kiedy Biſkupi Cárogrodzcy Pátryárchámi zoſtáli / doſyć ná tym mam / że ſą náſzey Ruśi zwierzchni Cerkiewni. od ktorych my Ruś chrzeſt powźieli / choć ten Synopſiſtá (ad cuius verba non iurauimus, w tey mierze pobłądził / y koniowi ná czterech nogách potknąć ſię często trafia) inaczey piſał. Puśćmyż to precz. Chćiałbym wiedźieć od ćiebie zkąd te rożnośći miedzy wſchodnią y zachodnią Cerkwią vroſły.

O Schiſmatach, ich początku, y rozmnożeniu.

vt ſupra.

Vn. NIe tylko w tym ále w wielu ten Synopſiſtá zchybił prawdy. Zrzodło tey rożnośći ieſt / pyſzna y bez prawna áffektácya tego Pátryárſtwá. Bo gdy Papieżowie tego tytułu iáko Kanonom Soboru Niceńſkiego przećiwnego á nie porządnie w piſánego niepozwaláli y z przećiwiáli ſię temu / Biſkupi Cárogrodzcy z gniewu vpornego oderwawſzy ſię od iednośći Cerkwie Stolecznej Rzymſkiey coe

dáley

dáley to gorſze y większe puncta Schiſmátow zmyśláli y piſáli; á pominąwszy inszych on [a] Akácyus zá Symplicyuſá Papieżá in A. 467. [b] Anthemius zá Agápetá Papieżá in Anno 534. obránych [c] Jan/ [d] Pirrhus/ [e] Páwel/ y inszy. ći wszyscy dla tey ámbicyey ſie oderwáli y pohæretycáli. Ktorych náſtępnicy záś do Uniey to ieſt/ iednośći z Cerkwią zachodną ná Soborze [f] Cárogrodzkiem szoſtem ná Trullu in Anno 680. przyśli byli. Znowu [g] to ſchiſma ożyło in Anno 692, ták że zá powodem Kálinicá Pátryárchy Cárogrodzkiego wiele Kánonow od ſpołeczności Cerkwie Rzymſkiey odrywáiących ſie pod tytułem y prætextem Soboru 6. Cárogrodzkiego ná Trulu bez wiádomośći y pozwolenia Papieżow nápiſáli. Ktorych [h] Stolicá Apoſtolſka Rzymſka wszytkich przyznáć/ tylko niektore przebráwszy niechciáłá. O co y Papieżowie od Ceſárzow [i] y Kráchuſow ich ná zdrowie ſwoie náſtępowánie zpodszczuwánia tych Pátryárchow miewáli [k] Ktore Schiſmata potym ná ſiodmym Soborze Niceńſkim 2. zá Táráſiuſá Pátryárchy Cárogrodzkiego in Anno 787. ſą vkoiowe. Wzbudził [l] znowu ſchiſma mianowány Photius ktory Jgnácyuſá Pátryárchę świątobliwego w ſpołecznośći z Cerkwią Rzymſką będącego z Pátryárſtwá Cárogrodzkiego gwáłtownie zruciwszy á ſam to Pátryárſtwo oſiadszy iż od Mikołáiá. 1. Papieżá in Anno 858. obránego/ choćiaż o ſpołeczność prośił/ potwierdzenia niemiał/ ſchiſmata vmorzone ze złośći przećiw Stolicy Apoſtolſkiey wzbudził/ Zborzyſcá nierządne zkupiał/ práwá Cerkiewne ſkánowił/ tyránizował/ do podpiſow ſwego Zborzyſcá Duchownych mocą y gwałtem niewolił/ ſcripta fałszywe/ zelżywe/ podrzutkowe/ potwarliwe/ przećiw Stolicy Apoſtolſkiey Rzymſkiey piſał y publicował. [a] O co ná oſmym Soborze Cárogrodzkim wálnym anáthemowány z ſwoiemi actámi był y od Pátryárſtwá odſádzony/ á Jgnácius znowu ná Pátryárſtwo poſádzony.

Sch. Pohody liſze máło. Græcy y Ruś tylko Soborow

ſiedm

a. Bar. A. 484. 488.
b. Bar. A. 534
c. Bar. A. 587.
d. Bar. A. 645 648.
e. Bar. A. 647.
f. Bar. A. 680. 6926 Cō Cō. ſtāt. 3. in Tru. A. 680.
g. Bar A. 692. 787 7 Cō. Nicen 7. A. 787.
h. Bar. A. 692 701. 705. 708.
i. Locis ſupra citat.
k. Bar. A. 787 7. Con. Nic. 2. A. 787.
l. Locis ſupra citat. de Photio

a. Loc. ſup. citat. Ba. A. 869

śiedm tych/ ktore mianował przyznawamy/ o inszych niechcemy wiedźieć.

Vn. Nieprzerywáiąc mi áż dopowiem/ bedźiesz o tych Soborach mowił/ á słuchay dáley. Po śmierći tego Ignácyuszá tenże Photius ná toż Pátryárstwo zá Bázyliuszá Mácedoná Cesárzá wschodnego á zá Pápieżá Ianá 8. in Anno 879.
społeczność obiecawszy wpłatał śie/ á ták o zły ptak/ źle śpie-
b Bar. A. 880 wáć był zwykł/ znowu zborzysko zgromádźił[b] in Ann. 880.
w Cárogrodźie/ ná ktorym swoie schismata y pierwsze hære-
śie zpisawszy do podpisow Duchownych y posłow Papieskich
c Bar. A. 884. 885. 886. 887. 888. ná to mándátu od Papieżá niemáiących przymuśił. Ktory[c]
to Photius w swoich zdrádách pośládowány od Papieżow
Mariná 1. Anno 882: Hádriáná 3. Anno 884: Stepháná 5.
a Ba. A. 1049 Anno 885. obranych etc. z Zborzyscámi y actámi wszytkiemi
tego wyklęty iest/ á[a] przez Leoná Bázilideszá Cesárzá wschodnego wygnány niewiedźieć kedy zdechł. Po ktorym iedność
była Cerkwie Chrystusowey ktora śie niżey dowiedźie. Nástał
b B. A. 1053 potym Pátriárchá Cárogrodzky[b] Michał Cerulárius circa
Annum 1653. ktory zámorzone schismata y hæreśie wzruszył był/ ale potym zá Alexiuszá Cárogrodzkiego á Fryderyká
Rzymskiego Cesárzow á zá Innocencyuszá 3 Pápieżá in An-
B Plat. de vit. Pontific. no 1215. ná Soborze Láteráńskim (ná ktorym Pátriárchowie Constántinopolsky y Hierosolimsky z inszemi Grækámi
byli) do iedności przyszedł był/ ták iż potym Cesárz Constántinopolsky Piotr od Pápieżá Honoriuszá 3. in Anno 1216. obránego w Rzymie w Kośćiele Láteránenskim ná Cesárstwo
Cárogrodzkie koronowány był. Znowu to schisma odrodźiło
śie: ktore potym przez zjednoczenie Cerkwie Græckiey z Láćińską zá Micháłá Pálæologá Cesárzá Cárogrodzkiego á zá
A. 1273. Tho. Concil. Pápieżá Grzegorzá 10. ná Soborze Lugdunskim in A. 1274.
Thom. Conci. A. 1489. zniesione iest. Náostátek ná Zborze Florentskim in Anno
1439. zá Pápieżá Eugeniuszá 4. w zgodźie skończonym po
wielu y długich disputácyách strony schismát/ zjednoczenie
miedzy

miedzy Láćińſka y Græcka Cerkwia ſtáło ſie. Ná tym Soborze był Ceſárz wſchodny Jan Palæolog/ y Pátryárchá Cárogrodzki Joſeph/ y Metropolitá Ruſki Jſidorus/ y inśi Græcy Duchowni. Ale y tá Vniá po niektorym czáśie rozerwáłá ſie przez Græki. Ktorego ſchiſmatu wáſzá Ruś trzyma ſie. A toż przełożyłem ći ſchiſmátyku Ruśinie/ że wſchodne Cerkwie á oſobliwie Cárogrodzka w ſchiſmátá y w hæreſie czeſto wpadáły: záś ſie obaczywſzy do iedności z Cerkwia záchodna przychodźiły.

Schiſmátá od Cárogrodzkiey Cerkwie ſa.

Jáko wiele Grækow one opiſáło/ ále teraz náprętce liſt Studity Græká świetego/ Cudotworce/ Męczenniká/ w dyptychách bedacego Græckich/ przywodzę/ ktory piſał do wſzytkich dla obrázoborſtwá ćierpiacych: miedzy inſzemi słowámi te ſa o Cerkwi Rzymſkiey y Cárogrodzkiey. Kosciołá ſie powſzechnego trzymáycie. Bo Cárogrodzki kosciół ieſt podſiewánie Hæretykow. Ktory ma ten zwykły y záwołány obyczay, iż ſię od inſzych Kosciołow odrywa. Ktorego liſtu/ y inſzych do zálecenia Stolice Apoſtolſkiey/ Gennádius czeſto przećiw Græków/ ſam Græckiem świątobliwym bywſzy/ vżywa. A toż ſwoich Græków Cárogrodzkiey Cerkwie Oderwáńcámi názywa ten świety Męczennik Studitá.

Bar. A. 814.

Studitá Grek pieknie wymálował Schiſmá Pátryárchow Cárogrodz.

Zá ktora nieſtáteczność y vpor Pan Bog y Herſtow ſchiſmat śmierćia ládáiáka wielu karał/ (iáko oni [a] Acátius/ [b] Kálinik/ [c] Photius/ y [d] Cerulárius Pátryárchowie Cárogrodzcy ſwoim ochydzeni od Ceſárzow wygnáni márnie pozdycháli y dyptychámi nieuraczeni ſa) y pogáńſtwo Máchomeckie Sáráceńſkie y Tureckie ná nie dopuśćił ták/ iż wſchodne páńſtwá z Cerkwiámi/ z świątośćiámi/ y ozdobámi Cerkiewnemi przez Pogány te opánowáne ſa/ y [e] Pátryárchie wſzytkie cztery z ſwoiemi Duchownemi do tych czas w niewoli Tureckiey ięcza y ſtekáia.

a B. A. 488.
b B. A. 703.
c B. A. 1044.
d B. A. 1058.
Hieruſálem. wźiete A. 635 Bar. A. 636.
Conſtántinopol. A. 1453. Cæl. Aug Curc lib. hiſt Sara.

A że niechćieli głowy ſtolice Apoſtolſkiey Rzymſkiey w iedności wiáry y náuki Chryſtuſowey ſłucháć/ teraz Græckie Páńſtwá Turczyná ſłucháia. Jáko im to Mikołay 5. Papież w liśćie ſwoim práwie duchem

Dla ſchiſmat p. B. wſchodne páńſtwo podał Turkom.

chem

chem Prorockim do Cesárzá Constántinopolskiego Constántyná Pálæologá (gdy Vnia rozrywáć Pátryárchom pomagał) in Anno 1451. pisánym/ strofuiąc go o schismata/ obiecował/ y onemu karániem Bożym groził w te słowá. Boy się káránia Bożego áby się ták niestało, iáko nád onym niepłodnym figowym drzewem, ktore do trzech lat okopáne y gnoiem obłożone bydź pozwolono było, á potym iesliby zostáło niepłodne, áby po trzech leciech było wycięte, żeby y ziemie nádaremno niezástępowáło. Dziwna rzecz iest/ że potym pisániu we trzy látá Turcy Constántinopol opánowáli in Anno 1453. zá Constántiná tego Cesárzá tám zábitego. Proszę cię/ co też tu widzisz ieszcze w tym vpádku Constántinopolá?

Mele. Smotr. Apolog. & cō fid. de proces. S. Spiritus

Sch. Niemogę sie domyslić. Powiedz mi.

Vn. A to to. Ten Constántinopol Miásto iáko Cōstántiná wielkiego Cesárzá Rzymskiego/ ktory miał mátkę Helenę dla iednośći wiáry powszechney wyniesło sie było; ták też zá tegoż imienia Constántiná Pálæologá Cesárza/ y tegoż imienia Heleny mátki iego dla rozerwánia iednośći wiáry powszechney zá pokarániem Bożym przez Turki zniżone iest y odpádło od Chrześćian. Jáko też zá Juliusá Augustá Imperium Rzymskie Monarchicum powstáło: ták też zá tegoż imienia Augustá tákież Imperium vstáło y w Tyránia poszło: y inszych wiele náydziesz. Jáko Jornándes Historik mowi: In eis sæpe regna deficiunt, à quorum nominibus inchoantur. A Ruś záś nieposłuszna Stolicy Apostolskiey/ á do Grækow Schismátykow wiążąca sie Sąsiádow sobie Tátárow z inszego kráiu od morzá Káspiyskiego in Anno 1212. zábiegłych dostáłá/ od nich vstáwiczne infestatie máiąca. A Stolicá Apostolská Rzymska trwa y trwáć będzie ad plenitudinem temporis od Páná náznáczona/ choćiasz bramy piekielne y rozmáići nieprzyiaćiele przećiw niey powstawáli y powstáią/ wedle słow Chrystusá Páná ktorzy non præualuerunt nec præualebunt.

Loc sup. citat. Leona. Chinē. Chalcoc. lib. 8.

Crant Saxon. l. 1. c. 33.

Iornan. Gott. histo. lib. 3.

Herbor. histo. Pol. lib. 6. c. 6. Cromer. lib. 7 zit. Lesko alb. 3.

Bo wiárá

Bo wiárá Piotrá S. w Namiáſtkách iego nie vſtáie. Zdami ſie tedy żem ći wykłoł oczy powieśćią dowodną/ że Cerkiew y wiárá byłá iednáß Grækow y Łáćinnikow/ áże ſciſury te pie- kielne z Cárogrodzkich oſobliwie Prælátow pyßnych wyßły. Czytay ſobie hiſtorie wßelákie y Látopiſow.

Sch. Znam to dobrze/ że wſchodny Kośćioł z zachodnym rożnice miedzy ſobą w pewnych punctách wiáry y náuki má- ią: ále kto przyczyną tego/ tu cardo negotij. Widzę że tych ro- żnic przyczynę kłádźieß ná Pátryárchy Cárogrodzkie (pod ktorych my Ruś poſłußeńſtwem ieſteſmy) w tym/ że Græcy zwierzchnośći/ kánonow/ vſtaw/ náuk/ decretow/ rad/ deci- ſiey/ obiáśnienia wątpliwośći w wierze/ Apoſtolſkiey Stolice nieſłucháli. A czemu też mowić niemogę? Ze Łáćińſka Cer- kiew od Græckiey/ á nie contra / odrywáłá ſie y do tych czas odrywa/ gdy ná deciſiey Græckiey Cerkwie Łáćińſka przeſta- wáć niechćiáłá y niechce / wiedząc o tym / iż Euángelia ná wſchod słońcá pierwey przepowiádana / niż ná záchod byłá/ y pierwey Cerkwie były ná wſchodzie/ niż ná záchodźie/ y ná- uká Euángeliey ze wſchodu ná zachod y do Rzymu przenie- śiona ieſt. toć tedy powinnieyßa byłá/ y ieſt Cerkiew zacho- dná ſłucháć wſchodney. A ieśli nieſłucháłá/ y nieſłucha. toć te- dy Łáćińſká Cerkiew ieſt odßczepna/ á nie Græcka. Qui e- nim prior tempore, potior & iure. Regul. iur.

Czy wſchodna Cerkiew czy zachodna ieſt początkiem Schiſmatu.

Vn. Prawdá ieſt/ że Euángelia ś. naprzod ná wſchod słoń- cá przepowiedána byłá: ále przyday/ że przez Duchowne od S. Piotrá rozeſłáne; gdyż on iáko Páſterz od Páná poſtáno- wiony [a] o tym záwiádywał. Ten bowiem S. [b] Márká Euán- geliſtę vcznia ſwego do Alexándryey poſłał/ y tám Patrem Pa- trum to ieſt Pátryárchę poſtánowił. Pod ktorą Pátryárchią byłá Metropolia Heráclijſká: [c] á Biſkupſtwo Cárogrodzkie pod Metropolią Heráclijſką. A toż widźiß/ że wprzod ći wprawdzie in oriente, ále zá przodkowániem y náywyżßem Páſterſtwem S. Piotrá. Ze powiádaß przenieśiona ieſt E-

Loc. ſup. citat
a. Actor. 89.
Bar. A. 35. 45
57. 68.
b. Bar. A. 45.
51.
c. Bar. A. 325

wánge-

wángelia ze wschodu ná zachod. Ták iest: ále nie z Cárogrodu. lecz z Hierusalem/ á przez kogoßkolwiek zali nie przez S. Piotrá? ktory y w Hierusalem y [d] w Antyochiey pierwey vczyniwßy do Rzymu sie przeniosł. Pátryárchá Hierosolimski ießcze by był mogł tego argumentu záżyć / ktorego ty do Pátryárchatu Cárogrodzkiego záżywaß/ bo miał prætext pierwßości mieyscá przepowiedánia Ewángeliey S. ále temu nieprzeczny był: bo wiedział iż rząd y przodkowánie przy S. Pietrze było. Ná ktory Pátryárchát [e] S. Jácob Alpheyczyk od S. Piotrá postánowiony był/ gdźie tedy głowá wiáry świętey widoma záśiádłá/ do tey członki máią sie ściągáć/ y iey słucháć/ y particularne Duchowieństwo dependens ma bydź posłußne Vniwersálnemu y Absolutnemu/ to iest Pásterzom náwyżßem w Rzymie Stolice od S. Piotrá przez meczenstwo zásadzona máiacym. Nie wschodna tedy Cerkiew w tey mierze primatu̅, ále zachodna ma. Záczym wschodna odsczepna y zwami Ruśią/ niezachodna.

d. B. A. 39. 45.

e. Anic. & Anaclet. Papæ in Epist.
Ba. A. 31. 34. 167. 174.

Sch. Ták iest / że [a] S. Piotr był Xiążećiem Apostołow/ ále Námiastkowie iego mogli też wbład wpáść. Ktorego błedu niechcąc wschodni Biskupi násládowáć/ odłączyli sie od nich.

a Matthæi 4. Ioã 1. Act. 4. 5. Loc. sup. cita. & infra de primatu S. Petri & Eccl. Rom.

Vn. Nigdy kośćioł Rzymski y Biskupi iego w wierze prawdziwey y nauce [b] niepobładzili. Jáko też ś. Studita Grek w listách swoich toż opowieda/ tám możeß czytáć. Bo są namiástnikámi [c] opoki S. Piotrá wiáry: w ktorey ták był vtwierdzony że żadna pokusá zoney go zwálić niemogłá: [d] á on miał być Confirmator Fratrũ suorum in fide. Záczym iáką władzą y nauke podał ktorey pomiestney Cerkwi / intra cancellos też podánia tego trzebá posłußnym successorom bydź. Jnokßą władzą podał Pátryárchom / inákßą swoim namiástnikom zostáwił : onym Pártyculárną : tym Vniwersálną. Jáko to/ oprocz słow pismá S. ále y [e] w testámenćie S. Piotrá/ w ktorym Clemensá vczniá swego tákiem [f] Pásterzem powßechnym

Jesli záchodny kośćioł w wierze błądził.
b Con. Constã pol. 3. in Trul act. 4. & infra Bar. A. 817. 818. 826.
c Math. 10. 16. Mar. 3. Luc. 6.
d. Ioan. 22.
e Clem. disc. S. Petri Papa epistola ad Iacob Frẽm Dñi.
f Ioan. 2. 0.

wßechnym

wszechnym Cerkwie Chrystusowey stánowi/ iáko sam był od Páná postánowiony/ czytamy. Był S. Piotr mocny w wierze: byli też y sa Namiástkowie takowi. Był on náuczycielem y przymásem: byli też y sa Námiástkowie tego. A toż to nieростropna/ áby owce pásterzá/ á nie pásterze owiec mieli náuczáć y paść. Przeto luboby sie lepiey y śmárowniey co było zdáło wschodnym pomiestnym Biskupō y Duchownym/ w wierze/ w nauce/ w porzadku Cerkiewnych/ tedy niepolegáć było ná swey opiniey/ ále ná decisiey Stolice Apostolskiey ná tym záfundowaney przykłádem Apostołow y stárożytnych Kátolikow. Zdáłoć [a] sie też niektorym vczniom Apostolskim w Antiochiey y indziey zá náuka Cherintusá y inszych/ że Chrześciánom trzebá sie obrzezywáć po Zydowsku/ ále ná tym swym zdániu niezásádzáli sie; lecz zdánie swoie pod decisia ná Soborze Hierozolimskim zá czásow Apostołow Swietemu Piotrowi podáli/ znáiacego zá Pásterzá zwierzchnego y náuczyćielá naiwyższego. Ták też byłá powinnieysza y iest wschodney Cerkwi do zachodney Stolice S. Piotrá vdáć sie w watpliwośćiách/ y ná decisiey iey przestáć. A toż masz ná to krotka odpowiedz/ że Stolicá Apostolska nigdy niezbładziłá y zbładzić niemogłá w wierze y w nauce Chrystusowey.

a Act. 15. Ad Galat. 1. Bar. A. 51. 45. 74.

Sch. Widze że Grekom Schismátism zádawasz sámym. A zaż nie iest w historyách y w tym twoim Baroniusie/ że schismatá były miedzy Papieżmi ták/ że nie tylko dwu Papieżow/ ále kilku wespoł y oraz dla niezgod y roznic obieránoć iáko [b] Cornelius z Nouacyánusem: [c] Libertus z Felixem: [d] Damás9 z Vrsicynusem: [e] Bonifácyus z Eulálusem: [f] Symachus z Laurencyusem: [g] Bonifácyus z Dioscorusem: [h] Siluerius z Vigiliusem: [i] Alexander z Victorem/ Páschalisem/ Cálixtusem/ y Innocencyusem: [k] Joannes 21. z Nicoláusem Antipápámi byli.

Jesli schismatá miedzy Papieżami bywáły.
b Bar. A. 254.
c Bar. A. 352.
d Bar. A. 367.
e Bar. A. 419.
f Bar. A. 498.
g Bar. A. 530.
h Bar. A. 536.
i B. Plat. de vit. Pōt. A. 1159.
k B. Plat. de Pōt. A. 1316.

Vn. Nie schismatá to były/ ále rozroznienie Cleru Rzymskiego w obieraniu Papieżow: álbo przez Cesarzow lubo Tyra-

now ná Pápieſtwo bez pozwolenia Kánonicznego Ducho-
wnego wſádzenie. Ale iákokolwiek był Papież obrány y poſá-
dzony przećie rozerwánia nie było w wierze Kátolickiey mie-
dzy niemi/iednáß wiárá/iednáß powßechność. A Schiſmá to
właſnie ſie rozumie / kiedy Duchowieńſtwo namieſtne iáko
członki oderwa ſie od Głowy Stolice Rzymſkiey w práwoſłá-
wney wierze y náuce. przy ktorym ſchiſmáćie záraz ſie też w
Hereſis wiaże y concomitantia ma. A záchodna Cerkiew lu-
bo miedzy ſoba miáłá diſſidia w obierániu Papieżow/ żádna
ſie hæreſia niezmázáłá: ále wſchodna odßczepiáiaca ſie wiele
hereſiey národziłá. W wielu mieyſcách wpráwdzie náydzieß
że iákiekolwiek rożnice miedzy Duchownemi/ ſchiſmátámi ſie
zowia largo modo ſumendo: ále proprio, ſchiſma tá-
kie ſie rozumie/ iákie to w Grækách ieſt y w was Ruśi.

Ieſli Pápieże byli złego żywotá y przykłádu.
a Ba. A. 891.
b Bar. A. 895. 896.
c Bar. A. 540.
d Bar. A. 931. 955. 912.
e B. A. 1033.
Cárogrodzcy Pátryárchowie roſpuſtni odſczepni/ ká cerzſcy.
Ieſli niewiáſtá byłá pápieżem.
a Marian9 Sco. Sigibertus Mo. Martinus Pol. B. Plat. de vit. Pontific. Bielski hiſt Pol

Sch. Niechwał ſie ták bárzo z temi Papieżámi. Azaß nie
byli miedzy niemi żywotá roſpuſtnego / okrutnego łákomego
á ſpogorßeniem owiec ſwoich? Onych [a] Formoſuſow/ [b] Bo-
nifácyuſow / [c] Vigiliuſow / [d] Janow / [e] Benedictow/ y in-
ßych wielu?

Vn. Ták ieſt/ ználezli ſie. Ale przewártuy tylko pilno iáko
dáleko wiecey Pátryárchow Cárogrodzkich / choć poſledzey
dobrze náſtáli. Bo oprocz Schiſmátyctwá y hæretyctwá ro-
ſpuſtnych wielu bez pokuty zeßłych náydzieß. Papieżowie zás
roſpuſty ſwe pokuta prawdziwa zmázywáli/ y w wierze y w
náuce práwoſłáwney Cerkiewney trwáli. Przyganiaß kotle
gárcowi ále vpátrz/ kto czernieyßy wtym.

Sch. A ná to co rzeczeß/ co niektorzy Hiſtoricy pißa/ że po
Papieżu Leonie 4. á przed Papieżem Benedictem 3. Nie-
wiáſtá [a] Papieżem byłá Jan 8. názwána? A toż widziß/ że
też około Papieżow bład zewßad.

Vn. Po Heretycku idzieß zemna/ z twemi obiectiámi. My
mamy quæſtia o ſchiſmátach miedzy ſoba/ ktory ich Autor y
promotor, á tyś z terminow vſtapił: iuż nie o wierze/ ále o nie-
wieśćie

wieśćie gadaß. Ale y ná to/bym czás miał po temu/dowodnie bym ći odpowiedział rácyámi y historyámi/że to fálß. Bo kiedy tá niewiástá miáłá by bydź/to iest circa annū D. wedle vdánia baynego 853. żaden historyk w ten czás żyiacy o niey w swych historiách niepisał. iáko Anastasius Bibliotecarius żyiacy zá Leoná 4: Benedictá 3: Mikołáiá 1: Adriáná 2. Pápieżow y onych historie pißacy: Ademar⁹, Annomi⁹ Mnich/ Otto Frisingēsis, y inßy Historicy. Do tego w tym roku 853. ießcze był Leo 4. żyw/ á vmárł in anno Dni. 855. Po ktorego śmierći tylko dni pietnaśćie Stolicá vácowáłá / ná ktora był Benedict 3. obrány/ iáko ten Anastasius piße/ Jan Papieżnicá zátym niebył y niemogł bydź: A tá też baśń przez niepewne powiádacze y heretyki vdána/ iáko ći sámiß Historykowie/ ktorzy o niey posledzey żyiacy pißa/powiádáia to iest Sigibertus, Martinus Polonus Mnich, B. Platina de vit. Pōtific. Luitbrandus Tycinensis, Florimundus, Onuphrius Pamuinus, y inßy. Ale tylko sie do rozumu vćiecz/sam to możeß powiedźieć/ że to fałß iest. Weś sobie przed oczy swoich Pátryárchow nie Vnitow/ále schismátykow/zwłaßczá Phocyusá / Michálá Ceruláriusá/ Nicetá/ wiec też swego Clericusá Ostrogskiego Ruskiego. Obacz że że ći wßyscy ná to sie vdáli byli/aby oderwánia swego słußne motiua y wielkie od Stolice Apostolskiey mieli. Bo naprzod Photius Pátryárchá Cárogrodzki bezbożny schismat ożywićiel/ nieprzyiaćiel głowny Stolice Apostolskiey práwie pod ten czás/ kiedy otym Papieżu niewieśćie báia/ná Pátryárstwie Cárogrodzkim broździł. Tákże po nim [a] Michał Cerulárius podobny przećiwnik choćiaß wiele fałßow/cálumniy/gańby/potwárzy/opacznośći náponiżenie y ochyde y wzgárde zwierzchnośći Papieskiey pisáli / y publicowali: á przećie tey baśni w pismách swoich skálownych nigdy Rzymskiey Stolicy niezárzucáli.

Lec. sup. citat de Photio.

[a] B A. 1053.

Sch. Bo pododno niewiedźieli otym.

Vn. Mogli wiedźieć / á zwłáßczá Photius ktory ná ten czás

czás żyw był/kiedy tá niewiástá miáłá Papieżowáć y kłociłá się z Papieżámi o Pátryárstwo. Pewnie by byli ci Schismátyárchowie ná hánbę Pápieżow tego niepominęli. Insze kłádą przygány nierządu Rzymskiey Cerkwie/ á tego by minąć mieli/ ktorzy ná rozmáite práwie potwarzy y ochydy/ by ich było y od Acherontá dostáć przećiw Papieżom wyuzdáli się byli. A tym bárziey / gdy Leo 9. Pápież tego to Ceruláriusá z hæresiey y odszczepieństwá strofuiąc w liśćie do Grekow pisánym
Bar. A. 1053. położył te słowá. Iż Kośćioł Rzymski nigdy niewiast y rzezáńcow niemiał ná Papiestwie/ á Cárogrodzki miał. Co rozumiesz czyby był ten Cerularius z swoiemi Adherentámi Grekámi minął te báyke? y nieodmierzyłby był? y iesliby też był Leo Papież śmiele to niewieśćistwo Grekō zárzućił/ gdyby był czuł to że też kiedyś niewiástá Papieżem byłá? Przyniesłby był ná swoy grzbiet miotełke. Insze dowody miiam/ ktore sobie v historikow czytay y da Pan Bog vmnie potym w inszym scripćie moim.

Sch. Ale to náyduiemy w historyách pisáno/ to znáć że to było.

Vn. Zła to y niepotężna conclusia / że niektorzy Historycy pisáli otym: ergo byłá niewiástá Papieżem / bá pytáć się o circumstántie/ kto to pisál? kiedy? iákim sposobem? dla czego? y ieśli to mogło bydź álbo nie? A w historyách żáden lepiey pisáć niemoże/ tylko ten/ co oczy iego widziáły. Zaden z tych Hystorykow tego niewidział. Wiátr vłápili / wiátr przewewáią. gruntu niemász. Dłuższego trzebá z toba czásu w tym/ otym potym. Ale concluduiąc powiádam/ iż schismátow Autorowie są wschodni Biskupi/ á osobliwie Cárogrodzcy ktoremi się wy Rusnacy nierosądnie sczyćićie. Mali corui malum ouum.

Ieśli Papież ktory Heretykiem był?

Sch. Zániechaymyż tey Historycy o niewieśćie Papieżu ná ten

ná ten czás. Co rzeczeß ná to/ że też wáśi Papieże w wierze po- Bar A. 352. 355.
błądźili? Liberius Papież in Anno 352. obrány/ y tego An-
tipapa Felix 2. á záż obá nie Aryanámi byli? Bo Liberius ná Ješli Liberius/ y Felix Papieżowie Aryanámi byli.
Papiestwo przez Cesárzá Constantiuszá niebylby był przywro-
con/ gdyby był w Syrmie ná zborze Secty Ariáńskiey nie-
przyiął. A Felix záś niebylby też ná Stolicy Papieskiey z wo-
li Cesárskiey/ gdyby był nie był Aryánem.

Vn. Krotko ná to odpowiedam. Dato, non tamen con- Bar. A. ibidem
cesso, że Liberius Ariánismem sie pomázał y Felix: ále czytay
dáley á vważniey. Liberius w pokućie wroćiwßy sie zno-
wu z ćiemiegi wygnánia ná Stolice Papieską przećiwnikiem
był Aryánom: dla czego od tegoż Cesárzá potym z Papiestwá
wygnány był drugi raz/ y tám ná wygnániu iáko Męczennik
vmárł. Ale są wywody ludzi świątobliwych Cerkiewnych/ że Bar. A. eodem
Liberius w Syrmie pozwolił ná te Sekte Aryáńską (ktorych
ná on czás trzy Sekty były á rożniące sie miedzy sobą) ktora
z mnieyßą obrázą Bostwá Chrystusowego byłá. Bo Homou-
sion z Kátolikámi nieprzydáiąc/ tylko iákieś podobieństwo
Oycá Bogá z Synem Jezusem Chrystusem w Bostwie przy-
znáwáłá: y to pozwolenie Papieżá z wielkiey niewoli/ ćiemie-
gi y dolegliwośći było. Ktore pobłądzenie Liberius pokutą
potym męczenną nágrodźił. A záß też był Piotr S. Xiąże Math. 26. Marc. 14.
Apostołow/ gdy sie Páná z przyśięgániem záprzał/ niepobłą- Luc. 22.
dźił? A záß y Márcelinus Papież/ gdy dla pogáństwá ná stro- Ioan. 18.
nę wiárę Kátolicką odłożył/ nie wpádł był w błąd? ále ich błąd Bar. A. 296.
z boiáźni wielkiey przyßedł: záczym vstámi prawdy záprzeli/
ále sercem prawdę ználi. á ten błąd ich potym pokutą serde-
czną zmázány był. Felix záś Papież choćiaß o Aryánism po-
deyzrzány był/ dla zprzećiwienia sie Cesárzowi temu o Aryá-
nism śmierć śćiętą męczeńską podiął. Dowod tego táki masß.
W roku 1582. zá Papieżá Grzegorzá 13. przy Kalendarzá cor- Cicarell. in vitis Pontif. Gregor 13. & aliis.
rigowániu y rewidowániu gdy Sporká byłá miedzy Ducho-
wnemi w Rzymie ieśli tego Felixa in Martyrologio położyć

 y miedzy

y miedzy świetámi rocznemi/ pod ten czás prawie złodźieie Kośćioł tytułu SS. Kosmy y Dámianá w Rzymie wylupili: tám miedzy ſkárbámi náleźiona ieſt tabliczká z tym nápiſem ſtárodawnych liter. Ciáło S. Fælixá Pápieżá y Mëczenniká ktory Conſtántiuſá potępił, to ieſt: wyklał. A toż ſchiſmátyku/ że ći Pápieżowie nie z hæretyczáli/ y owßem dla wiáry prawdźiwey á ſprzećiwiánia ſie Arianiſmowi, Męczennikámi byli. Do tego żaden z tych Papieżow/ ktorzy w blad mogli wpáść/ błedu ſwego vporem niepopierał/ áni go z Káthedry definiowáł contra fidem & doctrinam Eccleſiæ Orthodoxam, iáko wáśi Cárogrodcy Pátryárchowie pobładźiwßy przy vporze drugich błedu ex cathedra vczyli y definiowáli. Pobładźić tedy ieſt ludzka/ále trwáć w błedźie y ießcze drugich go vczyć/ diabelſka.

Bar. An. 626. &c.

Sch. A Honorius I. Papież in Anno 626. obrány ázaß Heretykiem Monotelita niebył iáko ßoſty Sobor Cárogrodzki świadczy?

6. Conc. Cõſtant. A. 680.

Jeśli Honorius I. Papież Heretykiem Monotelita był.

Vn. Honorius ten od Biſkupow wſchodnych zá powodem Kálinika Pátryárchy Cárogrodzkiego Monotelita miedzy Kanony ßoſtego Soboru Cárogrodzkiego/ położony ieſt dobrze po śmierći iego. Ale że ten Honorius Monophiſita áni Monotelita niebył: y to położenie w ták rzeknacy Synod Cárogrodzki opáczne ieſt/ ſłuchay/ powiem ći dowodnie oboie. Naprzod/ Ze Monotelita niebył. Bo mu tego zá żywotá żaden niezárzucał/ y od wßytkich Cierkiew (gdy ſie tá Monotelia zákrzewiałá/ y iego w tym mniemánia przez piſánia / rożne mieyſcá dochodźiły) zá práwoſławnego Wireniká był. á był też prawdźiwie. Sergius Pátryárchá Cárogrodzki z inßemi był Monotelita. iáko ſámi Grecy tego nieprą/ y Sobor ßoſty Cárogrodzki prawdźiwy ma.

Bar. A. 626. &c.

Sch. A zaś nieczytał liſtu odpiſowego/ ktory piſał Honorius do Sergiuſá Monoteliey? z ktorego náuczyß ſie/ iże w Monotelictwie był; á ſłowá te prawie ſą w liśćie tym. J. P. Jeſus

Chrystus Syn y słowo Bogá, on sam iest ieden Działácz álbo Sprawcá Boskich y ludzkich spraw, pełne są pismá swięte iáśniey to pokázuiące &c. Z ktorego odpisu dowodzą przećiw Honoriusowi/ że był Monotelitą: to iest że wedle dwu natur Bostiey y człowieczey iednoß działánie było w personie Chrystusowey/ á nie dwoie według dwu natur to iest Boskiey z ludzkiey powiádał: iáko práwowierni Kátolicy wierzyli y vczyli y vczą. Záczym słußnie ná tym Synodźie Monotelitą był ten Honorius poczytány.

Vn. Nie Theologia/ ále krotko odpowiem. Że z listu tego niemoże bydź Honorius zá Monotelite miány: bo nie mowi Honorius/ żeby Chrystus miawßy dwie náturze (co tu supponitur ex fide Catholica) miał działánie ze dwu natur tych pochodzące/ iedno mieć/ ále mowi że persona Chrystusowa iednym że Działáczē była y spraw ludźiom należących/ y spraw Bogu należących. Bo iáko Chrystus Pan/ Bog prawdźiwy był prawdźiwym człowiekiem w doskonáłośći istoty człowieka/ to iest: że z ćiáłá y duße rozumney prawdźiwych był złożony/ ták też dwie náturze/ dwie woli/ y dwie operácie/ to iest ludzkie y Boskie vkázował. Vkázował iáko człowiek ludzkie/ vkázował iáko Bog Boskie: á iedenże. Jáko to Máximus męczennik świątobliwie wywodźi y tego Honoriuszá list práwowiernie tłumáczy. Więc Cyrillus y Jan Dámáscenus/ y Agátho Papież obiáśniáią. O tym iednák disceptowáć Honorius rozumiał zá rzecz niepotrzebną dáiąc w liśćie tym (tylko dáley czytay) przyczyny/ áby heretycy pochopu to iest Nestoriani álbo też Eutychiáni niemieli z tey okázyey. A toż ten Papież Monotelitą niebył. Przeto y tu sobie wspomni/ co wyżey powiedźiałem/ że dato non tamen concesso, żeby Honorius pobłądźił: ále priuatny list pisał tákie máiący rozumienie iákom przełożył: ále o tym Monotelictwie disceptowáć zákazał: ále ex Cathedra niepublikował tego/ iáko wasi Pátryárchowie Monotelitowie/ Sergius/ Pirchus/ Páweł/ Piotr/ y

snél. Zátym Honorius Papież Monotelitá niebył.

Sch. A czemuż go miedzy insze Monotelity ná szostym Synodzie Cárogrodzkim położono?

Bar. A. 626. Vn. Wszákem ći powiedźiał że to położenie opáczne iest. y ták wywodzę. drugi punct obietnice moiey. Ten Honorius
Bar. A. 633. 1. Papież obrány in Anno 626. ná Papiestwo. Monotelictwo to sie w Alexándryey záczęło/ in Anno 633. trwáło zá Pátryárchow Cárogrodzkich Monotelitow Sergiuszá/ Pirchuszá/ Páwłá / Piotrá/ Theodorá. Ná szostym Synodźie Cárogrodzkim 3. ná Trullu in Anno 680. zá Agáthoná Papieżá á zá Pátryárchy Cárogrodzkiego Gerzego/ á Cesárzá Constán-
Bar. A. 680. tynuszá Pogonatá przy Posłách Papieskich odpráwowánym/ iż Honorius nigdy w tym heretyctwie poczytány nie był/ żadney záiste o iego monotelictwie wzmianki nie było : owszem ná poczatku záraz po przeczytániu listu od Papieżá Agáthoná/ ná ten Sobor przez Posły posłánego záraz wszyscy zborowi ten list pochwalili/ y ktorych on miánuiac z imienia/ prze-
6. Sinod. Constant. in Trullo act. 1. 4. zwiská / y vrzedu potepiał w monotelictwie (miedzy ktoremi tám Honorius miánowány niebył) tych też oni nic nie przydáiac áni vmnieyszáiac potepili.

Action. 4. 12. 13. Sch. Czytay tylko dáley acta tego Synodu naydźiesz actione 4. 12. y 13. anathemazatia tego Honoriuszá przez zborowe.

Vn. Negatur to. Nie było tego nigdy. fałsz to wśiány przez Greki wschodne Biskupy y opáczne to vdánie. Coć ták wywodzę. Ná tym Synodźie szostym Cárogrodzkim in An. 680. ná Trullu odpráwowánym tylko to było że Monotelity miánowáne (oprocz Honoriuszá/ bo y Monotelitá y miá-
Bar. A. 692. nowány nie był) ánáthemowano. żadnych kanonow nie było stánowionych Cerkiewnych/ áż w lat kilká/ to iest in An. 692. zá Iustiniánuszá Cesárzá wschodnego Syná Pogonátuszá/ á zá Sergiuszá 1. Papieżá/ á zá Kálliniká Pátryárchy Cárogrodzkiego/ zgromádziwszy sie wschodni Biskupi zá powodem

tegoż

tegoż Kállinika do Cárogrodu bez wiádomośći y pozwolenia
Posłow Papieskich / y tego Honoriusá miedzy Monotelicy
włożyli/ Kánonow nowych náczynili/ y apocryphne (z kto=
rych Schismatá vrosły) przypisáli názywáiąc y vdáiąc te Ká=
nony bydź szostego Synodu ná Trullu. A Synod ten był in A.
680. á Zbor wschodnych był poślедzey in An. 692. Ná Sy=
nodźie Posłowie Papiescy byli : ná Zborze nie byli. A toż o=
bacz / że to falsz iest y przypisek chytry pod tytułem Synodu
szostego/ co reuera nie było. Táka falsitas y præposteritas w
Grekách / według dawney powieśći/ Græca fides. Ktorych
Kánonow poślednych Papieże/ choć wielkie pogrożki y ná
zdrowie nástepowánie od Cesárzow z podszczuwánia Pátry=
árchow Carogrodzkich miewáli / ápprobowáć y confirmo=
wáć niechćieli y nie confirmowáli/ y do tych czas/ (wyiąwszy
niektore / ktore Cerkiew záchodna trzyma) Rzymiáńscy
Papieżowie Sergius 1. Anno 692. Jan 6. in Anno 701. Jan — Bar. 692.
7. in Anno 705. Constántinus in Anno 708. y inśi Papie= — 701. 705.
żowie nie máią ie zá nic. — 708.

Sch. Coż ná tym/ że Papieże nie ápprobowáli tych Káno=
now choćiasz poślедzey stánowionych.

Vn. Ná tym bárzo należy/ bo Soboru káżdego wálnego — Ieśli bez Cō=
áby swoie władzą miał doskonáłą/ tedy te są requisita : I. áby — firmátiey Pa=
de consensu Summi Pontificis Romani był. II. áby álbo — piejow So=
sam Papież/ álbo iego Legátowie cū informatione y z mán= — bory ważne y
datem ná ten Sobor pierwszość mieysca y votow máiący ná — Kánony.
Soborze byli. III. áby ná acta Synodálne/ wedle woli y mán=
datu Papieskiego pozwolili y podpisáli sie. IIII. Náostátek
áby Papież ten Synod confirmował. á ieśli pár tyculárny
Synod choć tám Legatow Papieskich nie bedźie/ Papieżowie
stwierdzą : toż dopiero Synod Synodem prawdźiwym iest.
A iż ná tym poślednym Zborze in Anno 692. Posłowie Pa=
piescy nie byli : confirmatia nie zászłá: toć tedy nie ważne acta
iego. Sobor on Hierosolimski o obrzezániu dla decysiey y con= — Actor. 15.
Ad Galat. 2.

firmátiey S. Piotrá wagę miał/ Nicenski 1. Constántinopolski y inße confirmátiámi Papieżow są vgruntowáne. A sámiß to wschodni Biskupi widzieli y wiedzieli. Ze kiedy te Kanony álbo co inßego vczynili/ tedy po confirmátie do Papieżow słáli y Cesárzow ná to Cárogrodzcy Biskupi náprawowáli/ aby confirmátie od Papieżow były/ iáko y o te [a] Kánony/ o [b] Ecte sin, o [c] Enoticon, o [d] capitula tria, y inße / y ktore Papież nie confirmowáł/ te wagi niemiáły. Czytay sobie w wielu mieyscách o Soborách/ náydzieß ták iáko mowie. A tożeś Schismátyku tylko tych trzech Papieżow prycidiac nástápał/ o ktorych powiedaß że z wiáry prawdziwey zdrożyli/ á niewinnie/ iákoć sie wywiodło. A Pátryárchow Cárogrodzkich dząß niewiecey było? ktorzy w tych wßytkich heresiách miánowánych/ y inßych przedtym y potym/ á Soborámi powßechnemi zniesionych byli/ y [e] kilkánaście rázy odßczepiáli sie od Stolice Apostolskiey Rzymskiey/ iáko Eusebius/ Demophilus/ Eudoxius/ Anátolius/ Kallinikus/ Anthemius/ Nestorius/ Mácedonius/ Máximinus/ Acátius/ Sergius/ Joánnes/ Pirchus/ Petrus/ Paulus/ Theodorus/ Photius/ Cerulárius/ y inßych wiele/ tylko czytay historie. Ták kßtałtownych Pátryárchow y Pásterzow mieliście. Bá y teráznieyßy Pátryárchá Cárogrodzki Cyrillus mãcipiũ Tureckie/ iáko są dowody pewne heretykiem iest/ y dáleko od wiáry stárodawney Grækow: á wy Ruś Schismátycy nimi sie chełpicie nieopátrznie y nierozsądnie. Widze talis est Ciuitas, quales sunt Principũ mores. Kßtałtowne záiste posłußeństwo wáße/ obaczcie sie / niech nie będzie sorom/ inueteratum errorem & pertinaciam zrucić/ á ná drogę prawdziwą práwowiernych Náuczycielow Cerkiewnych stárodáwnych wrocić sie. Bo gdy cæcus cæcum ducit, in foueam wpádną obádwá.

[a] Bar. A. 692. & sequentibus
[b] Bar. A. 638. 639.
[c] Bar. A. 483. & sequent.
[d] Bar. A. 540 & sequent.
[e] Cro. hist. Polõ. lib. 9. sub Bolesla. Pudico, y sam Synopsysta pisze to.

Melet Smotrz Apolog. cõ. Rutẽ. Schism. & Pareñ. & Epist. ad Patriarch. Cyrill.

Math. 15.

O Punktách Schismatu wschodney Cerkwie od zachodney,

Jużdo-

Sch. IVż doſyć o Schiſmatách/ zkąd początek ich. Proßę ćię odpowiedz mi też ná punctá rożnośći wſchodney Cerkwie od zachodney porządnie/ coć zágádne/ á potym o Soborách pomowiemy.

Vn. Nie ná Theologás tráfił/ále ná Ziemiánińá/ktory gospodárſtwem ſwoim zábáwiony będąc ſucciduo tempore piſmá y hiſtorie czytam: przeto nie po Theologicku y nie diſcurſem Theologickiem ále po Hiſtorycku krоćiuchno odpowiem / vkázuiąc to iż Cerkiew wſchodna od zachodney vporem idąc Schiſmat w zrußonych y z wámi Ruśią trzyma ſię. Pytay że mię.

I. O Przodkowániu S. Piotrá y Rzymskiego Kośćiołá.

Sch. WPrzod o prymaćie Papieżow Rzymſkich. Y ták mowię: że prawdá ieſt/ iż S. Piotr był Xiążęćiem Apoſtołow, Archipáſterzem owiec Chryſtuſowych/ Budowniczem/ Sprawcą/ y Rządzcą powßechnym Cerkwie Chryſtuſowey: gdyż to mamy w Ewángeliách SS. y dźieiách Apoſtolſkich/ w Soborách/ y v náßych Cerkiewnych Doktorow Greckich ludźi świątobliwych/ [a] Origeneſá/ [b] Báſiliuſá/ [c] Nánziánuſá/ [d] Cyrilluſá Hieroſolimſkie° / [e] Theophiláctuſá / [f] Chryſoſtomá / [g] Epiphániuſá / [h] Hiláriuſá / [i] Ephremá / [k] Gennádiuſá Pátryárchy Cárogrodzkiego. Tákże w Swietelnicy Ruſkiey II. w Hymnách o SS. Pietrze Páwle Ruſkich/ y Greckich y inßych wielu. Záczym y wielką vroczytość świętemu Piotrowi/ poſty wielkie ku niemu pośćząc wyrządzamy : ále żebyśmy mieli Papieżom Primatū przyznawáć/ toby nie do rzeczey było : gdyż też náśi Pátryárchowie Cárogrodzcy iáko Páſterze y Oycowie náśi / pod ktorych my Ruś poſłußeńſtwem iáko Synowie w chrzćie od nich vrodzeni ieſteśmy / nieprzyznawáią/ rowną z Papieżámi władzą

Act. 5. 4.
Loc. ſup. cit. titul. o Schiſmatách queſt. Jeśli Kośćioł zachodny w wierze błądzi:
a in cap. 6. ad Rom.
b Serm̃ de iud. Dei.
c Orat. de moder. in diſp. ſer.
d Catheche. 2. & in Ioã. c. 64
e in cap. 22. Lucæ.
f Hõ. in Math. 11. & 55. & lib. 2. de ſacerdotio.
g in Anachor. & hæreſ. 51.
h in Math. cap. 16. 4
Cõ. Chal 451
w Ruſkich Swietelñ. y Hymnách.
i de prim. c. 84.

nád owcá=

nád owcámi ſwemi máiąc/ á ná wßytkich też Duch S. z niebá ſpußczony ieſt/ y porządnie ordynowáni ſą.

Sch. Jużem ći ná to powiedźiał wyżey/ możeß ſie tám náuczyć o tym/ ále iż znowu powtarzaß/ niecoć też ießcze powiem. Jeśli Piotr S. był przednim Biſkupem y Páſterzem Cerkwie Chryſtuſowey Powßechnym/ á był Biſkupem Rzymſkim: tedyć zwierzchność iego z nim nieumárłá/ ále przy Námieſtnikách iego zoſtáłá: bo Kośćioł Chryſtuſow áż do ſkończenia świátá ma ſtáć. á zátym S. Piotrá Námiáſtkowie w Rzymie przednieyßymi bywáli/ y ſą nád inße Pátryárchy/ y Biſkupy. A iáko S. Piotr nád inße Apoſtoły w powołániu/ w wierze/ w náuce/ w miłośći/ w vrzędźie/ w włádzy/ w ſtrażу/ w ſądźie przodek miał/ ták też Námieſtnikowie iego tym wßytkim wßytkie pomieſtne Biſkupy przechodźili y przechodzą: á to wedle obietnice Chryſtuſá Páná/ iż wiárá S. Piotrá w nim y w naſtepcách iego repreſentowána vſtáć nie miáłá. Záczym ßło/ że Kośćioły wßytkie wſchodne w trudnośćiach Cerkiewnych y w wątpliwośćiach záwße do Rzymſkiey Stolice Papieſkiey vćiekáły ſie/ y otrzymawáły. Przyznawáli to Náuczyćiele práwowierni y święći Cerkiewni Láćińſcy y Greccy iáko [a] Ireneus/ [b] Socrates/ [c] Theodoretus/ [d] Zozomenus/ [e] Euagrius/ [f] Theodorus/ [g] Caſſiodorus/ [h] Nicephorus/ Calixtus/ Xántopulus/ [i] Ignátius Archiepiſkop Antiocheńſki/ [k] Policárpus Biſkup Smerneńſki/ [l] Origenes [m] Euſebius/ [n] Athánáſius/ [o] Báſilius/ [p] Gregorius Názyánzenus/ [q] Biſkupi Egypſcy/ [r] Epiphánius/ [ſ] Chryſoſtomus/ [t] Cyrillus Alexándr: [v] Gennádius Scholárius Pátryárchá Cárogrodzki ktory Theodorá Studite cituie/ y inśi mnoho páſsim. Wiec Sobory Niceńſkie 2. Conſtántinopolſkie 3. Chalcedońſki/ Sárdiceń. Lugduńſki/ y inße/ ták iż Biſkupi Rzymſcy powßechni włádzą mieli wątpliwośći decidowáć/ Biſkupy wßedy ſtánowić/ Schiſmátá odrzucáć/ Appellátie ſądźić Biſkupow/ nákázowáć Sobory/ ná nich przednie miey=

Sup. śit O Schyſmatach

a lib. 3 cap. 3.
b lib. 2. c. 11. 13.
c lib. 1. c. 8. & Epiſt. ad Leone Pap.
lib. 5. c. 23.
d lib. 3. c. 7. 9 lib. 6. c. 13.
e lib. 2. c. 18. lib. 3. c. 14. 21
f lib. 2. Colle.
g lib. 4. hiſt. tripartite c. 9. 19.
h lib. 9. c. 8. 10.
i in ſeri. Epiſt. ad Roman.
k S. Hierō. de vir. Illuſtr. in Policarp.
l lib. 6. c. 12. de orig. Alex.
m Pamph. Eccleſ. hiſt. lib. 7 c. 2. 4.
n Apolog. 2. contra Arian. Epiſt. ad Felicem Papam.
o Epiſt. ad Athan. 52.
p Orat. 2. de vita ſua.
q Thō. cōc. 1.
r. Haeraeſ. 68.

nie mieyſcá mieć/ y wykonywáć/ y one confirmowáć. Pełno tego w piſmách y hiſtoryách/ y w inßych Ruſkich piſmách. Czytáy ſobie náprzedce w tym Euſebiuſá lib. 5. hiſtor. c. 24. Zozomen lib. 3. c. 7. Nicephorá lib. 3. c. 34. Cyrilluſá/ Zonorá ſá/ in vita Iuſtiniani. Theodoretuſá lib. 5. hiſtor. c. 23. A toż maß dowody / de primatu Eccleſiæ Romanæ. A coż inßego przywiodło było Grekow do tego/ że ćiáłá SS. Piotrá z Páwłem vkrádli byli w Rzymie/ ktorego odbieżeć muśieli ná pułtory mile od Rzymu/ przez grzmoty ſtráſliwe/ tylko że widźieli y wiedźieli to/ iż gdźie ćiáło iego leży/ tám też Cáthedrá iego zwierzchnośći námieſtnikow ieſt.

f Epiſt. ad Innoc. 1. Pap.
t in theſauris
v De primatu c. 2. 12. 7.
Bar. A. 817. 818. 826.
Bar. Añ. 103. 203. 590. 721. 342. 401. 419. 439. 440. 492. 532. 347.
Bar. 221.

Sch. Zkądże wżdy tá przećiwność przećiw Cerkwi Rzymſkiey od Grekow poślednego tego czáſu vrosłá?

Vn. Powiedźiałem ći wyżey. Że z záffectácyey pyßney Pátryárchatu Cárogrodzkiego/ á z niepoſłußeńſtwá: záczym gdy ich Stolicá Apoſtolſka ſtrofowáłá/ oni zágniewáni rozmáite nauki ſchiſmátyczne knowáli. Tym ſtrychem Arius y Luter ßedł/ y inśi heretycy iáko y wáśi Pátryárchowie. Ktorzy pierwey przećiw władzy y zwierzchnośći Papieſkiey lubo mową/ lubo ſcriptē ſtáwili ſie/ á gdy im to ganiono/ z gniewu vporu wiekße falße y hereſie náśiali. Czytay hiſtorie/ ták znaydźieß.

2. O Pochodzeniu Swiętego Duchá.

Sch. My náśláduiemy w tym Pátryárchow náßych. Podź dáley o pochodzeniu S. Duchá mowić. My z Grekámi wyznawamy nie ták iáko Mácedonius / ktory S. Duchá powiedał bydź nierownym Bogu Oycu / y Bogu Synowi / y to że nic á nic S. Duch od Syná nie pochodźi. Ktory Zborem Cárodrodzkiem A. 381. znieśiony ieſt / á do Creda Soboru Niceńſkiego 1. ktore ma. Wierzęmy y w Duchà S. przydano słowá te. Pàná y Ożywićielà z Oycá pochodzącego, z Oycem y z Synem adorandũ, & cõglorificandum

candum. Wyznawamy tedy ták wedle Soboru Niceńskiego/ iáko y tego Cárogrodzkiego pochodzenie S. Duchá od Oycá/ á przydáią niektorzy Grecy przez Syná. A że nie pochodzi od Syná, mamy swoie z pism dowody. A wy záś Kátolicy Rzymscy mowićie / że Duch Swięty pochodzi y od Syná. Czego áni w piśmie niemász/áni ná Soborách nieprzyłożono do Credá.

Tarasi. Patriarh. Cárogrodz. Epist. ad Episc. Alex. Antioch. Hierosol.

Vn. Ták zdawna Oycowie Swięci / y wszyscy Kátholicy wierzyli/ iż Duch Swięty Bogu Oycu y Bogu Synowi we wszystkim rowny/ od Oycá y od Syná pochodzi/ nie iáko od dwu początkow/ ále od iednego/ w istocie/nie w personách rozumieiąc/ choćiasz tego do Credá áni Soboru Niceńskiego 1. áni Cárogrodzkiego 1. miánowánych wyráźnie nieprzyłożono: gdyż sam Chrystus mowi. Ego & Pater vnum sumus, to iest/ Bostwem.

Sch. W piśmie świętym tego niemász/ áni ná żadnym Soborze tego nieprzyłożono/że Duch Swięty pochodzi od Syná. iákoż tedy y czemu Láćinnicy śmieią wyznáwáć/ że pochodzi Duch S. y od Oycá y od Syná?

Vn. Pierwey nim ći ná to odpowiem/powiedz mi. Dla czego ná Soborze Cárogrodzkim 1. przyłożono do Credá Niceńskiego 1. pochodzącego z Oycá/ gdyż tego ná Soborze Niceńskim w Credzie niebyło? álboć przedtym nieták wierzyli Kátholicy práwowierni?

Sch. Ze ták wierzyli pierwey/ á wierzyli wedle S. Ewángeliey/ że Duch S. pochodzi od Oycá / przyłożyli to/ á osobliwie dla tego / iż Mácedoniani przećiw pismu mowili/ że Duch S. Bogu Oycu y Synowi nierowny y niepochodzi od Oycá.

Vn. Tośmy doma. Ze Kátholicy choćiasz tego w Credzie Niceńskim 1. nie było/że Duch S. pochodzi od Oycá, wierzyli ták/ á dla heretykow y potrzeby to włożyli w Credo Cárogrodzkie/áby sie pokazáło/iáko wierzono/ták też wyznano.

no.

no. Podobnym ſpoſobem też to ieſt v Láćinnikow/ bá zgołá v káżdego prawowiernego. Że co wßyſcy Rátholicy wierzyli/ że Duch S. pochodzi od Oycá y od Syná, to też przykłádáią. A że przedtym nie przykłádano / przyczyná byłá: bo żádney wątpliwośći niebyło/ ále mocno ták wierzono/ á ſkoro kácerze ozwáli ſie wprzod Mácedoniáni mowiący że Duch S. nie pochodzi nic od Oycá, záraz Cárogrodzkim Synodem obiáśnili Rátholicy ták wierząc że pochodzi od Oycá. Potym że ſie ozywáli drudzy mowiąc/ iże nie pochodzi od Syná, tylko od Oycá, záraz też Rátholicy á zwłaßczá tákim Heretykom Pryſcilliániſtom ná Synodźie Toletáńſkim y inßych wſchodnych obiáśnili ták wierząc / że pochodzi S. Duch y od Oycá y od Syná. co ieſt przez Stolicę Papieſką confirmowano. Jákie tedy motiuum było przykłádku tego od Oycá Cárogrodzkim Soborze 1. tákie też motiuum przykłádku y od Syná ná obiáśnienie wiáry/ áby vox eſset interpres mentis. Bar. A. 589. Tom. Concil. Toletañ. 3. Hugo.

Sch. Ale dla tego w Cárogrodzkim Credźie przyłożono że Duch S. pochodzi od Oycá: bo ták wierzono wedle piſmá Ewángeliey S. ktora wyráźnie mowi toż. A w piſmie tego niemaß wyráźnie żeby miał pochodźić y od Syná: co Láćinnicy przydáli. Z czego przygány godni y od drogi prawdy Ewángeliey odſtąpili.

Vn. Szkodá żeś nierzekł/ że Láćinnicy godni ſą klątwy. Ale ieśli Láćinnicy godni klątwy przeto / że do Credá przydáią/ że Duch S. pochodzi tylko od Oycá wedle was/ ále y od Syná nád contenta Soborow Niceńſkiego/ y Cárogrodzkiego 1. dáleko więcey Grecy godni ſą klątwy/ że nád cōtenta Soboru Cárogrodzkiego przydáią/ że pochodzi Duch S. od Oycá ſámego/ á tego słowká Sámego niemaß w tym Credzie Cárogrodzkim/ áni w Ewángeliách. Bo co Láćinnicy mowią/ że Duch S. pochodzi od Oycá y Syná, to poſpolićie wßytko Rátholictwo wierzy. A co Grecy mowią/ że pocho-

 dzi od

dzi od Oycà sámego, to niewierzą: gdyż zdá Grecy sámi mowią iákoby z poprawką że Duch Swięty pochodzi od Oycá przez Syná. Jeśli ták/ toć nie od sámego Oycá. Ale niech sie obaczą Schismátycy/ że tego słowká niemász Sámego w piśmie S. z strony pochodzenia S. Duchá wyráznie: bo też pochodzenie iego nie iest od sámego Oycá præcisè. Niech sie obaczą że w piśmie S. niemász áni tego słowká że Duch S. pochodzi od Syná áni tego słowká przez Syná wyráznie: á przećie z inszych słow Ewángeliey to y my y Grecy wnoszą/ nie zdrożnie. Bo Duch S. nie od sámego Oycá/ ále też y od Syná pochodzi. A zá iedno ź sie może rozumieć to oboie wyznánie/ że Duch S. pochodzi od Oycá przez Syná/ iáko że pochodzi od Oycá y Syná. A że pochodzenie S. Duchá tákie iest czytáy Sobory/ Lugduński ktory był przy Cesárzu wschodnym Michále Pálæologu y Pátryárśe Cárogrodzkim Janie Bekuśie zá Papieżá Grzegorzá 10. in Anno 1274. Potym Floreńtski ktory był przy Cesárzu wschodnym Janie Pálæologu/ á Pátryárśe Cárogrodzkim Josephie / á przy Metropolićie Ruskim Jsidoruśie/ zá Papieżá Eugeniusá 4. in Anno 1439. Tám sie náuczysz/ iż w tey rożnicy vnia byłá Cerkwi záchodney z wschodną / á iż sie Láćinnicy dowodnie z tego wywiedli y explikowáli/ iż to zá iedno sie ma wyznáć/ że Duch S. pochodzi od Ozcá przez Syná iáko y to że pochodzi od Oycá y od Syná. Ale co wiekszá że pochodzenia S. Duchá od Oycá y Syná/ wyznánie nietylko v nászych Láćinnikow náydzież/ ále y v wászych Grekow Doktorow Cerkiewnych y świątobliwych/ ktore wy exosculuiećie/ [a] Gregorius Názyánzenus/ [b] Anástásius / [c] Jreneus/ [d] Gregorius Neocesáriensis/ [e] Gennádius Scholárius/ [f] Dydimus / [g] Básilius magnus/ [h] Cyrillus Hierosolimitánus / [i] Gregorius Nisenus/ [k] Epiphanius/ [l] Chrysostomus / [m] Cyrillus Alexándrinus/ [n] Bekus Pátryárchá Constántinopol. Studitá / y inszych wiele Grekow/ miedzy ktoremi kilká iest wászych Pátryárchow

Thom. Conc. Añ. 1274. Lugduneñ. 1.

Thom. Cõcil. Añ. 1439.

Florẽt. vltim.

[a] Orat 49. in tract. de fide.
[b] Ser. 3. contra Ariañ.
[c] Con. Hæres. Valent. lib. 4 c. 28.
[d] in Cõf. fidei
[e] in suo opere
[f] lib. 1. & 2. de S. Spiritu.
[g] Con. Eunomiũ l. 2.3.5. hom. 28. Cõt. Sabell. Epist. ad Greg. Nizẽ. in Serm. ad Monach.

Cárogro

Cárogrodzkich. A toż masz dowody/ że Cerkiew záchodna ták wierzy o pochodzeniu Duchá S. iáko sie z pismem/ prawdą/ y nauką Cerkiewną práwą zgadza. Przeto Schismátycy maćie też tych nauk náśládowáć.

h Catech. 17. i Hom 34 in Orat. Domin. k De incar. ver & hæres. & in Ancor. l Hom. 1. & 2. in simb. Apost. m libr. 4. ad Palladiam in Iob Proph. n Conc. Lug. An. 1273.

Sch. Ale my mamy podánia nászych Pátryárchow Cárogrodzkich / że to pochodzenie S. Duchá iest od Oycá przez Syná, ále niemamy tego áby miáło bydz y od Syná./ przeto ták sie trzymamy tego mocno.

Vn. Ktoregoż Pátryárche máćie tákiego Náuczyćielá? Jeśli Photiusem álbo też Cerulárłusem/ y temi co od nich záráżeni (ktorzy poślédzey przećiw naukom Swiątobliwych stárych wászych Pátryárchow vczyli) szczyćićie sie. est frōs meretricis v was: słucháć tego w tym ktory lichota był & lapis offensionis, y nie godźien áby w wászych dyptychách był/ á odrzućić tego náuke/ktory dyptychá zásłużył. Redeant corda vestra filiorum ad patres vestros veros non adulterinos. Atożemći wywiodł ten punct o S. Duchu pochodzeniu nie po Theologicku / ále testimonijs sacris Soborow y Doctorow Cerkiewnych Greckich świątobliwych.

Ruś słucha pátriárchow lichotow / á dobrych nie.

Sch, Jużći ták iest iáko dowodziłsz Soborámi śiedmią y Doktorámi świetemi w tey máteryey/ dźiwuie sie odmienności tey Grekow przodkow nászych? ále niewierze temu przećie/ áż przeczytam te mieyscá/ álbo swego Popá spytam. A co sie tknie Soborow inszych to iest Lugduńskiego y Florentskiego tym wiáry niedáie/ bo iákom ći powiedźiał nieprzyznawamy ich

Vn. Miey że tylko ná pámięći o Soborách tych/o ktorych niżey mowe będźiem mieć: tylko postąpmy teraz do inszych punctow Schismatu/ to iest o czyścu y sądźie poiedynkowym.

3. Jeśli iest czyśćiec y Sąd poiedynkowy.

Sch. Wschodna Cerkiew y my z nią ták wyznawamy/ że y sądu poiedynkowego dusz ludzi zmár-

kych/ y czyſcu niemáß: ále duß zmárłych dwá ſa ſtany y mieyſ=
ſcá : ſpráwiedliwych w Ráiu ziemſkim/ zátráconych w ćie=
mnośćiách. á to oboie zátrzymáne ſa tám áż do Sadu oſtá=
tniego Páńſkiego: po ktorym w ćiáłach ſwoich ſpráwiedliwi
do nieba/ á źli do piekłá wiecznego odeſłáni beda : o trzećim
mieyſcu to ieſt o piekle czyſcowym duß/áni w Ewángeliey/
áni w piſmie żadnym Kánonicznym nieznaydźieß.

Vn. My Kátholicy záchodney Cerkwie tákie rozumienie
mamy. że duße zmárłych ludźi ná dwá ſtany ſie dźiela: Zbá=
Concil. Tom. Florent. vlt. wionych/ y Zátráconych. Wczym z ſtrony ſtanow tych dwu
zGrekámi ſie zgadzamy/ ále z ſtrony mieyſc duß od nas Grecy
rożnia ſie. Albowiem my ták wyznawamy. Że duße zátráco=
ne/ záraz ſwoie zátrácenie ćierpia w wiecznym piekle/ á nie
w zátrzymániu ſa ćiemnym do ſadu Páńſkiego: á duße zbá=
August. in Enchirid. c. 110 wionych ná dwoie mieyſcá dźiela ſie. Duße doſkonále ſpráwie=
dliwe álbo vſpráwiedliwione ná tym świećie/wyznáwamy/że
proſto bez wßelakiego zátrzymánia do Ráiu niebieſkiego wie=
cznego/nie źiemnego/nie czekáiace ſadu oſtátniego Páńſkiego
ida : á duße grzeßne grzechámi powßechnemi álbo w pokućie
zmárłe/ ktore zá grzechy ſwoie ná tym świećie pokuta niedo=
ſyć vczyniły/ ná mieyſce piekłá czyſcowego doczeſnego ognio=
wego dla expiowánia ida. A co teraz duße ták zbáwienne iáko
zátrácone odnoßa / to po ſadźie Páńſkim y w ćiele odnioſa/
według zaſług ſwoich. Záczym duße zátrácone w piekle wie=
cznym bedace / żadnych od nas żywych pomocy przez ofiáry/
iáłmużny/ poſty/modlitwy/ iáko im nic niepomocne do porá=
towánia áby zbáwienia doſtáły/ niepotrzebuia. Tákże też du=
ße doſkonále ſpráwiedliwe w Niebie bedace/tegoż od nas nie=
potrzebuia/ gdyż iuż niebá doſtapiły: chybá że ſie dźiekowá=
nie P. Bogu dźiáła zá ludźie świete. Ale duße w czyſcu zátrzy=
máne od nas tego rátunku potrzebuia/ áby mogły z tego zá=
trzymánia czyſcowego do Ráiu niebieſkiego przyść. Przeto
muśiß mi przyznáć/ że duße káżdey z ćiáłá wychodzacey nim

ſie obro=

ſie obroći álbo w te álbo w owe ſtrone/ muśi być Sad poie-dynkowy/ gdy mowiß/ że dußá ſpráwiedliwa (choć wedle twey opiniey będźie ſie teraz mowiło) z ćiáłá wychodząca w ſtrone Ráiu ziemnego/ nie w ſtrone ćiemnośći: á dußá zátrácona w ſtrone ćiemnośći/ nie w ſtrone Ráiu ziemnego zánieśiona bywá: á pewnie ſpráwiedliwa od Anioła dobrego/ á zátrácona od złego. Zkądże wżdy to/ pytam ćie/ tym dußom/ że káżda wie/ obráchowawßy y oſadziwßy ſie ſámá w ſobie żywot ſwoy y ſpráwy/ w ktora ſtrone vdáć ſie/ tylko z poiedynkowego ſadu/ z woli Bożey duchownie odpráwowánego? Idźie dußá káżda z ćiáłá (że względem iśćia tákie podobieńſtwo dam) iák káżda rzecz przyrodzona do máćićie/ álbo centru ſwego: ogień do gory/ bo tám gniazdo iego/ y centrum ſub luna: kámień do ziemie bo tám centrum iego: wiátr ná powietrze ná pośrzodek miedzy ogień á ziemie/ bo ieſt cētrum iego: á będźie iákie corpus naturale mixtum ktore więcey párticypuie z iednego elementu niż z drugiego/ tám będźie ſie bráło. zkąd więcey má w ſobie. Y tám corpus naturale poiedynkowy ſad (że ták rzekę) odpráwuie. Ták y dußá do ſwego centru/ do ktorego ſie ná świećie y iák gotowáłá/ idźie. A my przydáiemy Katholicy/ że też dußá w powßednych grzechach będąca/ álbo ktora w pokućie z świátá zeßłá/ á niedoſyć vczyniłá zá grzechy ſwoie/ ſámá ſie ſądzi/ że do niebá záraz w proſt iść nie godná/ áni też piekłá wiecznego záſłużyłá: przeto ná zátrzymánie do mąk piekielnych czyſcowych dla expiátiey zánieśiona bywa. Bo gdyby ſąd w ten czás poiedynkowy nie był/ tedyby duße dobre z tráfunku w złe mieyſcá weßły: á złe też w dobre mieyſcá/ y tákby wielka Boża nieſpráwiedliwość byłá/ żeby duße dobre w złe mieyſcá tráfiwßy/ czekáłyby (wedle rozumienia wáßego) ſądu Bożego ná potępienie piekielne: gdyż ze złego mieyſcá gorßeby ich czekáło. A złe duße tráfiwßy w dobre mieyſca czekáłyby też niebá po ſądźie Bożym: gdyż z dobrego mieyſcá lepße by ich czekáło. Albo by też duße

ſpráwie-

ſpráwiedliwe y zátrácone w iednym mieyſcu pomieſzáły ſie czekáiac ſadu Bożego oſtátnego/ ná ktorymby dopiero łęcſá byłá złych od dobrych. Czego Bog niedopuśći. Quæ enim comonio filiorum lucis cum Belial y z ſługámi iego. A ſá=miſz wáśi Grecy powiedáia/ że duſze ſpráwiedliwe do Ráiu źiemnego oſobno / á nieſpráwiedliwe do ćiemnośći boleſney ná zátrzymánie ida: záczym to nie ieſt bez párticulárnego ſadu duſz rozdzielenie. Pośli wáśi Grecy z wámi Ruśia ták o du=ſzách powiedáiacy ná one Philoſophy pogáńſkie/ ktorzy po=wiádáli/ że mundus non prouidentia diuina ſed caſu regi-tur. A to longè á veritate eſt. Bog álbowiem iáko świát ſtworzył/ ták nim rządźi. Dixit & facta ſunt, mandauit & creata ſunt, præceptum poſuit & non præteribit. Záczym y to duſz oddzielenie ná ſwe záſłużone mieyſce nie ieſt ſine pro-uidentia ſeu iudicio particulari diuino. O ktorym Sadźie poiedynkowym / nietylko Doktorowie kośćielni Láćinnicy/ ále y Grecy świątobliwi w wielu mieyſcách/ iáko niżey ſie po=wie/ z piſmá S. piſáli. Ale práwde mowiac/ tylko ſie obacz=ćie/ á mgłe z oczu ſwoich chćieyćie odegnáć/ y Grecy ſchiſmá=tyczáli/ y z wámi Ruśia zdaćie ſie czyſcu tego nieprzyznáwáć explicitè. iednák o nim rozumiećie implicitè. Bo powiedaćie że duſze zmárłych ludźi złych ćierpia boleśći w ćiemnicách od nas żadáiace rátunku y folgi. A coż was przywodźi do tego/ że y Grecy y wy ſámi w Liturgiách y Hymnách modlitwy odprá=wuiećie / iáłmużny y ofiáry czyn̄ićie/ wzdychánia częſte odna=wiaćie zá duſze zmárłych? pewnie nie zá te/ ktore ſa w Ráiu we=dle was źiemnym/ á wedle nas w niebieſkim: gdyż te duſze iáko iuż zbáwienie máiace/ tákiego wzdychánia y vtrapienia wáſze=go żáłoſne° niepotrzebuia: bo iuż do portu pożadáne° ſzczęśli=wego przypłynęły. Nie zá te też/ ktore w zátrzymániu ćiemno=śći wedle was / á wedle nas w wiecznym piekle: gdyż te duſze iáko iuż potępione żadney pomocy ztad niemáia/ y mieć nie moga. Bo in inferno nulla eſt redemptio. ále ráczey te do=

Grecy z Ruśia nie explicitè ále implicitè o Czyſcu trzymáia.

Ruś modły zá vmárłe czyni á niepotrzebnie wedle ich wiáry

bre v=

bre vczynki zá duße odpráwowáne śćiągáią sie ná rátunek duß zátrzymánych w Czyścu ogniowym/áby z boleśći w wesele / z ſmutku w rádość / z ćiemnośći w świátłość/ z gorącośći w ochłodę chwały wieczney niebieſkiey domießczone były. A toż Schiſmátyku obacz sie / że ieſt poiedynkowy ſąd duß/ y czyſcowe męki / dußom ná zbáwienney drodze będącym/ktore wy Cháoſem názywaćie / y zá nie sie modlićie: iáko zachodny Kośćioł rozumie. A że zachodny Kośćioł te boleśći dußom tym w máteryálnym ogniu piekielnym bydź rozumie / wiedz o tym / że v Rzymiánow nie ieſt to w tym ártykuł wiáry sine quo non: dosyć nátym/że y wy przyznawaćie / że boleśći / ſmutki / wzdychánia / y gorącośći / choć nie ogniá máteryalnego te duße ćierpią / y rátunku od nas przy miłosierdźiu Bożym żądáią/y dośięgiwáią. Niechże będźie y ták wedle was / że duße złe gorączkę ćierpią. y to męká. Jeśli gorączká táka/ ktora może bydź vleczona : to vćiechá z nádźieie przyßłego zbáwienia wiecznego. Jeśli tá/ ktora lekarſtw sie żadnych nieboi: to piekło wieczne. Co rzeczeß ná to Schiſmátyku?

Ogień czyſcowy ieśli máteryálny ieſt álbo nie / nie ieſt to ártykuł wiáry v Cerkwie záchodney. S. Gregor. 4. Dialog.c.29.

Sch. To rzekę / że w piſmie S. nie możem nigdźiey expresſe náleść/ áby iákie miáło bydź mieysce trzećie dußom/oprocz dwu zbáwionych y zátráconych. przeto też o czyſcu Rzymiáńſkim nietrzymamy.

Vn. Czemuß w modlitwách wáßych duße wſpominaćie y zá nie dobrze czynićie/ gdyż ſpráwiedliwe tego niepotrzebuią/ á nieſpráwiedliwym nic niepomogą?

Sch, Dźiękuiemy Pánu Bogu zá ſpráwiedliwe/ temi modlitwámi y dobremi vczynkámi. A że wzdychamy/y żáłośnie zá duße też czyniemy dobrze: bo niewiemy kędy sie ktora y w ktorą ſtronę obroći dußá.

Vn. Słußna rzecz dźiękowáć Bogu zá ſpráwiedliwe/ále zá nieſpráwiedliwe wedle was/ niepotrzebna. A dußá ſpráwiedliwa ná dobre mieyſce obroći się. Nieſpráwiedliwa ná

zle/z ktorego iuż żadne wáße wzdychánia iey niewyduruią. Inßa modlitwá iest dziekowáć zá dobrodzieystwo/ á inßá iest prośić o co/ áby dano/ álbo vczyniono było. A też obacz/ że implicitè o czyśću rozumiećie/ y choćiaß chodźićie około płotu/ przećie ná tęż opinią przypádniećie/ ktora iest podobna o tym czyśću y *z pismá ś. y w podobieństwách. Ale czytay tylko pilno y rozważnie Pismá Náuczyćielow Cerkiewnych/ nie mowie Láćińskich/ nie mowie wáßych pośledniych Lichotow/ z dyptychow exleges, ále wáßych Greckich dyptychowych świątobliwych / o tym czyśću y sądzie poiedynkowym / naydźieß nie implicitè, ále explícitè ták/ iáko zachodny kośćioł trzyma. Piße o tym [a] Clemens vczeń S. Piotrá Papież / A. 60. [b] Dyonisius Areopágitá. Anno 60. [c] Origenes/ A. 150. [d] Tertuliánus/ An. 200. [e] Cypryánus / Anno 260. [f] Augustin w wielu mieyscach: co też y w Cárthagińskim Synodźie 4. canon, 79, iest. [f] Ambrosius/ An. 360. y inßych wiele Láćinnikow. A Grecy [g] Cyrillus Hierosolimski/ Ann. 300. [h] Athánásius Magnus/ Anno 310. [i] Eusebius/ An. 304. [k] Ephrem/ An. 305. [l] Gregorius Názyánzenus/ An. 305. [m] Básilius/ An. 305. [n] Chrysostomus / [o] Petrus Chrysologus/ Anno. 420. [p] Epiphánius/ An. 460. [q] Theophiláctus/ [r] Gregorius Nissenus/ [s] Dámáscenus / y inßych wiele znaydźieß. A toż maß dowody o czyśću y sądzie poiedynkowym.

Sch. Podźmy dáley o tych dußach ießcze mowić. Że duße spráwiedliwe są w Ráiu ziemskim/ á złe w ćiemnośći czekáiąc Sądu ostátnego Páńskiego/ wedle Pism y náuki Cerkwie wschodney. Jáko mi to dowiedźieß/ że duße spráwiedliwe záraz do niebá wiecznego/ á niespráwiedliwe (wedle ćiebie doskonáłe) do piekłá wiecznego/ nieczekáiąc Sądu ostátnego.

✱ Math. 22. 25. Lucæ 12. Swiećí Greccy stárzy Czyśćiec przyznawáli.
a lib. 5. Cōst. Apost. cap 30 & lib. 6. c. 41
b l. Eccl. hier. cap. 71.
c hom. 6 in exod. hom. 25 in num. hom. 12. in Hierē. lib. 3. in Iob.
d lib. de Mon.
e lib 4. Epist. 2
f Orat Funeb Fratr. sui Sat
g Mistag. Catech. 6.
h quæst. 34. & orat. de dorm.
i hom. 3. de Epiph.
k Or. pro mortuis
l Orat. Funeb. pro Fratre.
m in liturgia.
n hō. 21. Act. Apost. Hom. 41. in 1. Cor. homil. 69. ad Antioch. hom. 3. ad Philipē.
o Ser. 127 de Lazaro. hom. 69. ad popul. Antioch.
p Epit. Doctr. Cathol. q in Lucā. cap. 12. r Oratio. & Epist. ad Olimp. s Serm de his qui in fide dormierunt.

4. Dusze Spráwiedliwe záras do Niebá idą, złe do Piekłá.

Wywio-

Vn. WRwiode z tłumáczow pismá S. świątobliwych/ ták Láćińskich iáko Greckich. Czytay sobie nápretce [a] Chryzostomá / [b] Básiliuszá / [c] Athánásiusá / [d] Grzegorzá Nisseńskiego / [e] Grzegorzá Theologá / [f] Cyrillusow obu / [g] Epiphániuszá / [h] Dámáscená / [i] Theophilactá / [k] Máximá / Theodoretá / Studite / Typhoná pietnowánego / Josephá Pieśniopisá y inszych wielu. Wiec wspomni sobie násze [l] piosnki Cerkiewne y pismá Ruskie / Homilie / Hymny / [m] Octoichy / Tryody / Minoy / Soborniki y insze / dzáś tám niemász / że ludzie spráwiedliwi nie w Ráiu ziemnym / ále iuż w niebie twarzą w twárz Bożą pátrzą / nieczekáiąc sądu Páńskiego. O duszách záś zátráconych w wiecznym iuż piekle / iest w pismie S. wedle podobieństw / y Greccy ludzi Swiątobliwi świádczą / iáko [n] Chryzostom / [o] Máxim Mnich w Moskwie ktory przyznawa bydź ogień podziemny ná meki Niezbożnikow zgotowány / kedy zárazem z Ewángeliey o przypowieśći Lázárzá á mekách Bogaczá tłumáczenie czyni. Wiec czytay Historią [p] w Stycherách Ruskich / bá y Polskich / o Xiążetách Ruskich Hlebie y Borysie / ktorych brát Swátopełk pozábiiał / kedy tám iest expressè, że iuż oni Swieći koron dostąpili : á zá boynik ich w piekle sie meczy. Nie mowi tá historia y w spominánie / że te Xiążetá Swiete zábite / są w Ráiu ziemnym / á záboynik w ćiemnośćiách / y bedzie sie meczył : ále że sie realiter iuż meczy / To tedy masz dowody y tego.

Sch, My zá nászemi Pátryárchámi idziem w tym mniemániu o czyscu / spráwiedliwych y niespráwiedliwych domieszczeniu.

a Ser. paren. de his qui in Dño obdormien.
b Ser. paræn. in Martyr.
c Visione Bea. Ammonij in vita S. Antõ.
d Serm. Parẽ. de Ephrem.
e in vita S. Basilij.
f Hieros. catha 13. Alexãd. lib. 1. c. 36. in Ioan.
g Hæres. 78.
h in vita Barlaã
i Exegesi Hodie mecum.
k in Psal. 9. 90 cap. 5.
l Kañ. pospol. Swieszcen pieśñ. 5.
m Piątek ná Stychyr głos 6. Kañ. śś Piotrá y Páwłá Apost. pieśñ 9.
n Ser. wsławi Márgár. pag 71. Tõ. 2. lib. 4. moral. c. 28

o loc. sup. citat. & psal. 9. cap. 50. 73. p O Hleb y Borys. Alex. Guagninus. hist Poloñ. Cromer. hist. Pol. lib. 3. tit. Boleslao. 1. Chabri Anno 1008. Melet. Smotrz. in Apolog. contr. Schism. Ruteñ. & Paræñ.

Vn. Ale to wásze náśládowánie y obedientia irrationabilis iest. Bo wási Pátryárchowie terázniey si dáleko od Cer-

Nierozumna Ruś schizmátycka w po-

 kiewnych

słußeńſtwie Pátryárchom ſwoim.

kiewnych náuczyćielow Swietych Greckich w tey nauce iáko y w inßych odſtąpili. Wzdyć lepßa ieſt rzecz trzymáć ſie ludźi ſtárych Swietych niż lichotow: ktorzy ináczey vczą/niż ludzie świeći/ á ieśli zdrożyło ſie / ná drożyć ſie.

Sch. Zkądże wżdy to/ że Grecy niektorzy przećiwni byli temu rozumieniu o czyſcu/ Katholikom Rzymiánom?

Zkąd obyczay v Ruśi żeſie zá vmárłe modły y zá nie iálmużny czynią / choćiaß o czyſcu nietrzymáią.

Vn. Ztąd/że rozumieli o záchodney Cerkwi/że według Origeneſá miáłá mieć to rozumienie / że choćby nagorßy grzeßnik y niezbożnik był / dußá iego miáłá z mąk piekielnych wyniść. Ale nie ták my Katholicy/iákom ći powiedział/rozumiemy.

Sch. Bá wlezło mi to w hołowu/coś mi powiedział o czyſcu/ y o modlitwách náßych zá zmárłe/ ktore widze/że nic niepomocne/ták ſpráwiedliwym iáko zátráconym: y niewiem zkąd to v nas w obyczay weßło.

Vn. Powiem iá tobie. Záſtárzáła rzecz nierychło wywietrzeie z nałogu y przymiotu ſwego. Grecy y wáśi przodkowie Ruś bedąc w iednośći z Cerkwią Láćińſką/ toż o dußách czyſcowych/ iákom ći Doktorow Greckich miánował/ trzymáli; á trzymáiąc toż zá dnße czynili. A choć ſchiſmatiſmus náſtąpił/ o tym czyſcu / przećie iednák ſtáry obyczay ten nie zágaſł miedzy Grekámi y Ruśią/ ktorego ſie náplli z przodkow ſwoich. A toż to Popowie wáśi czynią / iedni głupi: ktorzy obyczáiow ſie w tym ſtárych trzymáiąc/ wedle ſwoiey ſecty cardinem huius rei niewiedzą: drudzy choć wiedzą/ toż przećie czynią ſámi zá duße/ y was nieodſtraßáiąc od tego/ dobrze ſie w tey mierze od was w iálmużnách máią z Popádiámi/ Dońkámi/ y dietkámi ſwemi.

Sch. Prawdá ieſt/że ten zwyczay ieſt v nas/ále mi to przykro/że powiádaß iż náśi Popowie dla tego te modły zá duße czynią/choć niepotrzebne/áby iálmużny od nas mieli. A wáśi Xieża / ázaż też niebiorą ná mße zá duße y ofiar? to też dla chćiwośći?

Popowie iálmużny

Vn. Diſpar ratio miedzy Xiedzmi Rzymſkiemi á wáßemi Po-

mi Popámi. Bo ieśli náśi Xiężá biorą iáłmużny z vbogiemi/ tedy niebiorą/ áby ſie modlili zá duſze zmárłych/ áni zá te/ kto-re ſą iuż w niebie/ áni zá te ktore ſą w piekle wiecznym: ále zá te ktore w zátrzymániu ſą piekłá czyſcowego / vfáiąc/ ieśli ſą w czyſcu/ że te modlitwy y iáłmużny przy miłośierdziu Páń-ſkim vprzedzáiącym/ pomocne im będą do doſtąpienia niebá. Záczym táki ſkutek y kres v náſzey Xiężey ieſt. Ale wáśi Po-powie nádáremnie biorą iáłmużny/ ná modlenie ſie zá zmár-łych duſze: gdyż trzymáią/ że iáłmużny nic áni duſzom zbáwio-nym áni zátráconym niepomogą. Toć tedy nie dla pomocy duſzom czynią Popowie/ ále dla dare, & des.

biorą modląc ſie zá duſze niepo-trzebnie.

Sch. Zágadłeś mie teraz. Bohme pomowlu z ſwoim Po-pem otym. Ny mene tudy / ny mene ſudy. Podźmy dáley. A o rożnicy tey co mowiſz/ że náſzá wſchodna Cerkiew zdawna Eucháriſtiey S. w kwáſzonym chlebie / á záchodna w przá-ſnym záżywa?

5. O Euchároſtiey w kwáſzonym y przá-ſnym chlebie.

Vn. TA rożnicá bácznych Grekow ſtárych nigdy od kośćiołá zachodnego Rzymſkiego nieodrywáłá/ y was by odrywáć niemiáłá. Wiedz o tym/ że Rzymiánie pe-wne motiua mieli ſwoie/ ták z piſmá S./ iáko y czáſowi ſłu-żąc/ dla czego to czynili y teraz czynią. Czytay ſobie piſmá / hiſtorye/ Doktory/ Sobory: bo ſie długo w tym z tobą báwić niebede. A tenże ieſt Sákrámęt ołtarzowy w chlebie przáſnym iáko y kwáſzonym/ byle go Sacrificus canonicè ordinowány porządnie wedle piſmá y nauki Cerkiewney/ w wierze práwo-ſławney y doſkonáłey powſzechney conficiował y conſecro-wał. A ták my wierzemy/ gdy Grek álbo Ruśin práwowier-ny w chlebie kwáſzonym/ á Łáćinnik w przáſnym canonicè odpráwuie te ofiáre / że prawdziwa ieſt Euchárystya. A za-

 dnego

dnego też Doktorá świątobliwego choćiaß y Greckiego nienáßlápaß/ áby to mieli kiedy gánić Láćińſkiey Cerkwi. Photius to on z Ceruláriuſem Láikowie Pátryárchat ośiągßy nie canonicè, w ſwych ſchiſmatách włożili? ktorym y golenia brody Xiężey záwádziły/ y inße bálámuckie obiectie Láćinnikom ſą vnich. Jákożkolwiek ieſt chleb / byle chleb z mąki zbożá zmełtey/ á ofiárá wedle piſmá S. y podánia Cerkiewnego ſpráwiona byłá/ niemáß nic przećiwnośći w tym. przeto łácne porownánie wtym ſchiſmatu bywáło y bydź może.

6. O Communicowàniu Eucháriſtiey pod iedną oſobą.

Sch. A Ná to co mowiß/ że Grecy y my Ruś Eucháriſtyey pod dwiemá oſobámi vżywámy/ á Láćinnicy/ pod iedną/ przećiw dáwnym obyczáiom ießcze od Apoſtołow?

Vn. Wßytko to niegodno oderwánia. Y w tym krotko ſie zábáwie. W Cerkwi záchodney zdawná ten obyczay bywał/ że dla ſłußnych y poważnych przyczyn / niektorych czáſow pod dwiemá oſobámi / niektorych pod iedną/ Eucháriſtyey ludzie záżywáli: ále żeby to miáło bydź co gruntownego przećiw wierze / y Grekow od Láćinnikow odrywáć/ niebyło y nie ieſt. Albowiem ieśli y gdy wierzymy bydź prawdziwe ćiáło Chryſtuſá Páná żywego w chlebie/y vżywamy go; záráz też wierzemy y wyznawamy/ że wtymże ćiele ieſt krew. A tákiego vżywánia Euchárystyey Swiętey/żeby kiedy miał przygáne dáć ktory Doktor S. Grecki/nieznaydzieß: bo niebyło to/áni ieſt przećiw wierze práwoſławney.

7. O Bezżęnnośći Xiędzow.

Sch. CO też rzeczeß/ że náśi Popowie Zonáći bywáia/ á wáśi

á wáśi bez żon przećiw piſmu S. y Kánonom Soborowym?

Vn. Jeſt jus poſitiuum canonicum, ktorym to wzachodnym Kośćiele Duchownym oſobom [a] Kánonámi zábroniono / co fine áby commodius Duchowni Pánu Bogu ſłużyli. Ale o to máłaby ſporká byłá.

8. O Kàlendarzu.

Sch. A To y Kálendarz ſtáry Papieżowie pobáłámućili.

Vn. A to rożnicá mniey potrzebna. Bo Kośćioł zachodny/ iż tego potrzebá byłá dla emboliſmu, ſporządził go wedle [b] zwyczáiu dawnego. Niegniewał by ſie był/ áni rożnił Kośćioł zachodny/ gdyby był wſchodny dla wpráwienia do kluby ſwey emboliſmu to ſpráwił. Naſzże co ieſzcze mowić?

Sch. Miáłćibym: ále mnieyſze rzeczy. To v mnie grunt/ o com z tobą mowił wyżey.

Vn. A toż rozumiem/ żem ćłnie po Theologicku / ále po hiſtoricku doſyć vczynił/ y te ſchiſmatá że ſą ládáiakie/ malo animo & genio wzbudzone / pokazał. Pokazałem y to / że wáſzá Ruś ſtárodawnych Náuczyćielow Cerkiewnych odſtąpiłá/ á nowych Lichotow ſie chwyćiłá/ y trzyma. Przeto ſłucháy mie y rády moiey/ iáko maſz w tym poſtąpić ſobie/ żebyś ſie obaczył/ że błądziſz/ á żebyś z błędu wyſzedł. Trzymay ſie ſtárodawnych Náuczyćielow Cerkiewnych Greckich świętych/ á tych poślednych/ ktorzy y nauką y poſtępkámi przećiwni byli świątobliwym/ odſtąp : gdyż in maleuolam animam non intrabit ſpiritus ſapientiæ. iákom ia vczynił/ zá co niech będzie chwałá Bogu.

a Cañ. Apoſt. Clem̃. Papa. Bar. A. 95. 311. 255. 325. Coñ. Neocæſar. can. 1. ſub Melchia. Papa. 1. Cõ. Nicẽ. c. 7. Synod. Carth. c. 3. ſubSilu. Pap. Bar. A. 406. 590. Synod. Carth. c. 45 47. A. 384. 1:Cõc. Rom. A. 754. & alibi.

b Bar. A. 198 325. in Conc. Nicẽ. & A. 417. 416. 526.

O Soboràch.

Sch. I Vż doſyć o tym. O Soborách nam trzebá pomowić/ bo

wić/bo ich wiele wspominaß/á Grecy y my z niemi tylko ich śiedm przyznawamy/ zwłaßcżá ktore były ná zniesienie heretykow/á náśi Pátryárchowie ná nich byli. To iest Pierwszy Niceński w Bithyniey przećiw Arianom in An. 325. Drugi Constántinopolski 1.

1. Synod Niceński Bitiński 1.

Vn. Postoy troche. Azaż też (pominawßy Gangrenski/ Arelátenski/ Cárthágiński ná ten czás) niebył Sobor Sárdicenski in Anno 347. ná ktorym było Biskupow 176. wschodnych y zachodnych?

Bar. A. 347.

Synod Sárdyceński.

Sch. My tego zá wálny Sobor niemamy/ iáko y inßych wielu/ ále zá particulárny.

Vn. Wiere. Grekow z wámi boli ten Sobor: Bo w brew iest teráznieyßym inuẽtiõ y impressõ Greckim. Bowiem Kanony 1. Niceńskiego 1. Soboru de primatu Ecclesiæ Romanæ & præeminẽtia authoritatis ei⁹ ſą tám obiáśnione. Azá też tám Biskup Cárogrodzki nie był miedzy inßemi Biskupámi Trackiemi? czemuß go miiaß? á ieśli był; czemu go odrzucaß? Niedziwowałbym/gdybyś Ariáninem był/ále nie iesteś: bo go Ariáni nieprzyimowáli.

Sch. Prawdá/że tám był Biskup Cárogrodzki/ále nie dosyć nátym/ áby ten Synod wálnym názwáć dla tego: ále trzebá/ żeby był ná zniesienie heretykow. á tám niebyło tego/tylko ſąd miedzy Anástásiusem á Ariánámi.

Vn. Jákozkolwiek/ ále przy ſądzie tym/zárazteż Kanony vczyniono/ y Niceńskiego Soboru ápprobowano/ álbo obiáśniono. O czym niżey będzie. Záczym Sárdiceński iest supplement Niceńskiego porzadny y kánoniczny. Praw dáley.

2. Cárogrodzki Kánoniczny. Anno 381.

Sch. Drugi Sobor Constántinopolski 1. in Anno 381. przećiw heretykom Mácedoniánom. Trzeći Epheski przećiw Nestoriánom in Anno 430. Czwarty Chálcedoński przećiw Eutychiánom in Anno 451. Piąty Cárogrodzki 2. przećiw Origenistom in Anno 553. Szosty Cárogrodzki 3. ná Trullu przećiw Monotelitom in Anno 680. Siodmy.

3. Epheski A. 430.
4. Chálcedoński A. 451.
5. Cárogrodzki 2. A. 553.
6. Cárogrodzki 3. A. 680

Vn. po

Vn. Poczekay máło. Niewspominaß onego zborzyscá/ ktore w kilká lat po tym ßostym Soborze w Cárogrodzie in An. 692. zá powodem Kállinká Pátryárchy Cárogrodzkiego wschodni Biskupi czynili: Monotelictwo ná niegdy Honoriusá 1. włożyli: Kanonow apocryphnych nakłádli/titulem ßostego Synodu ná Trullu przypierzywßy opácznie bez pozwolenia y confirmátiey Papieskiey. A dobrześ vczynił/żeś niewspomniał: bo nullitatis est. A kiedybyśćie go nie wspominali (bo áni vniuersálnym/ áni párticulárnym bez confirmátiey Papieskiey nie był) tedy by schismatá tákiey pullulátiey niemiáły. Wstydaćie sie go kláść vniuersálnym Soborem/ bo nietáki był: á niewstydaćie sie z niego schismat semina bráć. My sie Sárdicenskiego niewstydamy / bo cum cōsensu & authoritate Summi Pontificis Romani był/choć iest supplementem Niceńskiego pierwßego. Okrywáć go też trudno płaßczem Synodu Cárogrodzkiego ßostego maćie/ bo nieprawdá. Nie tedy do lásá chodzą. Lycz dáley Sobory te twoie. Sobor Cárogrodzki nie Kánoniczny. Añ. 692.

Sch. Siodmy Niceński w Bitiniey 2. przećiw Obrázoborcom in A. 787. Ktore śiedm Soborow Grecy y my z niemi chwalemy/ iáko też Nicephorus Pátryárchá Cárogrodzki do Leoná Papieżá piße po śiodmym Soborze w lat 24. to iest in Anno 811. o tym. Jáko y Studitá znał tylko te śiedm. 7. Sobor Niceński 2. Añ. 787. Bar. Añ 811. 812. 826.

Vn. Jest wiecey vniuersálnych Soborow / ále powiedz pierwey ieśli pomiestne Sobory przyznawaß / oprocz tych wálnych po te czásy?

Sch. Nieprzyznáwam.

Vn. To też y Cárogrodzkiego in An. 692. odpráwowánego w Cárogrodzie nie przyznawaß? czemuß sie go trzymáćie?

Sch. Ten ia przyznawam/bo ten należy do ßostego Synodu ná Trullu Cárogrodzkiego.

Vn. Juzem wyżey dowiodł że nienależy / y nie Kanoniczny: ále ieśli go ty przyznawaß/ á wieß o tym/że ná tym So-

Canon. 2. bory wßytkie párticulárne pochwalone ſą Canon. 2. ieſt też tám Sárdyceńſki / Gángreńſki / Ancyrſki / y inßych wiele / ktore ſie działy przed tym zborzyſcem Anni 692. A ieśli ieſt pochwalony / toć primatus & præeminentia autoritatis ſũmorum Pontificum Romanorum approbata eſt: bo tám też ieſt o tym obiáśniono. A choćby też niebyłá tám approbata, to minus valet: bo approbatores niebyli tantæ poteſta-

8. Sobor Cárogrodzki 4. Bar. A. 868.

tis. A zaż niebył wálny 8. Sobor 4. in An. 868. zá Papieżá Adriáná 2. zá Baſiliuſá Mácedoná Ceſárzá wſchodnego / ná ktorym było Biſkupow 300. przećiw Photiuſowi ná Pátryárſtwo Cárogrodzkie wtretowi?

Sch. Wiemy to / że Photius był Pátryárcha Cárogrodzkim ále do Soboru żadnego nieprzyznawamy ſie zá niego.

Vn. Jákoż ſie to do Soboru tego niemaćie przyznáć? Wżdyć requiſita Synodu wálnego w nim były / ktoreś miánował / tylko ie wſpomni / to ieſt / I. Aby Sobor był przećiw heretykowi. á heretyk był Photius / bo wiele piſał y czynił cõtra fidem Orthodoxam, iáko ſie wyżey powiedziáło / á przećiw niemu ten Zbor był. II. Aby był Pátryárchá ná nim Cárogrodzki. był Ignátius. Przydawam exſupradictis. poſłowie Papieſcy byli / aſſenſum dáli / Papież Adrianus 2. confirmowáł. Toć tedy ten Sobor zá wálny policzony ſłußnie

Loc. ſupr. cit. de primatu &c

ma bydź. Wierzę że P. Bog was záślepił in caput veſtrum. Do Photiuſá iáko Pátryárchy znaćie ſie / ktory był Rozśiewcą ſchiſmat / ládáiáko ná Pátryárſtwo nie canonicè wlázło / y w kátoptychách diabelſkich położony; á do Ignátiuſá człowieká świątobliwego / dyptychowego / nieznaćie ſie. Náuki wyklętego niezbożnego náśláduiećie: á Ignátiuſowę præeminẽtią wzgárdzaćie. Effundat Deus ſpiritum veritatis ná was / życzemy tego.

Sch. Jeśli ták ieſt / niewiem czemu to / o tym Soborze v nas nieráduť wſpominaią?

Bar. A. 886. Vn. Powiem ia tobie czemu. Możeß ſie domyślić. Bo ſie

zá ſprá-

zá spráwy tego Photiusá wßczbáią Grecy / á wam też Ruśi iáwnie tego niepowiedáią vporem swoim nieroſądnym idąc. Bo ten Photius/ iákomći wyżey powiedział/ ná tym Soborze ośmym wyklęty y wygnány / ládáiáko niewiedźieć kedy/ zádechł/ ták/ że periit memoria ipsius cum sonitu.

Sch. Zgołá niesłyßałem/ żadnego scriptu tego Soboru ośmego v Grekow niemaß.

Vn. Jest ten Sobor v nich/ ále go táią. Wprawdźieć postrzegßy tego/ że ten Photius ládáiáko postępował/ y skończył/ y scriptá wßytkie tego / y to co sie działo miedzy nim á Jgnácyusem/ stáráli sie popalić/ y palili: y ták vdáią/ że nie niebyło zá niego / á to falß. Bar. A. eodem.

Sch. Jákoż Láćinnicy allegują tym Soborem/ kiedy/ iáko powiedaß/ popalone są wßystkie pismá przez Greki?

Vn. Bá ießcze powiem coś po rámieniu twoim. Nietylko popalono/ ále też y ná morzu/ gdy Posłowie Papiescy z tego ośmego Soboru názad z scriptámi Kánonow tego Soboru wrácáli sie/ rozboynicy morscy one im powydźieráli z naprawy snadź náśládowcow Photiusá. Bar. Añ. 869: 871.

Sch. To ták. Toć sobie ten Sobor 8. Láćinnicy zmyślili.

Vn. Negatur. Słuchay dáley. Nieiáki Anástásius Bibliotecárius záiechał z posłámi Ludowiká Cesárzá zachodnego ná ten Sobor/ człowiek mądry/ opátrzny/ vczony/ ktory wßytkie acta tego Soboru z pisał. A tż z Posłámi temi iáchał/ názad; w cále ie do Rzymu záwiozł / á owe/ ktore były osobno v Papieskich/ wydárte są. A toż tedy iest ten Sobor 8. Toć go tedy przyznáć musiß. Było ießcze Synodow kilká Láteránskich/ ná ktorych Biskupow bywáło po kilku set zachodnych y wschodnych zwłaßczá on Láteránski in Anno 1215. zá Jnnocentiusá 3. Papieżá: ná ktorym Biskupow było czterystá śiedmdźieśiąt. Był też tám Cárogrodzki y Hierosolimski dla reformátiey Cerkiew. Tám ći to wáß Pátryárchat iest stwierdzony vt supra dictum. Był potym Sobor Lugduński in An.

Barõ. ibidem.

Sobor Láteránski in Añ. 1215.

Sobor Lugduńſki An. 1273. 1273. ná ktorym Pátryárchá Cárogrodzki był z inſzemi wielá Biſkupámi. Były też Sobory Wiedeńſki An. 1311. Conſtánti-

Wiedeńſki A. 1311. enſki An. 1414. Báſilizſki An. 1431. Florentſki Anno 1439.

Conſtant: A. 1414. Trydentſki An. 1545.

Báſiliyſki A. 1431. Florentſki A. 1439. Trydeńſki A. 1545. O Florẽtſkiẽ Soborze.

Sch. Tych my nieprzyznawamy: bo v nas nic o nich nie-máß. O Florentſkim ták mowie/ że ácz tám był Cárogrodzki Pátryárchá Joſeph y Ceſarz Jan Palæolog/ ále w niezgo-dzie y gwałcie był odpráwowány/ á nieſkończony. Albowiem záchodni Duchowni Grekow ná Sobor ten zwabiwßy/ gdy onych diſputátiámi przemoc niemogli/ do vniey gwałtownie przymußáli. Z ktorych Grekow iedni poućiekáli/drudzy bići/ meczeni/ y dawieni byli: á do podpiſu tego Soboru Ceſárzá wſchodnego grożliwie Láćinnicy przymuśili: Joſephá Pá-tryárche tey Vniey przećiwnego vduśili/ á odchodząc od nie-go teſtáment mu w rece włożyli zmyślony. w ktorym iáko-by miał przyznáć vnia przyiąc/ y potwierdzić/ nápiſano. A też tego Soboru Florentſkiego nie wſpominámi/ bo to nie Sobor ále ráczey rozboy był.

Vn. Falß to ieſt/ co mowiß/y owßem ten Sobor w miło-śći/ wzgodzie/ po wielu wprawdzie o ſchiſmatách diſputá-cyách przychyliwßy ſie do pierwßych ſtárodawnych iednośći przy tychże oſobách miánowánych y przy náßym Ruſkim Metropolićie Jſidoruśie odpráwowány y ſkonczony ieſt. iáko [a]Thom. Concil. [b]y Xiegi Cerkiewne Ruſkie práwidłowe Słowiáńſkim iezykiem nápiſáne świadczą. Co też y Ruś So-borna w liśćie do Sixtá 4. Papieżá in An. 1476. piſánym przyznawa: ktory liſt ználeziony był w Cerkwi Sioła Wiel-bowna pod Oſtrogiem piſmem ſtárym piſány. Do tego wiel-kim dowodem ieſt Przywiley Władiſłáwá 3. Królá Polſkiego y Węgierſkiego w Budzyniu in An. 1443. po Synodzie Flo-rentſkim w lat 4. ná wolność Duchowieńſtwu Ruſkiemu pi-ſány/że tám vnia doßłá. A acta tego Soboru świadczą iż Jo-ſeph Pátryárchá Cárogrodzki ná tym zborze bedący támże

a Thom. coč. Florent. Añ. 1439.

b Melet. Smot. Apol. coñ. Rut. Schiſm. & pareñ.

Priuil. Wladiſl 3. Reg. Anno 1443.

we Flo-

we Florentiey vmárł/ ná dokończeniu tego Soboru zostáwi-wszy script swą reką pisány wte słowá. Joseph z miłosierdzia Bożego Constántinopolá y Nowego Rzymu Arcybiskup y Oekumenicki Pátryárchá. Ponieważem do ostátniego dniá żywotá mego przyszedł: przeto z powinności moiey synom miłym zá łáskáwośćią Bożą moie zdánie tym pisániem moim obiáśniam. Jż to co Páná nászego Iezusá Christusá Kátholicki y Apostolski kośćioł Rzymu stárego trzyma, wierzę y wyznawam y ná nim wielce polegam. A że przebłogosłáwiony Ociec Oycow y náwyzszy Biskup Rzymu stárego Papież Páná nászgo Iezusá Chrystusá iest Namięstnikiem pozwalam y czyściec dusz bydz nieprę. Dan w Florentiey dniá 8. Czerwcá Roku 1439. Poty list ten. Dáie świádectwo o tym Soborze zgodnym Gennádius Scholárius/ potym Pátryárchá Cárogrodzki lib. 1. de spiritu S. c. 1. Tákże Greczyn Láonicus Cácocondilá de rebus Turc. lib, 1. A toż masz dowod tego Soboru. Ale powiedz mi zkądeś sie ná te Historia vdánia złego Soboru zdobył/ gdyż żaden Historik choć Grecki o tym niepisał y owszem ták iákom ći przełożył było?

Sch Wyczytałem w Xiążetce iedney Kleriká iednego Ostrogskiego niedawnych lat nászego wieku wydána in publicū.

Vn. Ale dla Bogá/ czemuśćie ták nierozsądni y nieopátrzni w tey mierze/ że ládá scriptom wierzyćie? nieprzegryźiećie pierwey zkąd wiátr. A to y ten script Authorá/ ktorego sam iákiemśi zowiesz/ płocho do wiáry wászey przyszedł/ y tráfił ná subiecta proportionalne sobie: żadnych circumstántey tey historiey nieupátruiećie. Przypátrzyć sie temu powiádáczowi było/ że położył sie bydz Klerikiem Ostrogskim/ czemu imienia swego niepołożył? álboć sie przy tákim falsie wstydał imienia swego położyć? álbo tylko ten ieden był Klerik Ostrogski: ále bez imienia przećie niebył/ álbo Fedor/ álbo Harásim/ álbo Iwan/ álbo Háwryło iáki. Wiec pytáć sie było/ iákiey wiá-

Falsz Kleryká Ostrogskiego iákiegoś o Floreńskim Zborze.

rey ten Powiádáć/ iákiego zachowánia iákiey wiádomośći y ſławy. Zkad to wyrwał te hrámote/ gdyż ták dawno tego ſłychác niebyło/ áni żaden Hiſtorik áni Grecki áni Láćiński áni Heretycki choćiaß wielcy nieprzyiáćiele byli Stolicy Apoſtolſkiey Rzymſkiey o tym niepiſał/ y owßem vnia Soboru tego Florentſkiego po wßyſtim práwie świećie ogłoßona byłá. A toż widze/ że vpor to robi/ choć nieprawdá/ byle co było ná zháńbienie Cerkwie záchodney to ſobie odßczepieńcy podawáia y iák ná vendyćie choboty przedáia. A kto madry y báczny/ w circumſtántie weyzrzy ieśli to prawdá álbo nie. A toż to fálß o tym Soborze Florentſkim zmyſlony miey.

Sch. Y mnieć ten ſcript podeyzrzány. Bo y ten Synopſiſtá przyznawá w ſwoim ſynopſim że był Sobor Florentſki y vnia ná nim ſtánowioná byłá tá/ ále niepowieda/ by gwałtownie/ by tyráńſko/ ále tylko że tá vnia niedługo trwáłá.

Vn. A tożemći wywiodł/ że nietylko śiedm Synodow ále wiecey walnych było: ná ktorych Pátryárchowie Cárogrodzcy bywáli. Coż dáley bedźiem mowić.

Sch. O Vniey y o czáśie chrztu nas Ruśi,

O Vniey y o chrzćie Ruśi.

Sch. CO ſie tknie vniey/ przyznawam/ że bywáły ſchiſmatá przed náwroceniem náßym do Wiáry Chryſtuſowey miedzy wſchodna y záchodna Cerkwia y ziednoczenia zás náſtepowáły: y widze że to one Kanony Synodu 6. ná Trullu Cárogrodzkim tey niezgody náśiały.

Vn. Ták ieſt. Bo nieprawdziwie one pod Synod ten ßoſty wſchodni Biſkupi włożyli/ iákoć ſie dowiodło wyżey.

Sch. Ale te Kanony ná ten czás wſtrone odłożywßy. Po śiodmym Synodzie Niceńſkim 2. miedzy Cerkwia wſchodna y záchodna rozerwánie było. W ktorym my Ruś od Pátryárchow Cárogrodzkich chrzeſt wźieli.

Vn. po-

Vn. Pokaß mi to co mowiß. Bo ia wiem że kiedy Ruś náßá chrzćiłá śie teby vnia byłá: przeto oraz bedziem mowić o vniey y tym chrzćie y dálßym postepku Ruśi.

Kiedy Ruś wźięłá chrzeſt / y ieśli wtē czás vnia byłá.

Sch. Dobrze/ ále ták bede prawił iáko ten Sinopsiſtá rozporządził. Ruś náßá przodkowie Siedliſká ſwoie máiacy/ dosyć ßerokie Słowiáńſkiego narodu iáko y Lachowie pogránicni z Trácyą bedacy wiele woien [a] á zwłaßczá z Ceſárzmi Cárogrodzkiemi czynili y onym żolnierzſką ſwoią ochotą dokuczáli: przyßło potym do tego/ że z przeyrzenia Bożego do wiáry Chryſtuſowey przyſtąpili. A naprzod Helená Xiężná Ruſka chrzeſt przyięłá od Pátryárchy Cárogrodzkiego iáko ten Sinopsiſtá piße in Anno 946. á w ten czás vniey niebyło.

a Zonar. hiſt. Añ. tom. 3. Bar. A. 886. 795. &c.

Vn. A ia czytałem v Báronius y inßych/ że dawniey Ruś ták pułnocna iáko y południowa wźięłá chrzeſt od Pátryárchy Cárogrodzkiego y niż ten Sinopsiſtá mowi. [a] Bo sámże Photius Anteſignanus Schiſmátykow piſząc liſt do Biſkupá Alexándryiſkiego in An. 863. dáie znáć/ iż Ruś niektora część chrzeſt przyięłá: á to było zá Ignátiuſá Pátryárchy Cárogrodzkiego vnitá. Doyzrzeć było tego Synopsiśćie co tego Pátryárchá nápiſał. Potym [b] Ruś południowa to ieſt Halicka ztámtądże circa An. 872. zá tegoż Ignátiuſá/ á ten Ignátius był w vniey. [c] Zás Zonárás piße że Ruś circa Ann. 886. chrzeſt wźięłá ztámtądże cudownie: to było zá Leoná Ceſárzá wſchodnego ktory vnitem był y tego Photiuſá wtretá z Pátryárchiey Cárogrodzkiey [d] wyrzućił/ á Stephan brát Ceſárſki Pátyárchą zoſtał y vnitem był. A że vnia pod ten czás byłá záwźięta / ztąd możeß vznáć. Bo Grecy w ſwych Liturgiách Láćińſkim iezykiem [e] pierwey Ewángelią y Epiſtole czytáli potym Greckim. Tákże miánowána Olgá álbo Helená Xiężná Ruſka że śie ochrzćiłá iáko Synopsiſtá mowi circa A. 946. nieieſtem przeczny temu. ále [f] Cromer hiſtorik Polſki powiáda że An. 950. Kiedykolwiek quod parum diſtat nihil diſtare videtur. ále y ten chrzeſt w vniey był/ ztąd dowod maß.

a Loc. ſupr. citat. Barõ. Añ. 863.

b Bar. A 872 Mel. Smotrz. pareñ. ad Ruth. Schiſm.

c Zonar. añ. Tõ. 3 Bar. A. 886. Crom. hiſt. Pol. tit. Pol: y Słow

d Loc. ſup. cit. de Photio. Bar. Añ 886.

e Bar. 865.

f Crom. hiſtor. Pol. tit. Miecisł. lib. 3.

Bo Pá-

g Barō. Anno 934.

Pátryárchowie po płáſcz Pátryárſki do Papieżow ſtáli.

Bo Pátryárchowie przedtym y potym w vniey byli á zwłaſzczá z gdy Theophilactus Pátryárchá Cárogrodzki v Janá II. Papieżá wymogł Pallium Pátryárchálne z przywileiem. iż bez ſłánia nápotym po Pallium miáłá poſteritas Patriarcharū liberam electionem mieć Pátryárchá/ á to było in An. 934. Bo wſzyſcy Pátryárchowie przedtym po pálliuſie do Papieżow/ z ktoremi vnia mieli/ ſtáli. A toż máſz chrzeſt Ruśi z Hiſtorikow wywiedziony. Máſz też że zá vniey Cerkwi zachodney z wſchodna ten chrzeſt był. Do tego żaden Hiſtorik niepiſze áby vnia niemiáłá bydz po brozdzeniu Photiuſowym/ chybá że nie co było ſporki miedzy wſchodna y zachodna Cerkwia o chrzcenie y vczenie Bulgárow: ále to ſchiſmy żadney nie vrodziło.

Bar. loc. ſup. citat.

Sch. Ale Synopſiſtá powiáda że vniey niebyło w ten czás gdy ſie Ruś zwłaſzczá Helená chrzćiłá.

Vn. Powiádáć/ á niedowieść to co mowi lekkiego człowieká ieſt. A ia zás powiádam y dowodzę że vnia ná ten czás byłá. Niech vkáże contrarium. zápłáći ſie mu.

Sch. Po tey Helenie/ iáko Synopſis powiáda / Włodzimierz Xiąże Ruſkie Kiiowſkie z inſzą ſwoią Ruśią ochrzćiłá ſie od Metropolity z teyże Pátryárchiey poſłánego według obrzędow Greckich in An. 980. zá Photiuſá Pátryárchy iáko ſam Włodzimierz w piſmie ſwoim wſpomina: á w ten czás też żadney vniey niebyło.

Vn. Tu zdami ſie ten Synopſiſtá w powieśći ſwoiey pośliznął ſie. Bo ten [a] Włodzimierz bekárt Swietoſłáwow ieśli był ochrzcony in An. 980 wedle tego Synopſiſty/ á Ditmárus hiſtor. piſze że ſie ochrzćił in An. 1008. toć nie zá Photiuſá wtretá ná Pátryárchią Cárogrodzką ále zá [b] Chryſobergá Pátryárche Cárogrodzkiego. A ten Chryſoberg był in vnione z Cerkwią zachodną zá Papieżá Benedictá 7. Bo tegoż roku [c] Nilus Grek Mnich świątobliwy Cudotworcá z Cálábriey przyſzedſzy do Włoch do Kásinſkiego klaſtorá mſzą

a Crom. hiſto. Pol. lib. 3. tit. Pola: y Słow.

b Mel. Smotrz in paræn. ad Rutē. Schiſm.

c Bar. A. 980.

po Grecku miał y punctom zachodney Cerkwie: ktoremi teráznieyszy Schismátycy szermuią/przećiwny niebył/ vnią máiąc eprocz obrzedow Greckich swoich. Nie zá Photiusá/ mowie: bo Photius zá Mikołáiá 1. in An. 858. tákże zá Adriáná 2. in An. 867. y Jáná 8. in Anno 872. Papieżow obránych zá Cesárzá Mácedoná Básiliusá domniemánym Pátryárchą był/ á od Leoná Cesárzá wschodnego zá Stepháná 5. Papieżá in An. 886. wygnány/ wiecey sie niewroćiwszy z wygnánia tego/ zádechł niewiedzieć kedy. po ktorym Stephan Pátryárchá v nit nástąpił. Jákoż tedy tego Włodzimierzá Metropolitá od Photiusá posłány miał chrzćić. in Anno 980. ktorego inż ná świećie niebyło? A ieśli był ochrzcony zá Photiusá: toć nie in Anno 980. ále wyżey circa annum 880. y niżey/ bo o tych látách ten Photius brożdził w Pátryárchiey Cárogrodzkiey. To tu iákiś niedozor Synopsisty tego. Jeśli tedy Włodzimierz chrzćił sie lubo in An. 980. zá Chrysobergá Pátryárchy/ lubo in An. 1008. toć sie chrzćił in vnione, iáko sie supra powiedziáło. bo sa tychże Historikow świádectwá.

Ditmarus l. 7.
Bar. A. 1008

Loc. sup. cit. de Photio.

Grecy vniáci mſze miewáli obrzedem Greckim v látinnikow.

Bar. A. 1009.

Sch. Ale sam Włodzimierz iáko ten Synopsistá pisze/ zna sie do tego w te słowá. Ze od Photiusa Pátryárchy Cárogrodzkiego przyiąłem chrzest. Niewiem/ iák sie to ma rozumieć.

Vn. Bále tu mylká/ iákomći wywiodł. Bo Photius in A. 980. iuż niebył żyw/ álbo Synopsistá źle historią zrozumiał: chybá żeby Włodzimierz nie o swoim chrzćie mowił ták dálece, tylko o chrzćie Rusi przodkow swoich to iest Heleny osobliwie: ktora pod czás tego wtretu Photiusowego ochrzćiłá sie. Jeśliby ták sie rozumiáło w tych słowách Włodzimierzá/ tedy by nie z drogi było: gdyż á principaliori & famosiori fit denominatio. Jákożkolwiek ten chrzest Włodzimierzow był lubo in An. 880 y niżey/ lubo in An. 980. tedy pod ten czás vnia byłá/ iáko sie wyżey pokazáło.

Sch. Nie rád to słysze/ że często powtarzasz/ że ten Photius iákby

Jeśli Pátryárstwo Photiusa ważneć

G

Supr. o Pátryárchy Cárogrodz.

iákby miał bydź wtretem ná Pátryárstwo Cárogrodzkie: á sam ná początku przyznałeś to/ że ná Soborze 8. Cárogrodzkim in A. 869. Pátryárstwo Cerkwi Cárogrodzkiey przyznano mu. A że on Biskup był po Ignátiusie: toć był Pátryárchá. Wiec y to mi niemiło/ że álleguieß y dowodziß mowy twey Meletiusem Smotrzyskiem/ ktory zmennik iest y niestáteczny Vnit.

Ieśli Dowody z Meletiusá Smotrz. godne wiáry.

Vn. Regułá prawna iest. Iż idem est aliquid non esse quam illegitimè & perperam esse: & illegitimus actus pro nullo reputatur. A toż że ten Photius illegitimè áni canonicè Pátryárchat opánował; przeto rozumie sie iákoby niebył. A gdy by był / mielibyśćie go w dyptychách / iáko Ignátiusá maćie. A przeto ten Photi⁹ niewinnie sie chwali w liśćie do Biskupow Alexándriyskich pisánym/ że zá niego Ruś chrzest wźiełá: bo on Pátryárcha Kánonnicznym niebył/ ále Ignátius vnit. A ćo sie tknie Meletiusá. Czytay iego świątobliwą iustificátią in parænesi przećiw wam Ruśi Schismátyckiey wydáney rozważnie. Ktoż mogł lepiey wiedzieć o wáßym Ruskim chrzćie iáko on/ ktory był y iest przełożonym Cerkiewnym y Theologiem / y ktory wßytkie okoliczności Ruśi náßey wie y w rekách ma? A toż maß/ że ná ten czás / gdy sie náßá Ruś chrzćiłá/ był Kośćioł zachodny z wschodnym w społeczności.

Bar. A. 863.

Sch. Coż to mowiß? Dawno tey vniey niemaß.

Vn. Nie oto teraz gadke mamy/ czy dawno/ czy niedawno vnia byłá: tylko o to/ ieśli pod czás chrztu Ruśi vnia byłá. A ia niesłownie/ iáko Synopsistá/ ále dowodnie pokaże/ iż ná ten czás byłá. Ieśli po chrzćie Ruskim byłá dáley/ bedziem potym mowić. ále pierwey ießcze powiedz/ co dáley z Ruśią było.

Sch. Dobrze. Ten Synopsistá piße/ że Járosław Włodzimierzowic / Cerkwie budował zá Hilárioná Metropolity circa Annum 1009.

Budowánia Cerkiew od Vnitow y dobrá Cerkiewne.

Vn. Nie ma to nic do tego. Ze budował/ dobrze czynił: ále ieśli vnia byłá o tych czásiech/ o to gadká. A że byłá/ było podobieństwo. Bo ten Járosław był syn Włodzimierzá/ ktory

iákow

iákom wyżey powiedział/ o chrzćił ſie pod vnią in An. 980. lubo in Anno. 1008. Może to bydź/ że Cárogrodzcy Pátryárchowie temi czáſy odrzucáli ſie w błąd. nie ma to nic do tego/ kiedy przećie Ruś w vniey chrzeſt wzięłá. Záczym te budowánia y imioná Cerkiewne Ruśi vniáckiey należą.

Sch. Ruś Metropolity ſwoie/ wedle Synopſiſty tego miewáłá od Pátryárchow Cárogrodzkich/ práwie ab An 1068. aż ad An. 1252. á vniey po te látá niebyło.

Jeśli Ruś Metropolity wſzytkie miewáłá od Pátryárchow Cárogrodzkich.

Vn. Dwu tu rzeczy trzebá dowieść. Náprzod/ że Metropolitowie Ruſcy poczawſzy ab Anno 1009. aż ad An. 1252. od Pátryárchow Cárogrodzkich wſzyſcy bywáli ſtánowieni. Druga/ że vniey po te látá niebyło. Co ty powiedáiąc niedowodziſz. A ia powiedam/ że ſie ináczey náydowáło. Bo co ſie tknie Metropolitow. Prawdá/ że od Pátryárchow bywáli/ ále nie wſzyſcy. Azaż Ruś wáſzá ſámá ſobie z śiebie nieobráłá [a] Hilárioná Metropolite circa An. 1051. poſtrzegſzy ſwego Pátryárche Micháłá Ceruláriuſá bydź odſzczepieńcem? to nie od Pátryárchy. [b] Nuż Clemenſá tákże circa Annũ. 1146. Nuż y inſzych potym vſłyſzyſz odemnie. Atoż to ſorom było mowić/ że wſzyſcy Metropolitowie byli od Pátryárchow: gdyż nie wſzyſcy/ iáko ſie powiedźiáło. Co ſie tknie vniey/ ieśli pod te látá ab An. 1009. áż ad Annum 1252. przy tych to Metropolitách bywáłá. Powiedam z dowodámi/ że ácz ſchiſma ſie odmiotáło/ ále zás vniámi często przeplatáne bywáło. Jáko [c] pieknie nieſtáteczność Grekow Studitá wyżey opiſał. A zaż [d] Dimitr Xiąże Ruſkie in Anno 1075. do Papieżá Grzegorzá 7. nieſłał ſyná ſwego Kroleſtwo ſwoie S. Piotrowi oddáiąc? á to przyſzło z vniey. [e] A zaż Michał śiodmy Duká Ceſarz Conſtántinopolſki z ſwoiemi Pátryárcháմi niebył vnit Anno 1078? [f] A zaż w ten czás/ to ieſt Anno 1097. vniey niebyło/ kiedy Swieto vchwalone było od Vrbaná 2. przenieśienia SS. Reliquij Mikołáiá z Miry Likáońſkiey do Baru miáſtá Włoſkiego? bo támże Metropolitá Ruſki E-

a Mel. Smotrz paræñ. ad Ruten. Schiſm.
b Idem ibidem

Jeśli Vnia zá Metropolitow Ruſkich potomnie bywáłá.

c Bar. A. 814 ſupr. tit. O Schiſm.
d Bar. A. 1075
e Bar. A. 1078

f Mel. Smotrz paræñ. ad Rut. Schiſm. Tom. 3. biblio t. SS. Patrum. 1. Tõ. Concil.

ſki Ephrem vnit był/ y hymnámi ten dźień świety w Cerkwi Ruſkiey ozdobił. ktore y po dziß dźień po wßyſtkiey Ruſkiey źiemi die 9. Maij. Ruś obchodźi. W ktorym Bárze było cōciliū y ſporká z Grekámi o pochodzenie ś. Duchá/ y vnia ſtánelá: o ktorym Zborze S. Anſelm wſpomina [a] A záż zá Clemenſá Anno 1146. [b] zá Joánná in Anno 1176. y inßych niżey Metropolitow Ruſkich vnia niebyłá? A záż vnia niebyłá ná Zborách Láteráńſkich in Anno 1215. tákże. Anno 1139? ná ktorych z inßemi Biſkupámi Cárogrodzcy Pátriárchowie byli. Tákże in Anno 1180. A záż y z Soboru Lugduńſkiego in A. 1273. vniey niebyło? ná ktorym Michał Pálæolog był. A toż máß dowody/ że ſie vnie po te látá przeplatáły.

a Mel. Smotrz. paræn. coñ. Schiſ. Rut.
b Idem ibidem Bar. A. 1097. Tō. Conc. Laterā A. 1215. Coniata Hiſt. Græci. Niceph. Græ. lib. 5. Pach. lib. 5.

Sch. Puśćmy to precz. Ale poczawßy od roku 1252. wedle Synopſiſty/ áż do tych czas ſpołeczności niebyło zachodney Cerkwi z wſchodną. á zátym z náßą Ruſką.

Vn. A tu Synopſiſtá chybił prawdy bárzo. Kromerem Hiſtorikiem y inßym podpiera ſwey állegátiey/ ále opácznie/ álbo impertinenter, álbo ſaltatim. A záż vnia Cerkwie Ruſkiey niebyłá in Anno 1253. [c] kiedy przy Kánonizátiey S. Stániſłáwá Biſkupá Krákow: Metropolitá Ruſki Gerárdus był/ á vnit był/ tákże Wit Litewſki Biſkup?

c Crom. hiſt. Pol. lib. 9. ſub Boleſlao Pudico.

Jeśli Ruś woyne toczyłá z Polakámi o Religią czyli o drapieß.

Sch. Czeſto mi zádáieß/ że ten Synopſiſtá/ miiá ſie z prawdą w powieśćiách ſwoich/ zwłáßczá gdy mowi/ że vniey w Ruśi niebyło: á to prawdá ieſt/ co mowi. Bo iáko Cerkiew Cárogrodzka Rzymſkiey przećiwna byłá: ták też Cerkiew náßá Ruſka corká Pátryárchiey Cárogrozkiey przećiwna byłá y ieſt Cerkwi Láckiey corce Cerkwie Rzymſkiey záwße: niechcac nauki/ nabożeńſtwá / obrzedow zachodney Cerkwie przyimowáć/ tylko wſchodney náſláduiac. Záczym było/ że też woyny wielkie toczyli Ruſnacy náśi z Láchámi biſowemi ſynámi o to. ktorzy ná to ſtáli áby Ruś do ſwoiey religiey poßłußenſtwá Papieſkiego poćiagneli. A ieśli kiedy bywáłá vnia/ tedy kilkánaśćie rázy rozrywáłá ſie: ſam to Synopſiſtá przyznáwa.

O Wolno-

Vn. DWie rzeczy mowiß tu. Jedná/ (choć przełożę twoie obiectie) że vnia rozerwána bywáłá. Druga/ że Ruś o to walczyłá z Polakámi/ áby niebyli Papieżnikámi. Co śie tknie rozerwánia vniey/ ták mowię. Turpitudinem Jbycam chwalić w sobie nierozśądnego iest: wstydáć śie ráczey tego/ że vnia wiele rázy rozerwánie miáłá. ácz ia wiem/ że nie ták dálece przez nas Ruś/ ále przez náße Pátryárchy/ zá ktoremi przodkowie náśi nieostrożnie dáli śie vwodźić. Gdyż Chrystus Pan tego chćiał/ áby iedne Sákrámentá/ ieden kośćioł/ iedná owczárnia byłá: á tá iedność his seculis exulat, ktorey śie stárzy świątobliwi Grecy y náßá Ruś świątobliwa/ násláduiąc Náuczyćielow Cerkiewnych Swiętych. nie Photiusow/ Anicetow/ Ceruláriusow/ y inßych/ qui tráditi sunt in reprobum sensum, trzymáłá. Co śie tknie woien. Powiedaß/ że o Religią Ruś z Láchámi bili śie/ záiste ináczey historie vkázuią.

Ktо Vniey do zerwánia powodem.

Woyná Ruśi z Polakámi o co.

Sch. Co mowię to mowię z Synopsistą náßym/ że ták iest. Bo Ruś náßá będąc násládowcámi nauki y obrzędow Pátryárchiey Cárogrodzkiey/ áby od Pánow Cudzoziemskich zachodney Religiey w tym gwałtu niemiáłá/ woynę toczyłá. iáko Synopsistá mowi sub Anno 1260.

Vn. Nie dla Religiey Ruś z Polakámi woyny miewáłá/ gdyż pod ten czás byłá zachodney Cerkwie z wschodną iedność w wierze/ y nauce/ oprocz rożnośći w ceremoniey w nabożeństwách y iezyku. Bo circa hunc Annum 1260. [a] Dániel Xiąże Ruskie znáiąc superioritatem Sedis Apostolicæ Romæ y iego Legatow de latere, vnionem przyznawßy/ posłał Posłow swoich do Opisoná Legatá Papieskiego w Polßcze mießkáiącego (nie do Pátryárchy swego/ bo też tey mocy niemiał) áby krolewski dał mu titul. Jákoż otrzymał to. co potym dla schismatu zstráćił odnowionego. Byłá y dáley vnia [b] z Lugduni-

[a] Hist. Polon. Herbore l. 7 cap. 11. Crom. lib. 9 tit. sub Boleslao Pudico.

[b] Bar. A. 1274 Crom. lib. 9 tit. sub Boleslao Pudico.

z Lugduńskiego Soboru in Anno 1274. Byłá vnia [c] zá Janá Beká Pátryárchy Cárogrodzkiego/ á Máximá Metropolite Ruskiego in An. 1283. Nie dla religiey mowie Polacy z Ruśia walczyli/ ále dla [d] drapieży/ ktora Ruś more latrocinantium w Polscze czyniłá/ ták/ iż po wszystkie woyny/ ktore były/ niebyło żádney inszey przyczyny podnieśienia od Polakow woyny Ruśi/ tylko o gwałtowne incursie/ grábienia/ y plondrowánia przez Ruś Polski. Czytay sobie pilno historikow. A ták sie byłá Ruś ná drapiestwo puśćiłá/ że też z Tátárámi compánia wźiąwszy/ incursie czyniłá z swoiemi sąśiádámi. Nie dla religiey tá woyná byłá/ gdyż iednáß byłá oprocz obrzedow rożnych/ á zwłászczá w roku 1260. iáko Synopsistá mowi: ále dla tego że [e] Kolománá Krolewicá Węgierskiego ná Hálickie páństwo od sámychże Ruśi wźietego bali sie/ ále nie Polakow o wiáre.

Sch. Nie o drapież/ ále o odeymowánie nabożeństwá Greckiego Ruśi od Polákow te woyny były. Bo gdy Kázimierzowi 2. wielkiemu Krolowi Polskiemu/ Ruś wászá Lwow oblężony podáłá in Anno 1340. tedy pod tą conditią/ áby było im wolne vżywánie wiáry dawney swoiey/ iáko Synopsistá Cromerem dowodzi tego. to znáć/ że o wiáre woyny były.

Vn. Nie o wiáre/ ále o plondrowánie y rebellia Polacy Ruś woiowáli/ czytay mieyscá/ ktorem námienił w historiách. A że to sobie Ruś wymowiłá o dawney wiáry swoiey vżywániu circa deditionem Lwowá: tedy nie ea mente, conditia tá przyięta iest od Królá Kázimierzá/ áby mieli wolność mieć popuszczoną w schismácie Greckim Ruśi bydź: bo ná ten czás o schismatách v historikow niemász: ále żeby mieli wolność vżywánia ritus dawnych w nabożeństwách swoich/ y circa spiritualia, to iest/ obrzedy w Liturgiách/ chrzćiech/ śpiewániách Cerkiewnych Słowiáńskim iezykiem/ nie iáko Láchowie Láćińskiem odpráwuią: ále iednáß wiárá Láchow byłá iáka y Ruska/ tylko rożność byłá obrzedow. Tych tedy ritus y obrzedow

[c] Mel. Smatrz par. ad Rut. Schism.

[d] Herb. Hist. Pol. lib. 4. c. 9. 10. &c. Crom. lib. 3. tit. Miecisl. A. 985. duobus in loc. lib. 3. tit. Bolesl. 1. Chro. libr. 5. tit. Wladisl. 1. duobus loc. Lib. 5. tit. Boles. Krzyvvoust. lib. 6. tit Kazimierz. lib. 7. tit. Wladisl. Laskonogi & Leszbiały lib 9. tit. sub Bolesl. Pudicobis. l. 10. tit. Lesz Czarny. lib. 11 tit. Waclavv. libr. 12. tit. Kazim. 2.

[e] Crom. lib. 7 tit. Leszek Bia. Crom. lib. 12 tit. Kazim. 2. wielki. Loc. supr. cit.

Ják sie to ro zumie: Stárá Wiarä.

brzedow stárych Krol Kázimierz dopuśćił / nie schismatá tu-
czyć. Ktorych y teráz żáden Lách niegáni: y owszem chwali/
bo sie źćiagáia ná chwałe Bożą/ Omnis spiritus & lingua
laudet Dominum. A że to słowo w polszczyźnie v tłumaczá
Cromerowego iest. Wiára, to słowo Wiárá nieznaczy fides/
ále religią połáćinie. A religio niewłaśnie znáczy fidem, ále
nabożeństwo/ iáko [a] Herbort w te słowá mowi. vt retinere
sibi veteris religionis ritus liceret, nie mowi veteris fidei
ále religionis. Zátym sie tá wolność śćiaga do nabożeństwá
dáwno przez Ruś záwźietego. A że Ruśi szło záwsze naywię-
cey o obrzedy swoie dawne/ iáwnie to w kilku mieyscách v Cro-
merá historyká przekłádánia Błáżeiowskie° naydzieſz/ ále miey
ná tē czás iedno mieysce. Gdy Jácek [a] ś. Dominican Klasztory
Ruśi fundował/ nabożeństwá y ritus Romanæ Ecclesiæ,
Ruś obawiáłá sie/ áby w te ritus łáćińskie záćiagniona/ (gdyż
oná słowiáńskiem iezykiem zdawná ie odpráwowáłá) niebyłá:
przeto temu zábiegáli. Ták álbowiem mowi historik. S. Iácek
ász w Kiiowie y Háliczu regułę swoię krzewił. Ale nie-
długo go tám ćierpiał Kiiowskie Xiążę Włodzimierz
wzwysz nieraz wspomniony / boiąc się, áby Rusacy przez
ich naukę od Greckich obrzędow nieodpadáli. A toż wi-
dźisz nieszło Ruśi záwsze o wiáre/ bo vnie czeste bywáły/ tylko
o obrzedy dawne. Tákże też circa deditionem Lwowá to so-
bie precustodiowáłá Ruś.

a Her. hist. Polon. lib. 4. cap. 9.

Her. hist. Pol. lib. 6. cap. 8. Crom. lib. 7. tit. Leszek Biały.

Sch. Ale tám są te słowá. Dawney wiáry.

Vn. Są/ ále sie rozumie nie fidei, lecz religionis, to iest/
nabożeństwá ceremoniálnego dawnego. A co sie tknie tego
słowká. Dawney. Niepoćiagay ták bárzo tego słowká.
Wżdyć dawnieysza Religia y wiárá w Rzymie/ niż w Cáro-
grodzie/ niż v Ruśi. Chybá żeby sie rozumiáło/ że dawna re-
ligia v Ruśi wzgledem Láchow/ gdyż Ruś pierwey ochrzco-
ná/ á Polacy pośledzey in Anno 965. zá Mięćisłáwá Xiąże-
ćiá Polskiego od Duchownych Rzymskiego Kośćioła: prze-

Herb. hist. Pol. lib. 2. cap. 3. Crom. lib. 3. tit. Mięćisław

ćiw te-

ćiw temu nie ieſtem. Dáwney ſie tedy religiey vżywánia Ruś dopomagáłá: nie tey/ ktora od Cerkwie Láćińſkiey zágeßczoná bywáłá / y záchowána też ieſt.

Sch. A toli widźiß/ że Ruś miáłá wolność religiey ſwoiey. á teraz Láchowie nam z wámi vnitámi przeßkadzáią/ y nas do wniey iákieyśi ćiagną nád wolność náße/ ktorey miedzy námi od czáſu Lwowá podánego niebyło.

a Mel. Smotrz parææ. ad Ruth. Schiſm
b Idem ibidem

Vn. Byłá vnia y o tych czáśiech/ kiedy [a] S. Alexi Metropolit Ruſki vnit circa Annum 1364 żył. [b] Nuż kiedy Metropolitá Ruſki Zrehory Cemiulák od Xiążećiá Litewſkiego y Ruſkiego Alexándrá Witoldá do Rzymu dla potwierdzenia iednośći Cerkwie Ruſkiey z Rzymſką ieździł / y otrzymał circa Annum 1411. [c] Wiec kiedy Sobor Florentſki był in Anno 1439. Ná ktorym Pátryárchá Joſeph / á Metropolit Ruſki Jſidor byli. [d] Nád to kiedy Zrehory Jhumen Coſtántinopolſki Metropolita Ruſkim od Piuſá 2. Papieżá był poſádzonym in Anno 1442. A widźiß/ że vnie były do tych czas: y dáley pokaże.

c Idem ibidem Tom. Conc. Añ. 1439.
d Mel. Smotrz paræn. ad Ruth. Schiſ.

O Przywileiách nàwalnośći Ruskim Duchownym.

Synopſ. Schiſ. Ann. 1632.

Sch. ALe oprocz wolnośći od Káźimierzá 2. Królá nádáney duchowieńſtwo náße Ruſkie ma wolność táką/ iáką ma Duchowieńſtwo Rzymiáńſkie to ieſt/ Przywiley Władyſłáwá 2. Królá Polſkiego w Budźiniu dány in A. 1443. A przećie Láchowie chcą ią nam przełomić bezpráwnie

Vn. Dobrześ z tym przywileiem wyiechał. Bo ſie z niego náuczem trzech rzeczy/ o ktore mamy gadki. I. Ze ſporká byłá bárźiey o obrzedách / nie ták dálece o wierze. II. Ze Ruś Duchowna odßcepna wolnośći niemiáłá. III. Ze dla vniey przez Ruś przyietey ná Florentſkim Soborze tá wolność dána. Mam ia ten Przywiley. Przeczytam go/ tylko ſłuchay pilno w te ſłowá.

Jn No-

Jn nomine Domini Amen.

Ad Perpetuam rei memoriam.

N*E gestarum notitia rerum ab humana euanescat memoria, cautum est, actiones legitimas, quæ recordatione indigent per scripti continentiam & testium annotationem in notitiam transmitti Posteriorum.* Proinde Nos WLADISLAVS DEI GRATIA Hungariæ, Poloniæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Raniæ, Seruiæ, Rausciæ, Sclauoniæ, Gallíciæ, Comatiæque REX. necnon Terrarum Cracouiæ. Sandomiriæ, Lanciciæ, Cuiauiæ, Lituaniæq; Princeps Supremus, Pomeraniæ, Russiæq; Dominus & Hæres. &c. *Significamus tenore præsentium, quibus expedit, vniuersis præsentibus & futuris harum notitiam habituris, Quod dum in mente nostra crebrius reuoluimus, & æquo rationis libramine cælestia pensamus cum terrenis, non aliud per vehementiam laboriosæ meditationis accepimus, quam quod spretis mundi fallaciis, & accrescentiis seculi, seductrice gloria prorsus euulsa mentis nostræ aciem in cælestia figamus: vbi candor lucis æternæ cunctorum fidelium mentes illustrat, corda conciliat, & extinctis odiorum flammis vniuersorum, efficit animorum voluntates vnanimes. Quanquam autem ex assumptæ dignitatis officio singugulorum regimini nostro subiectorum vtilitati intendere teneamur; cura tamen efficatior nos sollicitat, vt ad ea quæ diuini cultus amplificationum, decus, & gloriam, ac laudem, ædiumque Sacrarum* vnionem. Notuy tu motiuum tego przywileiu / Pánie Bráćie. *statumque felicem & quietum respiciunt, couuertamus animum disponamus & mentem. Nam in cœlestes thesauros reponi ea indubie confidimus, quicquid ad magnificandum Deum, & Sacrarum Ecclesiarum augmentum, ipso largiente, ordinamus. Cum igitur* Słuchay tu pilno pobrátymie *Spiritus Sancti cooperante clementia;* Ecclesia orientalis ritus, videlicet Græci & Ruthenorũ, *quæ longis heu temporibus in disparitate quadam & scisura fidei sanctæ,*

Priuilegiũ Vladislai Reg. Pol. Rutenis Vnitis seruiens.

Causa motiua Priuile. vniey

& diui-

& diuinorum Sacramentorum non sine multorum salutis dispendio ab vnione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fluctuare videbatur; To iuż nie de toto fluctuabat, tylko ratione rituum, obserwuy to.

Sch. Nie commentuy/ iużći ia pilno y vważnie słucham. Wżdymći też bywał we Szkole Láćińskiey.

Vnia.

Vn. Et quam vnionem Patres nostri, imo tota plebs Catholica temporibus nostris videre cuplebant, modo iam miserante Domino decretis Sanctissimi Domini Eugenii nostri Papæ, quam & aliorum Patrum plurimorum fidei sanctæ zelatorum, ab ipsa sancta Romana ac vniuersali Ecclesia reducta sit ad identitatem dudum desideratæ vnionis, A toż widziß vniey przyznánie/ y dla vniey tey ten przywiley pro tanto, vt ipsa Ecclesia Orientalis Prælatique ac vniuersus eiusdem ritus Græci & Ruthenorum in amplitudine dominiorum nostrorum & ditioni nostræ subiectorum vbilibet consistentes qui alias stante eiusmodi disparitate & scisura quandam depressionem sustinebat to iest Clerus Ruthenorum restituta ipsis libertate diuino cultu insistere possit to tu widziß że oná conditia Casimiri Regis przy Lwowie tylko circa ritus byłá/ á potym gdy Ruś wierzgáłá/ y wtym im wolnoćć odeymowána iáko subiugatis, z tych słowek Libertate restituta vznáć możeß/ & Saluatoris nostri clementiam pro saluandis fidelium animabus & Sanctæ fidei conseruando statu, in pacis dulcedine vberius exorare valeant ad laudem & gloriam Dei Omnipotentis, qui nos suo redemit preciosissimo sanguine vniuersis Ecclesiis earumq; Episcopis seu Wladicis Prælatis Clero & cæteris personis Ecclesiasticis ritus Græci & Ruthenorum, hæc omnia iura, libertates, modos, cousuetudines, & immunitates vniuersas duximus in perpetuum concedendas, & præsentibus concedimus: quibus omnes Ecclesiæ Regnorum nostrorum, Poloniæ & Hungariæ &c. eorumque Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & cæteræ personæ Ecclesiasticæ vtifruuntur atque gaudent. Volumus insuper & præsentibus decernimus, Quod a modo nullus Dignitariorum, Capitaneorum, Officialium, Terrigenarum & cæterorum subditorum nostrorum cuiuscunque status & con-

Wolności przed tym Duchowni Ruści nie mieli.

ditio-

ditionis existant & præcipue Regni nostri Poloniæ prædicti singulariter autem Terrarum nostrarum Russiæ, Podoliæ & aliarum ipsis annexarum de iurisdictione præfatorum Episcoporum Wladicarum & Prælatorum eiusdem ritus Græci & Ruthenorum, *sed neque de iudiciis Sacerdotum seu Plebanorum ipsorum, imo de causis matrimonii aut diuortiorum se deinceps impediant quoquo modo, non obstante quaquis consuetudine ad hactenus in terris præscriptis quomodolibet in contrarium obseruata. Præterea vt iidem Episcopi seu Wladicæ cæterique Prælati & Ecclesiasticæ personæ sæpe dicti* rit⁹ Græci & Ruthenorum *vitæ adminiculis sustentati ad laudes Deo exoluendas eo commodius intendere possint, ipsis & eorum Ecclesiis vniuersis in Dominiis nostris vbique existentibus omnes villas & possessiones quaslibet quibuscunque nominibus censeantur: quæ ab antiquo ad ipsas Ecclesias pertinere videbantur & per quascunque personas, & in quibuscunque terris & districtibus nostris in præsens habitas cum omnibus eorum iuribus pia mansuetudine duximus restituendas, & restituimus per præsentes temporibus in æuum successuris. Harum quibus Sigillum nostrum appensum est, testimonio litterarum. Actum & Dat: Budæ feria Sexta proxima ante Dominicam Oculi* Anno Domini 1443. *Præsentibus &c. Dat. per manus Magnifici Ioannis de Koniecpole Regni Poloniæ Cancellarii & Petri de Sczekocin Vicecancellarii Fidelium nostrorum syncere dilectorum. Ad rellationem Magnifici Petri de Sczekocin Regni Poloniæ Vicecancancellarii prædicti.*

Dla Vniey Imiona Cerkiewne sa przywrocone Rusi.

Vn. Atoż masz ten przywiley/ że wolnośći Duchowni Ruscy niemieli/ y dobrá im woyna pobrano/ nie dla wiáry/ ále iák to Nieprzyiaćiołom: że dla vniey y wolność/ y dobrá sa przywrocone Rusi vniáckiey. Bo dato, żeby dobrá były fundowáne od schismátykow/ ále Krolowie Polscy wstepem woiennym to pobráli. Wolno czynić było z niemi/ co chćieli; ále dla vniey wrocone sa quasi postliminio. Już tedy te dobrá Cerkiewne może rozumieć/ iákoby od Władysławá tego dárowáne Duchownym Ruskim dla vniey; bo per bellum Rusacy desiêrunt esse Domini.

Sch. Nie długo tá miła vnia trwáłá. A myśmy in vsu tych dobr byli Cerkiewnych y wolności. Bo iáko Pátryárchowie zániecháli iey/ my iey też iáko posłuszni Synowie zániecháli.

Vn. Swym śie kozikiem zárzniesz. Bo tym bárziey przećiw wam idźie. Dla vniey wolność tá dána byłá/ y dobrá Cerkiewne przywrocone wam są/ żeśćie ią przyięli: słuszna też/ ábyśćie do nich nienależeli/ żeśćie ią pokineli. Bo cessante causa motiua legis, cessat & lex: Frangenti fidem fides frangatur eidem. Trzymáliśćie tedy Schismátycy dobrá vnitow Ruśi/ y trzymaćie impertinenter & nullo. A co śie tknie posłuszeństwá wászego. to iest irrationabile wedle S. Páwłá. Bo kiedy śie tráfiáło/ że Pátryárchá z schismátyczał/ to Ruś zá niemi czesto szłá: á kiedy vnit był/ tośćie wy Repugnantes byli. A zá táka obedientia? á zwłaszczá że śie chwálićie/ iż przodkowie wáśi Isidorusá Metropolite Ruskiego/ ktory był/ vnitem y Kárdinałem ná Soborze Florentskim/ przodkowie wáśi wygnáli / y do Schismy śie wroćili. A niemasz co chwalić. probatis meliora, deteriora sequimini sententia Philozophá Greckiego.

Cessáte causa motiua legis cessat & lex.

Obsequium vestrum sit rationabile.

Ruś Schismátycka w posłuszeństwie nieostrożna.

Sch. A toż przećie Vniey potym Florentskiem rozboiu / álbo chce rzecz Soboru niebyło áż do tych czas.

Jeśli vnia byłá po Soborze Floreń.

Vn. Przećie ty cuduiesz. obaczysz śie da Pan Bog/ gdyżmy w miłości Chrześćiáńskiey te mowy mamy z sobą. Z temi czásy Vnia przeplatáłá śie Ruskiey Cerkwie z Rzymską. [a] Byłá Vnia in An. 1476. kiedy do Sixtusá 4. Papieżá wszytká Ruś z Misáilem Metropolitą swym Sobornie pisáłá. [b] Ale śie przypátrz / iáko śie Pátryárchia Cárogrodzka z swoiemi Cesárzámi w Schismá odrzućiłá/ ták też zgubá Cárogrodu nástápiłá. Bo wszytkie wschodne páństwo y Cárogrod Turczyn pobrał. Niechćieli bydź Vnitámi z Rzymiánámi/ są teraz Vnitámi z Turczynámi.

[a] Mel. Smotrz paræn. ad Rut. Schism.

[b] Loc. sup. cit Cóstántinopol wźiety od Turkow

Sch. Ale też wolności násze są záś odnowione przez Krole Polskie wedle Synopsisty zwłaszczá in An. 1501.

Vn.

Vn. Tu nic nie należy do tego. Bo w tym práwie tylko iest declárátya o chrzćie / że wolno Ruskim Duchownym chrzćić. A táki iest chrzest v Ruśi / iáko y v Láchow. Gdziekolwiek kto ochrzczony bedzie / byle w imię S. Troyce chrzczonym był / ważno iest. O czym sa [a] Kánony Cerkiewne. Zá [b] Alexándrá Krolá Polskiego dopiero poczęło sie Ruskie Schismá odnawiáć / podobieństwo iest in An. 1502. Bo ten máiąc żone Helene Moskiewke Schismátyczke dopuśćił bydź Metropolitą Kiiowskim nieiákiemu Ionasowi Moskwićinowi?

Sch. Są też y confirmátye od Krolow Polskich nászych Ruskich praw y wolnośći / ále miánowićie od Zygmuntá Augustá in Anno 1550. wedle Synopsisty. Záczym práwá násze ważne.

a Bar. A. 309. 314. Syn. Arel. An. 314.
b Ruś iáko dáwno Schismá odmowiłá. Loc. sup. cit. An. 1502.

O Confirmàtiàch praw y wolnośći Ruskich Duchownych.

Vn. ODpowiedam ná to. Confirmátie tych wolnośći ták ważne są / iáko res confirmata. Ieśli res confirmata, to iest Przywiley Włádisławá Krolá Ruśi dány dla vniey / nie ważny iest tey Ruśi / ktora vnią porzućiłá / przez to porzucenie; toć też y confirmátie nieważne. Bowiem quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere. [d] Et nihil est tam naturale, quam eo genere aliquid dissolui, quo colligatum est. A Przywiley y iego confirmátie / iż plerumq; są præter jus commune, y ad instantiam, á pod czás importunam, álbo informationem, á czesto sinistram apud Priuilegiantem seu Confirmantem per priuilegiandum seu confirmandum vproszono bywáią. (Nie o tych sie Przywileiách mowi / ktore motu proprio bywáią / bo te insza authoritatem máią) tedy iuxta Jur. Consult. strictissimas máią mieć / nie largas, interpretationes

c ff de Regn. Iur. Reg. 29. 210.
d ff de Regn. Iur. Reg. 35. Sum. Siluestr. sup. Phot. Priuil. & Confirmatio. Num. 123.
De interpretatione Priuilegiorum.

Causa motiua Priuilegij cõsideranda.

ták/ żeby sie nic nie zchybiło przyczyny / gdyż káżdey vstáwy iest przyczyná/ ktora mouet Legislatorem seu Priuilegiantem, dla ktorey przywiley álbo confirmatia dáne są. Ktora przyczyná motiua ieśli integra iest: toć też y przywiley y confirmátia iego z tey przyczyny vrość saluari possunt: sin min⁹: non. Jest [a] v Liuiuszá Historiká Rzymskiego/ że byłá lex Oppia: Ktora zbytki y stroyne wynioslośći/ y nakłády białychgłow ná też stroie wielkie były vkrocone/ y okryslono stroie pomierne. Tego práwá causa motiua byłá/ niedostátek skárbu pospolitego ná kończenie woien/ y ná zápłácenie żołdu żołdatom: áby dostátki białogłowskie/ zwłaszcza od złotá/ kleynotow/ ná potrzeby woyenne obrocone były. Gdy potym táki ściśk y potrzeby gwáltowne vćichły/ oná Lex Oppia cassata & antiquata byłá. Bo cessauit causa legis, cessauit & Lex. Ták też y tu/ cessauit v Ruśi schismátyckiey vnia tanquam causa motiua priuilegij, necesse est vt etiam priuilegium cesset & confirmationes allegatæ nihil operentur. Cuius est enim velle, eiusdem est & nolle.

[a] Liu. decad. 3 4.

ff de Reg. Iur.

Sch. Ale my sie nie ták dalece fundujemy ná tym Władysłáwowym przywileyu Duchownym Ruskim dánemu/ ale ná práwách y wolnośćiach nászych przedtym.

Vn. Wszyśćie ich byli vtráćili y z dobrámi / woiennym wstepem Krolow Polskich/ á nie mieliśćie ich/ áż ie Władysław wroćił tym przywileiem. Już tego niewspominác/ cośćie niemieli. Od Władysłáwá dáne wam názad są imioná Cerkiewne y wolnośći dla vniey: ztąd to trzebá rachowáć. Do tego/ przypátrz sie tylko słowom Confirmátiy tych. Jest tám / áby Ruś circa spiritualia obyczay dawny záchowáłá. á obyczáy dawny iest ritus circa spiritualia, to iest/ obrzędy dawne. Ale żeby miáły bydź schismatá confirmowáne/ niewysłáłzuieśz tego. Bo tych pozwaláć Pan świecki Chrześćiáński nie może sine authoritate Summi Pontificis. A ritus Ruskie circa spiritualia. (o ktore sie Ruś bálá/ by im popsowáne nie były)

były) nie ſą contra fidem Orthodoxam, Sacramenta Eccleſiæ y authoritatem Summorum Pontificum. A toż maß ſolutia táka ná allegowáne confirmatie tylko ſie dobrze przypátrz. Fruſtra enim legis auxilium inuocat, qui contra legem peccat, Regul. jur. Toż ſie wyczyta w confirmatiey Stephani Regis A. 1585. de ritibus & ceremoniis: toż w confirmátiey Sigiſ. 3. An. 1588. to rozumiey.

Sch. A ná to co rzeczeß według Synopſiſty/ że Metropolitowie náśi Ruſcy bywáli od Pátryárchow potym przywileiu y confirmátiách/ iáko in A. 1557. 1567. Wiec incorporátie Ruśi y złednoczenie Slachty Ruſkiey z Polſka in Anno 1568. 1569. Wiec confœderátie nam poprzyśiężone in Anno 1573. 1586. Wiec obietnice częſte à ſtatibus Regni & M. D. Lit. że wolnośći Duchownych Ruſkich miały bydz confirmowáne. Wiec decretá y inße/ áż do tych czas.

Vn. O Pátryárchy nic nie mowie/ bo niemáß co mowić. O wolność Slachtey niemowie/ bo nam idzie o wolnośćiách Duchownych Ruſkich/ ktore záwiſły były z przywileiu Wládiſłáwá Krolá. O obietnice. obiecowano/ á nic nieſpráwiono. Ex non ente vczynić Ens, nie człowiecza ieſt. Znáć/ że niepewne maćie práwá y wolnośći Ruśi Duchowney/ bo ſie vſtáwicznie ná Seymách vpominaćie confirmátiey Seymowych. Confœderátie z heretykámi czynićie/ ktore iáko niezbożne y nieporządne wagi niemáią: bo ſą refragantes Sedi Apoſtolicæ. Mieyćie vnia názad: też práwá będą. Oto zá ſpráwą S. Duchá niektora Ruś wáßá temi czáſy obáczywßy błąd ſwoy y vtrácenie wolnośći dla zrucenia Vniey przodkow ſwych/ do iednośći Cerkiewney wroćili ſie/ á zátym wolnośćiámi beſpiecznie ſie ßczycący wmnoſtwo rośną: á ſchiſmátycy nieporządnie ſobie przypiſuią te wolnośći. Ktorych praw y wolnośći od Papieżá in A. 1595. iáko ſam Synopſiſtá piße/ confirmátią otrzymáli y ná Brzeſkiem prawdziwym Synodzie te vnią ztwierdzili.

Ex non ente nihil fit naturaliter.

Ruś ſie obaczyła Vniácka.

Confirmátya Vniáćt od Papieżá má ie.

Sch. Nie wßystká Ruś o tym wie y niepozwaláłá/ áby ći vniaći po confirmátią do Papieżá posyłáli. záczym tá confirmátia zá nic. Bo qu od omnes tangit ab omnibus approbari debet, regul. jur. á iedná jáskołká wiosny nieczyni.

Vn. Ták iest/ że nie wßystká Ruś/ále ći osobliwie primates Ecclesię ktorzy vnią z Cerkwią Rzymską przyználi. ná ktorych dosyć iest. Bo Nieuniaći/ nie są de numero Priuilegiatorum, ále vniáćibo per respectum vniey wolnośći y confirmátie záßły.

Vnići Biskupi Martyres.

Sch. Hippátius Poćiey Metropolitá Kiiowski z swemi niewielą Nieśtátkow Rutckim y Smotryskim pod te czásy zákurzyli tą ták rzeknącą vnią. z ktorych iuż iedni od nas pobići/ drudzy podespectowáni/ trzeći tu w oczách nászych są obmierzli; gdyż nie dla nabożeństwá/ále dla łákomstwá y wyniosłośći/ y nieposłußeństwá do tego sie vdáli. Bo y ten Smotryski ápologią/ ktorą nápisał przećiw nam/ reuocował in Anno 1628. według Synopsisky powieśći.

Apol. Smotrz Orthodoxi.

Vn. Niemáß sie czym chwalić/ że do vniey y zgody nieśćiągáło sie: ále to iuż zgániono dobrze. A co sie tknie Rutskiego y Smotryskiego. Ludzie byli Duchowni żywotá pobożne/ á widząc exorbitántie swoiey bráćiey z prawdziwey nauki/ pismá wydawáli/dosyć pobożne y vczone przećiw błedom y dissuniom Ruśi swoiey parænetice y dowodnie. Ktorych wy czytáć rozważnie niechcećie in caput vestrum. Bo onemi Smotryski ták pokazał/że puncta schismatow są łácne do porownánia y ziednoczenia/ tylko sie obaczyć trzebá/ á scribentow płochych Ruskich świeżych Zyzániow/ Orthologow. Philáletow/Clericusow Ostrogskich/ iáko opácznie pißących/ odrzućić. A co sie tknie rewocowánia przez Smotryskiego ápologiey; to sinistrè vdáia. Czytay in parænesi tego Smotryskiego ad Rut. schism: czytay protestátią iego ná Pohibeli/ ináczey znáydzieß. Vdawáćie to tym/ ktorzy niewiedzą statum rei, y iákośćie z Smotryskim postepowáli ná swoich schadzkách quasi Sobornych:

Ieśli Smotrzyski ápologie swoie rewokował.

Miscella-

Sch. IVż tám chwal iáko chceſz/ Vnitow/ niedam ſie przeinácżyć z inſzemi. Chwalá Bogu/ że complánatia zászłá. Ale gdy by byłá nie byłá/ pewnie z Kozáctwem Nizowſkiem/ á z Heretykámi chćieliſmy o nieprośić. Sed præſtat.

Ruś Schiſmatycka łącży ſie z Kozakami y Heretykámi przećiw Láchom.

Vn. Nie trzebá prośić ták/ iáko mi powiedano. Gotowa wolność/ tylko niech bedźie ſpołecżność Cerkw. A co ſie tknie Præſidiarios, á wprzod Kozakow/ to intentia byłá nierozſądna. Nie pámietáli ná to. Non facienda eſſe mala, vt bona acquirantur. Ktory człowiek dobrze/ dobrego nábywa/ ten prawdźiwie dobry. A ktory człowiek/ do ſwego nábyćia złego/ wedle iego impreſſy dobrego/ złych ſpoſobow záżywa/ zły człowiek ieſt. A zaż to rozſądność tákich pátronow ſzukáć ſwo ich zamyſłow w duchownych ſpráwkách/ ktorzy láikámi bedąc/ ſámi niemal niewiedzą/ iáko wierzą? O poſtepkách zakōnych niepytay. Do tego: ći mieli być pátronámi wáſzemi/ ktorzy nie tylko żeby was mieli bronić/ ále wáſzemi poddánemi bywſzy/ Tátárow przez ſláki puśćiwſzy/ plony od was przez Tátáry pobráne oddieráłá? Zácżym wy v poddánych ſwoich ſwowolnych/ nie tylko pomocy niemaćie/ ále v poddánych poddánemi ieſteśćie. Ktorzy gdy nárokiem przećiw Tátárō ná expeditie/ álbo wpádnienia do Turek poburzą ſie/ á z ſwoich kucz wyiádą gromádnie/ (bo tylko w kupe vfáią) iákie wam bezpráwia/ krzywdy/ y gwałty/ płátek iáki ná kiy wywieśiwſzy/ cżynią/ wiećie. Z poddánemu ſwemu álbo párobkowi muśićie defferowáć czołem bijąc. Kſztáłtowni defēſores intentiy wáſzych, Egregij cuſtodes ouium lupi. A ia wam ták powiádam. kiedyby Kaárćiáne Woyſko nád niemi niewiśiáło/ á z Polſki ſie nieogladáli/ tedyby ći/ Defēſorowie/ wáśi poddáni/ lużby Pánámi wáſzemi byli: o wiáre mnieyſza v nich. duſzá w

Strony Kozakow.

Z Kozakow nie obroná ále ćiemiegá.

Similis ſimili gaudet.

tele. Bożyſcze bud łáſkau. Obrodźili ſie Rozácy teráznieyſzy od onych pierwſzych/ ktorzy zá świetey pámięći Zygmuntá I. Krolá Polſkiego z młodźi ochotney Polſkiey przećiw Tátárom náſtáli/ y Kátholicy byli: á tylko przećiw pogánom bez krzywd ludzkich ſtawiáli ſie.

Bielſki Hiſt. Polſki.

Przemyſlał Oſman Ceſárz Turecki w Wołoſzech od lat kilku przez droge ſchiſmatu tego Polſke ſubiugowáć: ná co mu wáſi Grecy perſwáſiámi ſwemi pomagali: ále Bog ináczey ſpráwił y ſpráwi. Lecz niedźiwuie. Wáſi Pátryárchowie w niewoli v Turká: wy też chcećie bydź v Tátárzyná. czego Boże vchoway. Okázycy tedy źle dnoczenia nieopuſzczayćie: Bo á fronte capillata, á tergo occaſio calua. á dźiękuyćie Bogu/ że do tych środkow/ cośćie myślili/ nie przyſzło.

Owoynie Tureckiey przećiw Láchom z pobudki Grekow Schiſmátykow.

A co ſie Heretykow tknie/ z ktoremi zmowiliśćie ſie byli/ dla dopięćia ſwych intentiey: niedźiw. Bo dato vno abſurdo, plurima abſurda ſequuntur, Ták to bywa/ że z ſchiſmátyctwá heretyctwo rośnie/ y iák po obcugu idźie. Ták też wáſi Pátryárchowie robili/ Primatum Eccleſiæ Romanæ wzgárdźiwſzy/ w wielkie hereſie wpadali.

Strony Heretykow.

Wżdy ſie wam było obaczyć. Ześćie wy przećie Chrześćiánie choć odſzczepni: á oni Kácerze. Wżdyć przećie bliſcy ſa śiebie Rzymiánie z Grekámi/ y z wámi Ruśia niż z heretykámi. My oboy narod wierzemy w Bogá w Troycy iedynego/ teſteśmy Chrześćiánie/ Mſze y modły zá vmárłe czyniemy/ pośćiemy/ Sákrámētá Cerkiewne odpráwuiemy/ tránſubſtántiátią Eucháryſtiey prawdźiwa wyznawamy tákże inuocationē SS. czyniemy/ obrázy y reliquie SS. w vććiwośći mamy/ zákonny żywot chwalemy/ Duchowne ſwoie mamy/ traditiones Apoſtolicas y Cerkiewnych wiele trzymamy/ y inſze ſpołeczności miedzy ſoba mamy/ oprocz ceremoniy circa ſpiritualia rożnośći/ ále y te nas nie dźiela od was.

Bliżſzy ſa Schiſmátycy Katolikow/ Ruś Láchow/ niż Heretycy znieczáli.

A Heretycy nic ſpolku w tym z wámi y z námi Kátholikámi niemáia/ ſámi ſobie bedac przećiwni w naukách ſwoich kácerſkich. Oprocz tego/ com powie-

Wczym ſpolność Heretykow z Schiſmátykámi.

dźiał

dział wyżey/ że máią communé z wámi Schismátykámi.
iż primatum y supereminentiam Cerkwie Rzymskiey po-
wszechney znáć niechcą/ y przećiw niey rozmáite hániby czy-
nią: á żenić sie swym Siniſtrom pozwaláią. czym was ine-
scuią. Bo co sie tknie schismat punktow/ te łácne do vspoko-
ienia/ byle animus w was P. Bog zporządził/ y ktore iuż So-
borámi są vspokoione/ y iuż nietrzebá o tym mowić/ co raz
Swięći Oycowie Sobornie postánowili. Záiſte latet fraus
heretykow tanquam geniminum viperarum. Bo oni zgołá
ták násze Cerkiew záchodna/ iáko y wásze Grecka odio prose-
quuntur plus quam Vatiniano. y rádziby nas obu znieśli ći
Vángelistowie: á ná dobrá Kośćielne kły wedzą: rádziby ták
Lachow/ iáko y nas Ruś po Lutersku álbo Cáluińsku refor-
mowáli. A gdybyśćie baczni byli/ y chytrość ich zrozumieć
chćieli/ moglibyśćie mowić. Abite filij tenebrarum, Idźte
k biesu. Ne czuduyte. Tá pák my ne Durnowe. Tożći też przed
tym chćieli variantes Confessionalistowie Augspurscy/ kiedy
zpisáwszy punktá swey wiáry w Tubingu/ posłáli sub censu-
ram Pátryárchy násżego Cárogrodzkiego niegdy Hieremiaszá/
chcąc go też sobie mieć zá Pátryárche/ á wyuzdáć sie z zwierz-
chnośći Papieskiey. Ale ták ich ten Pátryárchá/ choć schismá-
tyk/ iáko ostrożny wtey mierze/ postrzegszy ich wilczey chy-
trośći y párszywośći/ przystoynie odpráwił responsámi swe-
mi/ czytay sobie: á osobliwie trzeći respons tego. Ktore re-
sponsy/ według Sokołowskiego [a] Theologá Kánonika Krá-
kowskiego y Professorá Sław. Akadem. Krákowskiey/ ex ze-
lo Christianitatis & Catholicismi heretykow Oppugnato-
rá/ sámi heretycy z greckiego/ ná łáćińskie przetłumáczyli/ y w
áctách publicznych Tubińgskich/ y scriptách Theologow swo-
ich Witembergskich o Augspurskiey confessiey po łáćinie y po
grecku wydáli. Tákiemby ksztáltem wam schismátykom odprá-
wić heretykow przystáło było/ y mowić im. Bliższyśmy są Lá-
chow Kátholikow/ ták względem punktow wiáry/ y ceremo-

Schismatá łácne do vspokoienia.

Heretycy nieprzyiáćiel mi są ták grekom iáko łáćinnikom Chrześćiánom.

Nietrzebá im wierzyć

Słáli heretici Auspurskiey cófessiey do Pátryárchy Cárogrodzkiego Heremiászá áby ich pod swoię wźiął zwierzchność Niechćiał przyiąć ich dla herésiey

[a] Censura Eccles. Oriental. Sokolovij.

niey; ták diálectu/ ſamśiedztwá/ obyczáiow/ ſtroiu/ ármaty/ ánimuſu/ źrodłá iednegoż Słowiáńſkiego/ niż was Heretycy. Ktorym nießło o to/ áby was promowowáli/ ále żeby ſwego heretyctwá świebody przy was doſzli/ y was v Láchow zárázą ſwoią záráżáli. Albośćie chćieli z niemi w heretyctwie być?

Sch. My ſie z niemi niebráćiemy: ále iż do nas ſie też wiązáli/ á agitur de diſſidio religionis, nieodrzucáliſmy ich/ nie dla przyięćia ich hereſiey/ ále ábyſmy ſnádniey wolności doſtąpili w kupę ſie złączywßy/ á z Kozakámi ſie porozumiawßy.

Eccles. 4.

Funiculus triplex fortius ligat. Bo znáć/ że był P. Bog zá niemi/ teraz.

Vn. Zkądże to znáć/ że P. Bog zá heretykámi?

Jeśli ſie práwdziwie ßczęśćiło Guſtáwowi y Heretykom przećiw Kátolikom

Sch. A zá nie iáwno. Że zá powodem Guſtawá Xiążęćiá Sudermáńſkiego przećiw Polakom y Ceſárzowi Chrześćiáńſkiemu/ Heretykom ſie ßczęśliwie powodźić/ y do wolnośći ſwoiey religiey przychodźić poczynáło: przeto my też z niemi złączywßy ſie/ prędzey intentiy náßych doſtąpilibyſmy byli/ y imioná Cerkiewne od Vnitow odebrálibyſmy: á iárzmo téo woli w religiách z śiebie od Láchow zrzućilibyſmy.

Nie káżde ßczęśćie godno tytułu ßczęśćie.

Vn. Nierozſądny to był diſcurs. Że ßczęśćie ma z ſobą Guſtaw: ergo Bogá ma. Nie idźie zá tym. Ale ták było diſcurrowáć. Jeśli ma ßczęśćie wedle Bogá: to ßczęśćie práwdziwe. Jeśli nie: to obłudne. ktorego in tranſuerſum podá. A że nie wedle Bogá/ iáwno. Bo przećiw Kátolikom práwowiernym owcom Chryſtuſowym woyne podnośi/ á práwá żadnego do tego niema: záczym to ßczęśćie iego/ nieſzczęśćie.

Rzym wiele miał nieprzyiaćioł/ y Kátolicy: á żágineli.

Większych P. Bog dopußczał ná Kátoliki perſecutorow: onych Neronow/ Dioclecianow/ Deciuſow/ Julianuſow/ y inßych Ceſárzow/ y Rzymſkiego Páńſtwá Nieiezdeczow: onych Gottow/ Vándalow/ Alánow/ Tátárow/ Hunnow/ Longobárdow/ Turkow etc. á przećie pokaráwßy zá grzechy Bog Kátolikow Rzym Rzymem ieſt/ y páńſtwá iego: á nieprzy=

nieprzyiaciele z táieli á facie Bożey woli/ y żaden z nieprzyiáćiol niezwoiował Stolice Apostolskiey Rzymskiey postronny: by były niezgody wnetrzne niezászkodziły. Y ták mogliśćie sobie mowić. Ze ten Gustaw nie predzey przestánie z szczesćiem swoim/ áż go Bog sám znieśie. Bo portæ inferi non præualebunt contra Ecclesiam Christi, Petri petram. Do tego coż miał zá szczesćie? Nic wotenną reką niewziął/ tylko co mu heretycy zdrádliwi nágotowáli y podáli/ znim sie zmowiwszy: ále gdy sie mu kto szczerze opierał/ in vanū laborabat. To ták było discurrowáć. A toż/ że szczesćie iego nie wedle bożne było: przeto od niego wierzgnelo y zginął/ nie zwoiowawszy Kátolictwá/ áni Papiestwá dostapiwszy. Tákby też y zwámi było/ iáko z temi/ ktorzy złemi srzodkámi/ á nie od Bogá chćieliśćie iść w zamysłách swoich.

Gustaw nigdźiey niewygrał/ kedy zdrádliwie Heretycy nie pomogli.

Szczesie odmienne

Sch. Nie mowie że P. Bog z Heretykámi iest/ ále że zá Heretykámi/ to iest/ że pomocnikiem zá niemi iest.

Ieśli P. Bog z Heretykámi y zá Heretykámi iest.

Vn. Ieśli P. Bog zniemi nie iest: to pewnie y zá niemi nie iest. Ze P. Bog z Abrahámem/ Isáákiem/ Jákubem/ Moyzesem/ Josuem/ Dawidem/ y inszemi ludźmi świątobliwemi ná woynách przećiw nieprzyiaćielō ták Bożym iáko y ich był: toć zá niemi był: y bil/ á że z ich nieprzyiaćiolmi nie był/ przeto też nie był z ániemi/ ále przećiw nim. Ieśli tedy z Heretykámi nie iest/ toć z námi y zá námi iest. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Bo on Bog nász y obrońcá owiec swoich/ nie kozłow Heretyckich/ ktorzy z owczárnie Chrystusowey wypádli/ á Metaphormosim wilkow drapieżnych ná sie wzieli. Ieśli ták rozumiesz/ że Bog zá Heretykámi/ iż woiował Gustaw Kátoliki: tedy nie ták zá Heretykámi/ żeby Kátoliki miał znieść/ ktore sám fundował: tylko żeby przez Heretyki/ pokarał ie/ á pokarawszy pożáłował. A toli Gustaw/ iuż też vstał: y ktory sie czynił Augustem/ zábity iest nie z dobrym Heretykow guśtē: Bo cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui ceruice ar-

Iob. 5.

ce armatus erat. Ale my Kátolicy mowiemy śmieley/ że Bog y z wámi y z niemi nie iest Bo ták o Heretycy wilkámi/ták wy schismátycy wołkonámi iesteście / Cerkwie Chrystusowey nieprzyiaćiołámi: ktora ma trwáć vsque ad consummationem sęculi, á petra Petri mocno stáć. Do tákich tedy media schismátykom vdáwáć sie / nierozsadno było.

Gustaw zginął / Gustawiánie żywi

Sch. Mysmy niedbáli nic/ bylesmy ładnieysza droge mieli do wolnośći religiey swey tákożkolwiek: gdyż Gustaw dla podobney wolnośći Heretykow/ woyne podnośił. Ani sie bárzo ráduyćie/że Gustaw zginął. Národzi sie tákich Gustawow więcey: iescze to nie koniec. Niemowćie hup/ áż przepłyniećie Kátolicy.

Jeśli dla wiáry Gustaw woiował.

Vn. Nie dla wolnośći ták dálece Augustáńskiey confessiey Gustaw woiował/ále ráczey dla habere. A zaż Gustawowi o wolność religiey heretyckiey szło: kiedy niedawno pewną część Moskwy zdradliwie zágrábił? Wiárá Katolicka / áni Jezuići z inszemi Zakonnikámi niezáwadzáli mu tám/ráczey o habere: Nowszem do wiáry Moskiewskiey Heretykow/Niemieckich Zołdatow támże náprowádził. A zaż mu szło o te wolność / kiedy w Jsláńćiech Ryge wziął/ w ten czás/ kiedy expeditia wielka przećiw Turkom w Wołoszech Polacy mieli/ tylko ráczey o habere? A za y w Prusiech contentował sie tym / że swoich sectarzow ánimował/ ále też przez irruptia á zdrádnych heretykow z niem sie porozumienie / kilká Miast od Polski oderwał/ á zaż nie dla habere? A co powiádasz/ że Gustawow sie więcey národzi. Tedy ták też národzeni skończa/ iáko Národźićiel: iákoż P. Bog cudownie y onych/y ich fáctie znośi. Hæresis tedy choć zákłoći/ przećie nō præualebit: nádzieiá w Bogu/ktory w prawdźie nieomylny iest. Nā laqueus

Ad Romā. 11.

conteretur, & Catholici liberabuntur: Hæreticorum autem mensa coram ipsis in laqueum, & captionem, & in scandalum, & in retributionem illis erit.

Sch. Nie

Sch. Niewiem dla czego Gustawá ganiß. Jeśliż tego/ że z niewoli Cesárskiey Heretykow wyzwalaiąc/ kościoły y imioná Kościelne Kátolikom odbierał/ á Heretykom rozdawał/ niemaß go zczego gánić. A zaż też Láchowie z wámi Vnitámi porozumiawßy sie / tegoż nie czynią? ktorzy Cerkwie náße/ Mánástery y imioná Cerkiewne od nas odbieráią/ á wam Vnitom rozdáią ie. Toć Láchowie y z wámi Vnitámi ták dobrzy iáko Gustaw był w tey mierze. A turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Jeśli Gustaw odbieraiący dobrá Kościelne Kátolikom ná Heretyki/ rowny iest Láchom odbieráiącym dobrá Cerkiewne Ruśi Schismátyckiey ná Vnity.

Vn. Nierownay Kátolikow Láchow / y nas Vnitow z Heretykámi y w tey mierze. Bo Ruś náßá vniácka to odbiera/ co iey iest od was schismátykow/ do czego práwá niemieliśćie: gdyż nam Vnitom/ iáko wyżey dowiodło sie/ wßytko przy wolnośćiách służy. Ale Gustaw z Heretykámi odbierał to od Kátolikow/ co Heretyckiego niebyło nigdy/ ále práwowierne Kátolickie. Bo nie od Heretykow / áni zá Heretykow nowonástáłych / ále od Kátolikow/ y zá Kátolikow stárych / to wßytko budowano y fundowano było. Przeto consilium malum Consultori pessimum było. Ale gdyby sie Niemcy z Heretyczáli obaczyli/ żey Gustaw/ y iego náśládowcy przećie tám pánowáć niebędą/ y owßem znędziwßy Niemiecką Rzeßę y skárby wywiozßy/ onych ládáiáko zostáwią. A Papież Papieżem/ Cesarz Cesárzem będzie / y Kátolictwo Kátolictwem.

Sch. A toli z tych zámysłow náßych nic. Bo puncta vspokoienia nas z wámi vnitámi w religiey pod teráźnieyße ziázdy stanow Koronnych y W. X. L. záßły/ zá pracą y vśiłowániem Królá J. M. ktorem sie contentuiemy. Y to niemaß co chwálić/ że wáśi/ iáko ná on ziazd Brzeski in A. 1596. ták y ná Elekciey K. J. M. blisko przeßłey do tráctowánia o vspokoieniu was z Vnitámi deputowáli sobie Heretykow pro parte sua: więcey im vfáiąc niż Kátolikom. A wierzę też/ że sie contentuiećie. Ale sie dziwuię/ że sie námi Vnitámi brzydźićie / wżdy-

Słußnie sie máią miłowáć oboia Ruś.

smy Ruś iáko y wy: śwießczenikowie iáko y wáśi. Słowiáń-ſkim iezykiem y ceremoniámi Cerkiewne ſpráwy y nábożeń-ſtwá odpráwuiemy iáko y wy: tylko/ że my przykłádem przo-dkow ſwoich práwowiernych primatum Cerkwie Rzymſkiey przyznawamy: y ná Soborowych deciſiách ſtrony ſchiſmat przeſtáiemy/ á wy wtym przećiwni ieſteśćie.

Ieśli Iezuići wPolßcze do rozerwánia dla Vniey Ruśi ſą przyczyną.

Sch. Iáko Iezuići náſtáli/ ták záraz przez nie táburza Vniey wzniecona w Polßcze: przed niemi o tym ſłycháć niebyło: onych to wßytko ſprawki.

Vn. Krzywde im w tym czyniß. Albowiem oni bedąc zakonnikámi dobremi/ żywotá Kátolickiego nieprzygánnego/ y zelátorámi wiáry Kátolickiey/ á oppugnátorámi Káczerſtw/ nie ſą przyczyną ſchiſmat. Ießcze Iezuitow nie było ná świećie/ nie tylko w Polßcze/ kiedy wáśi Grecy y zwámi Ruśią po ſchiſmátyczáli: dáć im pokoy wtey mierze.

Sch. Nie toć ia mowie/ żeby mieli bydź przyczyną Iezuići do rozrożnienia Cerkwie Rzymſkiey z Grecką: ále to/ że tu w Polſcze náße Ruś pomießáli tym wprowádzeniem Vniey ták/ iż teraz miedzy námi nie zgodá/ ále niezgodá: nie Vnia/ ále nievnia czołga ſie.

Vn. A to opáczne vdánie. Może to bydź: iż Iezuići też nieco do tego pomogli/ áby ſchiſmá od przodkow náßych záwziete przez náuki y kazánia ſwoie/ pokinione było/ á do iedności przyßło ſtárodawney: ále raczey przełożonych kośćielnych zá obaczeniem ſie niektorey náßey Ruśi pobożney y mądrey ſpráwá ieſt. Ktorzy Boże vchoway, niegodzą ná rozerwánie miedzy námi Ruśią/ ále godzą ná to/ áby vnum ouile & vnus paſtor był. Ale tu może rzecz/ co v nas po Ruſku mowią. Kotory vkrau to prau/ á vkoho vkrádeno/ toho obeſyty. Ktoś coś winien/ w Iezuitę vderzyć: á niewinnie. A ſámiśćie przyczyną/ że do iedności nieidziećie.

Sch. Niech nas Láchowie zániechálą. Wierzćie ták chcećie/ á

ćie/ á

ćie/ á my też iáko chcemy. Wßák Láchowie máią nas zá proſtaki y kobuźniki. Niech ſie z námi nie łączą Ruśią.

Z życzliwości Chrześćiáńſkiey Láchowie wiodą Ruś do Vniey.

1. Ad Corin. 1

Vn. Z miłośći Chrześćiáńſkiey to czynią Láchowie/ że życzą wam tego/ ábyśćie ſchiſmatá porzućili/ á do iednośći dáwney wiáry przyśli y posłußeńſtwá powßechnego/ niegániąc wam Cerkiewnych dawnych ceremoniy/ á pomniąc ná to/ co S. Páwel mowi. Obſecro vos Fratres per nomen Domini noſtri JeſuChriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſententia.

O złe przykłádnych Xiężach.

Sch. Nieprośiemy Láchow o táką życzliwość: ſámych ſiebie niech pátrzą/ iáko ſą ſámi w wierze/ w náuce/ y Xiężą ich. z ktorych dla ich roſpuſty/ pychy/ y łákomſtwá wielkie pogorßenia ſą. Damy my P. Bogu ráchunek z wiáry y posłußeńſtwá náßego. Nie o náße im wiáre idzie y wam vnitom/ tylko żeby dobrá Cerkiewne zágrábili z wámi/ ktorebyśćie wy máiąc/ ßumnośći Láckiey záżywáli.

Jeśli Vnitom idzie o Wiáre/ czy o dobre mienie y wyniosłość.

Vn. Ze Xiądz náydzie ſie ktory Lácki/ iż te wády ma/ ktore ty miánuieß/ przez to wiáry nie tráći/ áni heretykiem ſie z ſtawa/ á vpadek ſwoy pokutą prawdziwą zgładza. Kanony y decretały náße Cerkiewne Xiężey wßeláką czyſtość/ wſtrzemięźliwość y frugalitatem záchowáć każą. Coż tu wiárá winná/ y Prælaći? Xiądz ná ſwoie złe/ zły.

Los. ſupr. cit.

Sch. Gánią náßym Popom Rzymſcy Chrześćiánie/ że ſie żenią. Lepiey iedne mieć żone/ niż cudzołoſtwem álbo porubſtwem máią ſie báwić.

Duchownym żonátym przeßkodá do nabożeńſtwá żoná.

Vn. Niemáß co chwálić/ że Duchowni vwikływáią ſie kłopotámi (ktorych w máłżeńſtwie po doſtátku bywa) świeckiemi/ dla ktorych expedite powinnośći Kápłáńſkiey niemogą wygodźić. Nie chwále też tego/ kiedy Xiężá nád zákazánie Kánonow gránice czyſtośći y wſtrzemięźliwośći przeſtępuią. Dobrać rzecz ieſt Xiedzom nie żenić ſie; ießcze lepßa od

wßelákiey niecżyſtośći y ćieleſnośći chronić ſie. Ieśli ktory Xiądz z krewkośći nie z pogárdy Kánonow wpádnie: wpádnie iáko człowiek/ wielki ſturm nieprzyiaćielá domowego ćiáłá przećiw ſobie ponoßący/ á żadnego vgáßenia dla profeſsiey ſwey niemáiący/ niemáß ſie zczego náśmiewáć. Ale o Boże

Popi Ruſcy choć żonáći roſpuſtni ſą.

tákiego złego miedzy wáßemi Popámi/ choć Popádie máią/ wiele náyduie ſie/ ktorzy świebode máiąc ná ćieleſność z żonámi ſwemi do cudzych y inßych z kropidłem chodzą. Iákoż lat temu kilká/ gdym iechał z Iároſławiá do Lwowá/ pámietã/ że Sláchćiánká iedná miedzy Iároſławiem á Iáworowem dwu Popow ják zużániſtow dla cudzołoſtwá y zábiiáctwá dáłá poćwiertowáć. Ieśli niewierzyß: pytay ſie/ od lat kilku po wśiách. y wiecey tey czytośći tych Popow naydzieß. A toż to twoiá ledáiáka obiectia. Ták żonátemu/ iáko y nie żonátemu nienowiná z krewkośći wpáść (ieśliś bez grzechu ćiśni nań kámieniem) á on byle prawdziwie pokutował. Miałći Krol Dawid żon wiele oprocz inßych/ á przećie żoná Vriaßowá miáłá mieyſce v niego. A co ſie tknie coś mowił/ że nie dla wiáry/ále dla dobr Cerkiewnych Vnići pounićieli. To nieieſt. Bądźćie vnitámi wßyſcy/przy ſwoich godnośćiách y dobrách zoſtániećie.

O Wolnośći Zydow/ Ormiánow/ Tátárow w nabożeńſtwie.

Sch. Wielcy nam ſą nieprzyiáćiele Láchowie. Bo Tátárom w Litwie y indziey/ tákże Ormiánom/ y Zydom wßedzie wolno nabożeńſtwá ſwoie odpráwowáć. Meczety Tátárom/ Ormiánom Cerkwie/ Bużnice Zydom mieć y budowáć dopußczáią: á nam Chrześćiánom religiey Greckiey tego wßytkiego bronią/ y nas turbuią z vnitámi nowonáſtáłemi/ nam Cerkwie y imioná Cerkiewne odbieráią/ ták/ iż plus poſſunt filij Diaboli, niż my filij lucis. Wielkie bezpráwie Bohme.

Vn. Kto wolność ma ná to z práwá nádáną / vżywa iey. Zydzi máią przywileie ná to/ tych też łamáć przykłádem inßych kráiow niegodzi ſie: byle bużnic nowych niebudowáć/ co im

zábro-

zábroniono. Ale Ruś Schiſmátycka wolnośći niema/ á opácznie ſie nia zásłánia/ iáko ſie wyżey dowiodło. Zydzi y inśi ſwym koßtem bużnice budowáli. Ruś ſchiſmatycka vniáckie Cerkwie y imioná Cerkiewne trzyma. A toż maß ná to táka odpowiedz.

Sch. Czemuż nas pierwey ćierpiano. Byliſmy pierwey dobrzy/ á teraz źli w nabożeńſtwách náßych.

Vn. Ták ieſt. bo Láchom ktorzy Rzymſkiey Cerkwi ſa posłußni/ nie wedle czáſu zdáło ſie im was reformowáć/ ále iż ſámi z miedzy was Ruś pobożna niektora y kánoniczna obaczyłá bład ſwoy ſchiſmátycki/ á pokinawßy go do vniey wroćiłá ſie/ á práwá y wolnośći vnitom/ nie ſchiſmátykom były nádáne: dla czego ſłußnie przy nas vnitách Láchowie ſtoia. A my vnići/ iż wroćiliſmy ſie do vniey// wracamy ſie też do wolnośći y imion Cerkiewnych: miawßy też ná to confirmátia Summorum Pontificum.

Dla czego Schiſmatycka Ruś przed tym trudniona nie była.

Sch. Cokolwiek ſie dziáło. Niech bedzie Hoſpod pochwalon/ że nas z vnitámi pogleychowano/ zá praca y środkámi K. J. M. ták przed ßcześliwa Koronácia iego/ iáko y po Koronáciey. Spodziewam ſie że iuż bedzie zgodá/ y wygráliſmy.

Vn. Bogday byłá zgodá/ ktorey my prágniemy/ byle przyſtoyna/ porzadna/ práwna. Ze ſie chwaliß/ żeśćie wygráli. Wygráliśćie w tym/ bo Cerkwie/ Monáſtery/ y imioná Cerkiewne niektore náznácone ſa wam/ do ktorych meré & nulló nienáleżeliśćie. A v mnie to wygrána/ kiedy conſens Summi Pontificis byłby/ ále wiem/ że Summus Pontifex nie ieſt Approbatorem ſchiſmat: kiedy ex libero velle vnitow w tey complánáciey byłoby: nam quæ propter neceſſitatem recepta ſunt, non debent in argumentum trahi. Obaczćieß ſie tedy/ żebyśćie do vniey przyßedßy legittima via imioná Duchowne trzymáli/ á mowćie ſobie. Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum, máiac ná baczeniu zá-

Jáka ma byc zgodá.

CONCLVSIA.

ff de reg. iur. 162.

Pſalm. 132.

żądánie Chryſtuſá Páná o vniey/ktory mowi v Janá S. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus. Czego wam Kátolicy práwowierni życzą y mam w Bogu nádzieię/ że ſercá wáße Pan Bog odmieni: y da ſpiritum veritatis & concordiæ. Bo ozdobna záiſte rzecz ieſt/pożyteczna/ſławna/y zbáwienna/ gdy poddáni K. J. M. będąc iedni poddáńſtwem/iedni też ſą wiárą: bo diſſenſiones wiar/diſſenſiones animorum mnożą. Byłoby co wiecey z tobą mowić/ále niemam czáſu. Tylko P. Bogá prośmy/ áby nas dziatki ſwoie y ſyny pod łáſkę ſwoię wziąwßy/ Náiáśnieyßego K. J. M. WLADYSLAWA IV. ná tym Pánowániu/ nam ßczęśliwie/ długo/ ſłáwnie/ y zbáwienne/ ná pomnożenie chwały Bożey/ ná zniesienie kácerſtw/ ná ziednoczenie/ á pokinienie ſchiſmat/ ná obwárowánie gránic Koronnych/ ná opárcie ſię nieprzyiáciołom Koronnym/ ná obronę poddánych y śierot/ ná opátrzenie żołnierſkich ludźi záſłużonych prawdziwie/ ná obronę miaſt/ ná ſpráwiedliwośći czynienie/ chowáć: y Duchá mądrośći/ á przytym dobrego mienia iemu/ iáko Sálomonowi Synowi Dawidowemu vdzielić raczył. Zátym bądź łáſkaw. Jnßym czáſem możem z ſobą ßerzey pomowić.

Czołem P. Bráteńku.

Winßowánie Krolowi J. Mći.

NA ZOILA.

Autor: Czemu ZOILE marzczyß nos/ á trzeſieß głowę/
Gdy te czytaß dwoiákich Ruśinow rozmowę?
Rzekłbym żeś ieſt Pogánin. Tu nic Pogáńſkiego
Niemaß: co by to było nie do ſmáku twego.
Alboś Schiſmátyk/ ktory zwykłeś oprocz tego
Prace ludzkie tárowáć/ maß tu coś nudnego.
Alboś Kátolik: w ktorym fárbeczká ieſt wiáry
Kátolickiey/ á w ſercu ſproſnośći bez miáry.
Wßytkich ſpraw przygániczaś ieſt. Powiedz mi dla czego?
Zoil: Bom też ſam/ krotko mowię/ żyćia przygánnego.

❧ * ❧